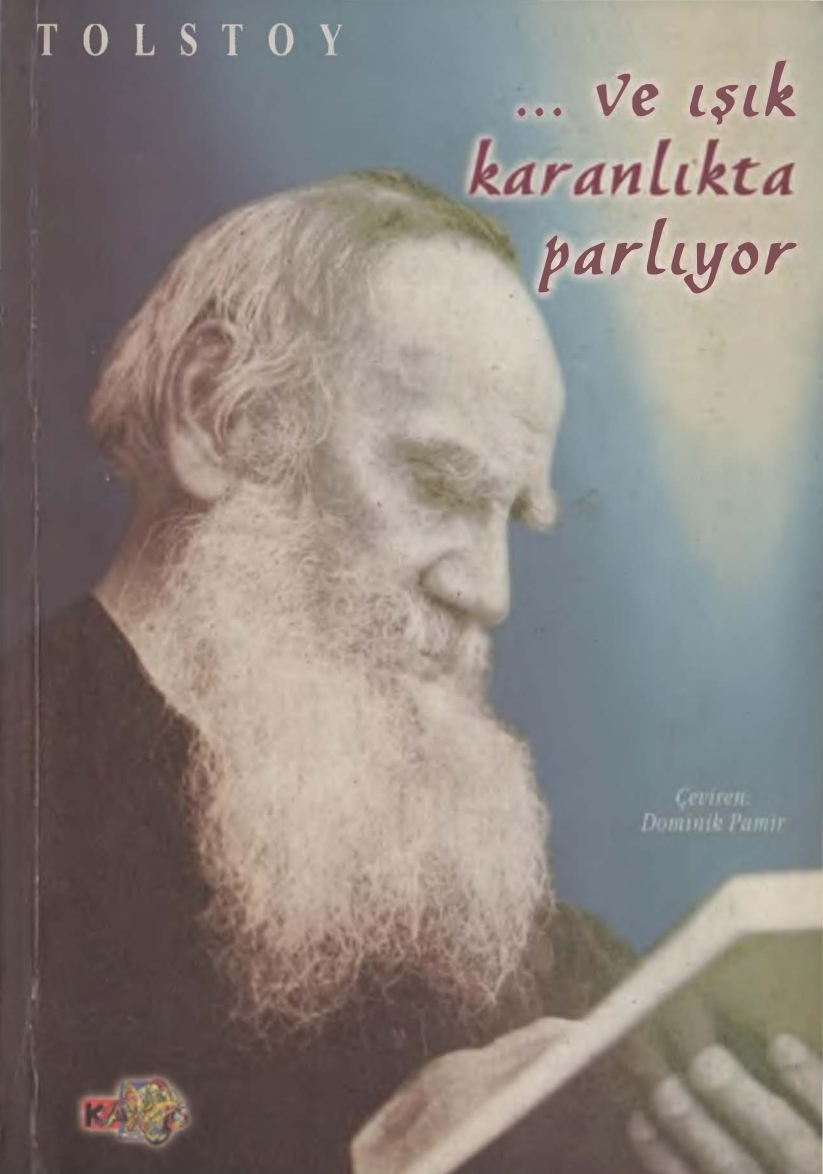
TOLSTOY

... ve ışık karanlıkta parlıyor

Çeviren:
Dominik Pamir

Lev Nikolayeviç Tolstoy

Toprak sahibi soylu bir ailenin oğlu olarak 1828'de doğdu. On altı yaşında Kazan Üniversitesi'ne başladı. Resmi eğitime duyduğu tepki nedeniyle okulu bırakıp Yasnaya Polyana'daki çiftliğine döndü.

Yirmi dört yaşında orduya katılarak Kırım ve Kafkasya'da dört yıla yakın subaylık yaptı. Savaş ve şiddete duyduğu nefretle ordudan ayrıldı.

Yirmi dokuz yaşında Avrupa seyahatine çıktı. Proudhon'la tanışarak, başta eğitim olmak üzere, pek çok konuda yakın bir ilişkiye girdi. Rusya'ya döndüğünde çiftliğindeki köylü çocukları için açtığı okulda alternatif bir eğitim deneyini başarıyla uyguladı. Yasnaya Polyana *dergisinin yanı sıra Rusya'nın bir çok bölgesindeki okullarda da kabul gören ders kitapları yayımladı. 1869'da yayımladığı* Savaş ve Barış*'ın ardından ruhsal bir bunalım yaşadı. Yaşamın amacını anlama çabasıyla bir süre Optima Manastırı'na çekildi. İlahiyatçılarla sürdürdüğü tartışmaları sonucunda resmi Hıristiyanlık inancına duyduğu güvensizliğin yersiz olmadığını gördü. Yeni Ahit'in özüne bağlı kalarak yorumladığı Hıristiyanlığı anarşizmle bütünleştirdi.*

Çok istediği halde, ailesinin isteğine boyun eğerek topraklarını köylülere bırakamadı. Fakat, kişisel harcamalarını büyük ölçüde azalttı, aristokrat yaşam tarzını bırakıp bedensel işlerde düzenli olarak çalışmaya başladı. Huzur içinde ölümü karşılayacağı bir yer arayışı için 1910 yılının 28 Ekim gecesi gizlice malikânesini terk etti. On gün sonra bir tren istasyonunda öldü.

Tolstoy'un ölümü bütün dünyada büyük yankı yarattı. Bir çok ülke yasını tuttu.

Doğumunun yüzüncü yılında başlatılan bir çalışmayla eserleri 90 ciltte toplandı.

Ben Afrika'da kanat çırpan kelebeğin
Kuzey Amerika'da yarattığı kasırgayı istiyorum.
Ben kaos istiyorum!

Ve Işık Karanlıkta Parlıyor
Lev Tolstoy

Kitabın Özgün Adı:
İ Svet Vo Tme Svetit

Rusçadan Çeviren: Dominik Pamir

Kaos Yayınları: 15
Tolstoy Dizisi: 1
1. Baskı: Kasım 1999, İstanbul

Ofset Hazırlık: Kaos
Kapak Çalışması: Metin Tekeroğlu

Kapak fotoğrafı *Itinéraire* dergisinden alınmıştır.
Derginin editörü Didier Roy'a teşekkür ederiz.

Baskı: Yaylacık Matbaacılık Ltd. Şti.
Cilt: Sistem Mücellithanesi

Kaos Yayınları
Piyerloti Cd. Dostlukyurdu Sk. No: 8
Çemberlitaş - İstanbul
Tel: (212) 518 25 62

ISBN 975-7005-08-8

ve ışık karanlıkta parlıyor

(Beş Perdelik Dram)

Lev Tolstoy

Rusçadan Çeviren:
Dominik Pamir

KAOS YAYINLARI

Sunuş

Tolstoy'un toplumsal düşüncesi ve din felsefesi, bir dizi deneyim evresinden geçerek şekillenmiştir. Kafkasya'da geçen subaylık yıllarında, insan doğasını bozan kent yaşamına karşın doğal ve geleneksel köylü yaşamının sadeliğini benimsemiş ve bundan önemli ölçüde etkilenmiştir. Her zaman içinde kötülük taşıyan kent uygarlığıyla, kendi doğal seyri içinde iyiliğe eğilimli olan kır yaşamı arasındaki ayrım, Tolstoy'un düşüncelerinde ve edebi ürünlerinde önemli bir tema olarak yer alır. Tolstoy'a göre insan, uygarlığın yapay gelişimine karşın, doğal dünyayla organik bir ilişki içinde yaşarsa "gerçek hayat"ı yaşamış olur. Hayat, uygarlıktan uzak yaşandıkça "gerçek"tir. Tolstoy'un akıl ve doğa dünyasında bir ideal olarak ilerleme reddedilir. İşbölümünü, uygarlık ve kültürü, insan doğasını yozlaştıran ilerleme mantığı içinde sorgular. Çağdaş bilimi ise, "ayrıcalıklı sınıfların yapay ihtiyaçlarını tatmin eden ve onların halk üzerindeki iktidarlarının devamını sağlayan bir araç" olarak görür.

Kırım Savaşı sırasında yaşadığı olaylar, Tolstoy'un savaş ve şiddet karşıtı düşüncelerinin gelişiminde önemli bir etken olur. Asıl dehşeti ise, 1857'de Paris'te giyotinle gerçekleştirilen bir idama tanık olduğunda yaşar. İnfazın, gaddar olduğu kadar soğuk ve resmi bir tören havasında gerçekleştirilmesi, onda, Sivastopol Kuşatması sahnelerinin yarattığından daha büyük bir nefret duygusu uyandırır. Bu olaydan itibaren Tolstoy, bir anarşistin diliyle konuşmaya başlar. Arkadaşı Botkin'e yazdığı bir mektupta şöyle der: "Modern devlet, yurttaşlarını sömürmeye, ama daha da önemlisi onların maneviyatını bozmaya yönelik bir komplodan başka bir şey değildir. politik yasalar bana öyle büyük yalanlar gibi görünüyor ki, aralarından birinin nasıl ötekinden daha iyi ya da daha kötü olabileceğini anlayamıyorum. Bundan böyle hiçbir yerde hiçbir hükümete hizmet etmeyeceğim."

Tolstoy, daha sonraki yıllarda bu düşüncelerini geliştirip derinleştirir. Romanlarındaki imaların yanı sıra, broşürlerindeki açık ifadelerde de anarşizminin ve Hıristiyanlığının gelişimini görürüz. Tolstoy hakkında yazanlar, onun akla daya-

lı, imandan ve mistisizmden arınmış bir Hıristiyanlığı savunduğu için, Hıristiyanlığıyla anarşizmi arasında gerçek bir çatışma yaşamadığını ileri sürerler. Tolstoy'a göre; İsa, insan suretinde bir Tanrı ya da Peygamber değil, kusursuz bir öğretmendir. İnsanın dışında bir Tanrı egemenliği yoktur, Tanrı ancak insanın içinde olabilir. Proudhon'un içkin adalet düşüncesi gibi, Tolstoy da içkin Tanrı düşüncesiyle anarşizmde özgün bir tutum geliştirir. Onun din yorumunda Hıristiyanlığın özü İsa'nın ahlâk öğretilerindedir. İsa'nın öğretilerinde mistik ya da gizli bir yan yoktur. Her şey açıktır, yalın ve kolayca anlaşılabilir.

Dinsel dogmaları eleştiren Tolstoy; Üçlü Birlik inanışını reddeder. Resmi Hıristiyanlığın ikiyüzlülüğüne ateş püskürürken, kurumlaşmış Kilise Hıristiyanlığını dünyanın en yozlaşmış dini olarak niteler. Tolstoy'un din eleştirisi, bir kurum olarak Kilisenin varlığına ve tüm "pozitif dinler"in kurumsal temellerine yönelik bir reddiyedir. Ona göre, doğru ve evrensel inanç; ruhbanları, dogmaları, kutsal törenleri ve hiçbir doğaüstü öğesi olmayan, ayinsiz bir din olmalı. Doğal ve akılcı olan bu din, yeryüzü adaletini tesis etmek istediği için Tolstoy'un anarşist düşüncesiyle bütünleşir.

Öte yandan, Tolstoy'un toplumsal düşüncesinin ekseninde devlet ve mülkiyetin reddi yer alır. Mülkiyeti, insanın insan üzerindeki tahakkümü olarak, devleti ise, mülkiyet ve tahakküm ilişkilerinin devamını sağlayan, içinde her türlü kötülüğün somutlaştığı bir baskı kurumu olarak görür. İnsanların özgürce yaşayabilmeleri için devletin de mülkiyetin de ortadan kaldırılması gerektiğine inanır. Ancak, bunun politik bir devrimle değil, ahlâki bir devrimle gerçekleşebileceğini düşünür. Kasıtlı olduğu için son derece kötü olan devletin şiddeti ile daha az kötü olan kitlelerin şiddetini birbirinden ayırmasına karşın, toplumu dönüştürmenin şiddet içermeyen tek yolu olarak ikna etme ve örnekleyerek gösterme yöntemini benimser. Devleti ortadan kaldırmak istiyorsan, itaat etmeyi, yani her türlü devlet hizmetini ve her türlü yükümlülüğü reddetmelisin. Bugün sivil itaatsizlik olarak

bilinen mücadele tarzının temelleri Tolstoy'un bu düşüncelerine dayanmaktadır.

Kurulu düzeni tümden reddeden Tolstoy, ideal toplumu, her türlü iktidarın, zorbalığın ve toplumsal eşitsizliğin ortadan kalktığı bir yaşam biçimi olarak görür. Yine de, öteki anarşistler gibi, gelecek toplumu tasarlamakta gönülsüzdür: "Yeni bir yaşam düzeninin ayrıntılarını bilemeyiz. Onları kendimiz biçimlendirmeliyiz. Hayat, bilinmeyeni arayışımızdan ve eylemlerimizi yeni hakikatle uyumlu kılma çabamızdan ibarettir." der.

Tolstoy'u iki farklı kişilik olarak ele almakta ısrar eden görüş; büyük romanların yazarını bir yana, aziz ve anarşist Tolstoy'u öbür yana koyar. Oysa, bu eserinde de görüleceği gibi, yazar Tolstoy ile 82 yaşında malikânesini terk edip yollara düşen aziz ve anarşist Tolstoy hep aynı kişidir.

Kaos Yayınları

Çevirenin Önsözü

Beş perdelik bir dram olan *Ve Işık Karanlıkta Parlıyor*'da Tolstoy, kendi fikirlerini ailesine ve çevresine benimsetmeye çalışıyor. Kendi inancını -yani İsa'nın *Dağdaki Vaaz*'ını temel almış olduğu inancını- uygulamaya çalışıyor. Tolstoyculuk akımı denen şey de Tolstoy'un, İsa'nın *Dağdaki Vaaz*'ının uygulanmasını istemesinden başka bir şey değildir. Tolstoy, İsa'nın Gabara Dağı'ndaki vaazının en ateşli taraftarı olmuştur. Hıristiyan Ortodoks Kilisesini de *Dağdaki Vaaz*'a önem vermeyip tüm gücünü Credo (Hıristiyan Temel İnanç İlkeleri) ve Sırlar'a (İsa'nın kurmuş olduğu yedi gizem) vermekle suçlamıştır. Ortodoks Kilisesi de Tolstoy'u ünlü *Diriliş* kitabında geçen ve ayinle ilgili usul üzerine yazdığı yazıdan dolayı aforoz etmiştir. *Diriliş* kitabının Türkçe çevirilerinde bu sayfalara rastlayamıyoruz.

Gerçekte İsa'nın *Dağdaki Vaaz*'ı tüm Kutsal Kitabın, İncil'in bir özetidir, bazılarının iddia ettiği gibi bu buyruklar uygulanamaz değildir. Çünkü Hıristiyanların çoğu bu öğretileri es geçmektedir. Her nedense papazlar da İsa'nın bu öğretisini çocuklara, gençlere, yetişkinlere vermekten kaçınıyorlar. Bundan yüz yıl önce, Tolstoy, bunun ne kadar önemli olduğunun bilincine varmış ve yazılarıyla, hayatında yaptığı değişikliklerle bunu anlatmaya, yaymaya çalışmıştır. Bir Gandi'nin, bir Martin Luther King'in bu konudaki çabaları bu dinamizmin hayal olmadığını göstermiştir. 22 Ocak 1905'te Petersburg'da Rahip Gapon'un öncülüğündeki göstericilere açılan ateşte, kadın-çocuk demeden onlarca insan öldürülmüştür. "Kötülüğe kötülükle karşılık vermeyin" diyen Rahip Gapon, Tolstoy'un öğretisine göre, İsa'nın yolundan yürüyordu. Bu savunmasız insanların katledilişi dünyada hiçbir silahlı ayaklanmanın yapamayacağı kadar büyük yankı uyandırmış ve etkisi de o denli büyük olmuştur.

İsa, "Beni seven benim buyruklarımı yerine getirir" diyor. İsa ayrıca şunu da diyor: Babasını, karısını, çocuğunu benden çok seven kişi bana layık değildir. Tolstoy da bu buyruğu ömrünün sonuna kadar yerine getirmeye çalışmış ve bir tür-

lü başaramamıştır. Ama en sonunda yaşlı haliyle, evinden, karısından, çocuklarından kaçmıştır.

Bu küçük dram Tolstoy'un bu konudaki fikirlerinin bir özetidir. Bu fikirlerin, çevresinde nasıl karşılandığına dair küçük bir göstergedir. Aradan yüz yıl kadar bir zaman geçmesine karşın değişen pek bir şey olmadığı kanısındayım.

Bu kitabı, 1913 yılında basılmış olan "Tolstoy'un Toplu Eserleri"nden çevirmeye kalktım, ama ne yazık ki bu küçük kitabın üçte biri Çar Hükümeti ve Ortodoks Kilisesinin sansürüne uğramış. Sansürsüz Fransızca çevirisini buldum, ancak onda da bazı bölümler eksikti; en sonunda bir tanıdığım Almanya'dan kitabın eksiksiz Rusça fotokopisini gönderdi, bu sayede kitabın tümünü çevirebildim. Tolstoy'un kitapları Sovyet rejiminde de sansüre uğramıştır. Insanlar her nedense düşüncelerden, fikirlerden korkuyorlar; bunun nedenlerini de Tolstoy yine bazı sansürlü kitaplarında çok güzel açıklıyor. Tolstoy'un bir deha olmasının da bunda payı büyüktür. Ne yazık ki, Tolstoy'un çok önemli kitaplarını, değil Türkiye'deki kitapçılarda Avrupa'daki kitapçılarda bile bulmak mümkün değildir. Artık çağımız Internet çağı olduğuna göre, Internet aracılığıyla belki bu kitaplara ulaşmamız mümkün olacaktır.

Dominik Pamir

KİŞİLER

Nikolay İvanoviç Sarintsev
Mariya İvanovna Sarintseva, karısı
Çocukları:
Stepa
Vanya
Lüba
Missi
Katya

Mitrofan Ermiloviç, Vanya'nın öğretmeni
Mürebbiye
Dadı

Aleksandra Ivanovna Kohovtseva, Mariya İvanovna'nın kız kardeşi
Piyotr Semenoviç Kohovtsev, kocası
Lizanka, kızları

Prenses Çeremşanova
Çocukları:
Boris
Tonya
Çevuçka

Vasili Nikanoroviç, genç papaz
Aleksandr Mihailoviç Starkovski, Lüba'nın nişanlısı
Peder Gerasim
Noter

Ivan Ziyabrev, mujik
Baba, karısı
Malaşka, kızları

Ermil, mujik • Başka mujik • Sevastiyan, mujik

Piyotr, mujik
Baba, karısı

Korucu

Sotskiy • Tırpanlı mujikler • Tırmıklı köylü kadınlar • Marangoz • General • Generalin yaveri • Albay • Kâtip • Nöbetçi • İki muhafız • Jandarma subayı • Jandarma subayının kâtibi • Nöbetçi papaz • Uzman doktor • Pratisyen • Hasta subay • Piyanist • Kontes • Aleksandr Petroviç • Uşak • Öğrenci Dukhaborlar • Bayanlar • Dans eden çiftler.

BİRİNCİ PERDE

Olay, köyde zengin bir evin kapalı taraçasında geçer. Taraçanın önünde bir çiçeklik, lawn-tennis[1] *ve kroket sahaları. Kroket sahasında bir dadının gözetiminde çocukların oyun oynadıkları görülür. Taraçada oturanlar: Yazlık giysiyle, tombul, yeni traş olmuş, gözünde* pince-nez'*siyle*[2] *50 yaşlarındaki Piyotr Semenoviç Kohovtsev; aynı şekilde tombul, ama buna karşın canlı ve kararlı 45 yaşlarındaki karısı Aleksandra İvanovna; Aleksandra İvanovna'nın kız kardeşi, kırk yaşlarında ama güzel ve zarif Mariya Ivanovna Sarintseva. Her üçü de üzerinde semaver ve kahve cezvesinin bulunduğu masanın etrafında oturmuş, kahve içmektedirler. Piyotr Semenoviç sigara içer.*

I. SAHNE

Mariya İvanovna, Aleksandra İvanovna ve Piyotr Semenoviç

ALEKSANDRA.- Sen benim kız kardeşim değil de yabancı biri olsaydın, Nikolay İvanoviç de senin kocan değil de, sadece bir tanıdık olsaydı, *j'aurais trouvé tout ça tres gentil,*[3] ve kendi açımdan Nikolay'ı desteklemeye devam ederdim. Evet ama kocanın bu çılgın halini, hem de büsbütün çıldırmış halini gördükçe, düşündüklerimi sana söylemeden edemeyeceğim. Zaten sevgili Nikolay İvanoviç'in yüzüne *je lui dirai son fait*[4]! Ben hiç kimseden korkmam.

MARİYA.- Ben senin söylediklerine hiç kızmıyorum. Bunu benim görmediğimi mi sanıyorsun? Yalnızca meselenin senin düşündüğün kadar ciddi olmadığını sanıyorum.

ALEKSANDRA.- Ve sen buna inanıyorsun, sana söyleyeyim

---

1) Açık havada oynanan tenis.
2) Kelebek gözlüğü.
3) Bütün bunları belki de çok orijinal ve hoş bulurdum.
4) Bütün gerçeği söylerdim.

mi, işlerin böyle gitmesine izin verirsen, kısa zamanda tek metelik geliriniz kalmaz, *du train que cela va*[1].

PİYOTR.- Haydi canım, onca zenginlikleriyle nasıl yoksul kalırlar?

ALEKSANDRA.- Bal gibi de meteliksiz kalırlar; hem sen, sen sevgilim, rica ederim sözümü kesme! Sana göre erkeklerin yaptıkları hep mükemmeldir...

PİYOTR.- Bilmiyorum, benim söylemek istediğim sadece...

ALEKSANDRA.- Evet senin hep söyleyecek bir şeyin bulunur! Senin, kardeşlerin yani erkekler hakkındaki düşüncelerini bilirim! Saçmalamaya başlarlar, *il n'y a pas de raison que ça finisse*[2]. Yalnızca şunu söylüyorum, Mariya senin yerinde olsam, buna izin vermezdim. *J'aurais mis bon ordre à toutes ces lubies.*[3] Sonuçta ne görüyoruz? Bir koca, bir aile reisi, hiçbir şeyle uğraşmak istemiyor, her şeye boşvermiş, ve her şeyini dağıtarak *fait le généreux à droite et à gauche*[4]! Bunun nasıl sonuçlanacağını çok iyi biliyorum! *Nous en savons quelque chose.*[5]

PİYOTR *(Mariya Ivanovna'ya).*- Mariya, bana açıklar mısınız, Nikolay'ın bu yeni doktrini nedir? Liberallerin doktrinlerini, okullarını, halk kütüphanelerini ve *tout ce qui s'en suit*[6] çok iyi anlıyorum, hatta sosyalistleri, *les grèves,*[7] sekiz saatlik çalışma günlerini de anlıyorum. Peki ama kocanız ne istiyor, bunu bana açıklar mısınız?

MARİYA.- Daha dün size anlattı ya.

PİYOTR.- Evet, ama doğrusunu söyleyeyim mi, sözlerinden hiçbir şey anlamadım! İncil, *Dağdaki Vaaz*, ve kiliselerin

---

1) Treni kaçırırsınız!
2) Susmaları için bir neden yok.
3) Tüm bu çılgınlıklara çoktan bir çeki düzen verirdim.
4) Sağa sola cömertlik taslıyor
5) Bu konuda bir şeyler biliyoruz.
6) Bunlardan çıkan sonuçları.
7) Grevleri.

işe yaramazlıkları. Peki ama bu durumda nasıl dua edeceğiz?

MARİYA.- Önemli olan da bu ya. Her şeyi yıkıyor, ama yerine hiçbir şey koymuyor.

PİYOTR.- Peki bu nasıl başladı?

MARİYA.- Bu, geçen yıl kız kardeşinin ölümünden sonra başladı. Kız kardeşini çok seviyordu, kız kardeşinin ölümü onu çok etkiledi. O olaydan sonra çok karamsar biri oldu, yalnızca ölümden söz etmeye başladı, sonra bildiğiniz gibi kendisi de hasta düştü. Tifodan sonra tamamen değişti.

ALEKSANDRA.- Nasıl? Geçen ilkbaharda bize gelmişti, çok neşeli görünüyordu, briç oynamıştı. *İl était tres gentil et comme tout le monde.*[1]

MARİYA.- Öyle ama içinden tamamen değişmişti.

PİYOTR.- Bununla neyi kastediyorsunuz?

MARİYA.- Yakınlarına karşı tam bir ilgisizlik içinde, hem sonra, bir *idée fixe*'i[2] var; İncil. İncil'i her gün okuyordu; geceleri uyuyacağı yerde, kalkıp tekrar İncil okuyordu; sonra başpapazların, yaşlı rahiplerin yanına gitti, onlara din hakkında sorular sordu.

ALEKSANDRA.- Kiliseye karşı tutumu ne?

MARİYA.- Daha önceleri, evliliğimizden beri inanç işlerine karşı ilgisizdi; ama sözünü ettiğim zaman günah çıkarttı ve manastırda Komünyon almaya başladı; sonra birden günah çıkartmanın ve hatta kiliseye gitmenin de tamamen boş bir şey olduğuna karar verdi.

ALEKSANDRA.- Nikolay'ın ne kadar tutarsız biri olduğunu görüyorsun! Bir ay önce, kiliseye gidiyor, oruç tutuyordu, şimdiyse, birden bire bütün bunların hiçbir işe yaramadığını keşfediyor!

---

1) Herkes gibiydi ve neşeliydi.
2) Sabit fikri.

PİYOTR.- Bunların pek önemi yok!

ALEKSANDRA.- Sana göre hiçbir şeyin önemi yok, çünkü siz erkekler, sizin hiçbir dininiz yok!

PİYOTR.- Özür dilerim, bırakın da açıklayayım! Meselenin özü bu değildir demek istiyorum. Kiliseyi reddettiyse, peki Incil'le ne yapıyor?

MARİYA.- Herkesin Incil'e göre, *Dağdaki Vaaz*'a göre yaşaması ve her şeyden vazgeçmesi gerekir diyor.

PİYOTR.- İnsan her şeyden vazgeçerse nasıl yaşar?

ALEKSANDRA.- Hem sonra uşaklarla *shake hands*[1] yapmak *Dağdaki Vaaz*'ın neresinde yazıyor?

MARİYA.- Tüm yaşamı boyunca yaptığı gibi, başka zamanlar müzik, av ve okullar için nasıl kendinden geçtiyse aynı şekilde abartıyor ve kendinden geçiyor. Ama bunu da benim yükümü hafifletmek için yapmıyor!

PİYOTR.- Bugün kente niye gitti?

MARİYA.- Bana söylemedi, ama ne için gittiğini biliyorum. Ormanlarımızdaki ağaçların kesilme davası için kente gitti. Mujikler dişbudak ağaçlarımızı kesmişler.

PİYOTR.- Nasıl? Parkın ucundaki o güzelim dişbudak ağaçlarını mı?

MARİYA.- Evet, mujikleri bu yüzden hapse attılar, bugün mahkemeleri var. Bu yüzden kente gittiğini sanıyorum.

ALEKSANDRA.- Onları bağışlayacaktır, onlar ise yarın parkınızdaki tüm ağaçları kesmeye geleceklerdir.

MARİYA.- Zaten şimdiden başladılar bile. Elma ağaçlarının dallarını kırdılar, ekinleri çiğnediler; o ise her şeyi bağışlıyor!

PİYOTR.- Bu çok şaşırtıcı!

ALEKSANDRA.- İşte bu nedenle diyorum ki, işlerin böyle git-

1) El sıkışmak.

mesine engel olmak gerekir. Kısa sürede, gerçekten *tout y passera*[1]. Bir anne olarak *prendre tes mesures*[2].

MARİYA.- Ne yapabilirim ki?

ALEKSANDRA.- Nasıl ne yapabilirsin? Onu durdurabilirsin, bunun böyle devam edemeyeceğini ona açıklamaya çalışırsın! Senin çocukların var! Onlara ne de güzel örnek oluyor!

MARİYA.- Evet, kuşkusuz, bu benim için çok zor; ama her şeye, Nikolay'ın daha önceki taşkınlıkları gibi bunun da bir gün geçeceğini umut ederek katlanıyorum.

ALEKSANDRA.- Buna güvenmek çılgınlık olur! *Aide-toi, et Dieu t'aidera.*[3] Ona mutlaka bir başına olmadığını ve bu şekilde yaşamaya devam edemeyeceğini hissettirmen gerekir.

MARİYA.- En kötüsü de, artık çocuklarla ilgilenmek istemiyor, her şeye benim karar vermem gerek. Bir yanda emzirmek zorunda olduğum bir bebeğim, öte yandan eğitilmeleri gereken yetişkin kız ve erkek çocuklarım var. Ben ise tek başımayım! Kocam daha önceleri çok nazik ve çok şefkatli bir babaydı! Şimdiyse her şeye ilgisiz. Daha dün Vanya'nın çalışmak istemediğini, sınavı yine geçemediğini kendisine söylediğimde, bana, onu liseden temelli almamız hem bizim, hem onun yararına olacaktır dedi.

PİYOTR.- Peki onu nereye yerleştirmek istiyor?

MARİYA.- Hiçbir yere! İşin korkunç yanı da bu ya; onu dinleyecek olursak her şey kötüye gidiyor; ama ne yapmamız gerektiğine gelince bir çözüm yolu önermiyor.

PİYOTR.- Çok tuhaf.

ALEKSANDRA.- Bunda tuhaf olan ne var? İşte tam size uygun bir davranış biçimi, her şeyi tartışmak ama aslında hiçbir şey yapmamak!

---

1) Varını yoğunu bitirecek.

2) Tedbirini almak zorundasın.

3) Kendin için çaba göster, sonra Tanrı sana yardım edecektir.

MARİYA.- Stepa okulunu bitirdi, bir meslek seçmesi gerekiyor, babası ona hiçbir şey önermiyor. Bir bakanlıkta çalışmak istiyor; ama Nikolay'a göre bu gereksiz. İmparatorluk Süvari Birliği'ne katılmaktan söz etti; babası buna da karşı çıktı. O zaman babasına, "Peki ben ne yapacağım, gidip koyun otlatacak değilim ya," deyince babası da ona, "Neden olmasın, bu süvari birliğine girmekten daha iyidir!" dedi. Bu beklenti içinde bana gelip ne yapacağını soruyor, her şeye benim karar vermem gerek!

ALEKSANDRA.- Bütün bunları kocanla açık açık konuşman gerekiyor! Ona bunun böyle devam edemeyeceğini, sen nasıl görevini yapıyorsan onun da görevini yapması gerektiğini söyle.

MARİYA.- Ah, ne kadar can sıkıcı bir durum.

ALEKSANDRA.- İstersen senin yerine ben onunla konuşayım. *Je lui dirai son fait.*(1)

(Kiliseden genç bir papaz, sıkılgan ve tedirgin bir halde elinde bir kitapla içeri girer ve herkesin elini sıkar.)

II. SAHNE

Aynı kişiler ve Papaz Vasili

VASİLİ.- Nikolay İvanoviç'e, aldığım bir kitabı geri vermek için uğradım.

MARİYA.- Kente gitti, ama yakında döner. Oturun.

ALEKSANDRA.- Getirmiş olduğunuz kitabın adı ne?

VASİLİ.- M. Renan'ın bir kitabı, "İsa'nın Yaşam Öyküsü"

PİYOTR.- Ne! Artık böyle kitaplar mı okuyorsunuz?

VASİLİ.- *(Sıkıntısını belli etmemek için bir sigara yakar.)* Bu kitabı Nikolay İvanoviç okumam için bana verdi.

ALEKSANDRA *(sözlerini tekrar ederek)*.- Nikolay İvanoviç bu-

1) Ona durumu olduğu gibi anlatmaya hazırım.

nu okumanız için size mi verdi? Peki siz de Nikolay İvanoviç ve M. Renan'la aynı fikirde misiniz?

VASİLİ.- Tabi ki, aynı fikirde değilim! Aynı fikirde olsaydım, o zaman Kilise'ye hizmet edemezdim!

ALEKSANDRA.- Söylediğiniz gibi Kilise'nin sadık bir kuluysanız, o zaman Nikolay İvanoviç'i neden dine döndürmüyorsunuz?

VASİLİ.- Her birimizin bu konuda kendi görüşleri vardır; Nikolay İvanoviç'in birçok noktada haklı olduğunu sanıyorum; ama temel noktada yanılıyor, kısacası Kilise konusunda!

ALEKSANDRA *(alaylı bir tonla)*.- Acaba Peder Vasili, Nikolay İvanoviç'le hangi konularda aynı fikirdedir? Papaz efendi de *Dağdaki Vaaz*'ın tüm mal varlığımızı yabancılara dağıtmamızı ve kendi ailemize karşı ilgisiz kalmamızı buyurduğuna mı inanıyor?

VASİLİ.- Kilise aileyi kutsal bir kurum olarak görür. Ancak en büyük ermişlik dünya nimetlerinden vazgeçmeyi gerektirir.

ALEKSANDRA.- Evet, kutsal keşişlerin yaptıkları da bu zaten; peki ya biz faniler, öyle sanıyorum ki, iyi Hıristiyanlara uygun şekilde basitçe davranmamız gerekir.

VASİLİ.- Hiç kimse tam olarak niçin çağrıldığını bilemez.

ALEKSANDRA.- Öyle ya, siz evlisiniz?

VASİLİ.- Evet.

ALEKSANDRA.- Çocuklarınız var mı?

VASİLİ.- İki tane.

ALEKSANDRA.- Bu durumda neden dünya nimetlerinden vazgeçmiyorsunuz, neden sigara içiyorsunuz?

VASİLİ.- Zayıflığımdan, daha doğrusu, kusurlu oluşumdan.

ALEKSANDRA.- Nikolay İvanoviç'in aklını başına almasına yar-

dımcı olacağınıza, onu cesaretlendiriyorsunuz. Bu iyi bir şey değil, bunu açıkça yüzünüze söylüyorum.

III. SAHNE

Aynı kişiler ve Dadı

DADI *(girer).*- Nikoluşka'nın bağırtılarını duymuyor musunuz? Yarım saattir ağlıyor?

MARİYA.- Peki, geliyorum. *(Yerinden kalkar.)* Özür dilerim, bebeği emzirmem gerek! *(Çıkar.)*

IV. SAHNE

Aleksandra, Vasili ve Piyotr

ALEKSANDRA.- Kız kardeşime çok acıyorum! Zavallı çok çekiyor. Böyle bir evi de tek başına çekip çeviriyor! Biri memede, yedi çocuk, bir de Allah bilir ne uydurma icatlara karşı kendisini korumak zorunda kalıyor! Ben kocasının kafasında bir tahta eksik olduğuna eminim, burada *(alnını gösterir, sonra papaza döner).* Size soruyorum, biraz bu uydurduğunuz yeni dinden söz eder misiniz?

VASİLİ.- Anlamadım, nasıl demeli...

ALEKSANDRA.- Haydi, rica ederim, bana masum rolü yapmayın! Neden söz ettiğimi çok iyi anladınız.

VASİLİ.- Ama, izin verirseniz...

ALEKSANDRA.- Her önümüze gelen mujiğin elini sıkmamızı buyuran, ve onların ağaçlarımızı kesmelerine izin veren, içip sarhoş olsunlar diye onlara paralarımızı dağıtmamızı buyuran bu din neyin nesidir, size onu soruyorum?

VASİLİ.- Gerçekten de bilmiyorum...

ALEKSANDRA.- Ona göre bu Hıristiyanlıkmış. Peki siz bir Ortodoks papazısınız, bunun ne demek olduğunu bilmeniz

gerekir, ve Hıristiyanlığın gerçekten hırsızlığa izin verip vermediğini bize söyleyecek durumdasınız!

VASİLİ.- Bana gelince...

ALEKSANDRA.- Eğer bilmiyorsanız, o zaman uzun saçlarınız ve papaz olmanız ne işe yarar?

VASİLİ.- Ama bize sormuyorlar ki...

ALEKSANDRA.- Nasıl? Size sormuyorlar mı? Ama ben size soruyorum! Dün, Nikolay İvanoviç bana İncil'de; "Senden isteyene ver" diye yazdığını söyledi. Peki bunu nasıl anlamalı?

VASİLİ.- Bana göre bunu, yazıldığı gibi anlamalı!

ALEKSANDRA.- Ben ise bunu yazıldığı gibi değil de, bize hep öğretildiği gibi anlamak gerektiğine inanıyorum. Yani, Tanrı her insana uygun gördüğünü verir.

VASİLİ.- Kuşkusuz, ama...

ALEKSANDRA.- Onun tarafını tuttuğunuzu itiraf ediyorsunuz! Aynen bana söyledikleri gibi. Açıkça söyleyeyim, bu aptalca bir şey! Onu onaylayan bir liseli, ya da herhangi bir çocuk olsaydı hadi neyse, ama siz, hem de sizin durumunuzdaki biri, üzerinize düşen sorumluluğun farkında mısınız?

VASİLİ.- Çalışıyorum...

ALEKSANDRA.- Kiliseye gitmediğine, ve kutsal Sırlar'a inanmadığına göre bu ne biçim bir din oluyor, sorarım size? Siz ise onun aklını başına getireceğinize kalkmış onunla birlikte Renan'ı okuyorsunuz, İncil'i de onun gibi yorumluyorsunuz.

VASİLİ *(telaşa kapılarak)*.- Buna cevap veremem. Nasıl söyleyeyim, yenilgiyi kabul ediyor ve susuyorum.

ALEKSANDRA.- Başepiskoposun yerinde olacaktım da size Renan'ı okumanın ve sigara içmenin ne demek olduğunu gösterecektim!

PİYOTR *(karısına).- Mais cessez au nom du ciel. De quel droit?...*[1]

ALEKSANDRA.- Rica ederim bana ders vermeye kalkma. Vasili'nin bana kızmadığına eminim. Ona içimden geleni söyledim. Hem sonra onun hakkında düşündüklerimi söylemeseydim daha kötü olmaz mıydı?

VASİLİ.- Özür dilerim, kendimi iyi ifade edemedim.

(Rahatsızlık verici bir sessizlik. Lüba ile Lizanka içeri girerler.)

V. SAHNE

Aynı kişiler, Lüba ve Lizanka

Lüba, Mariya Ivanovna'nın yirmi yaşındaki enerjik ve güzel kızıdır; Lizanka onun kuzini ve ondan daha büyüktür. Her ikisinin de başlarında başörtüsü, ellerinde sepetleri, mantar toplamaya giderlerken durup Aleksandra'yı ve kocasını sonra da peder Vasili'yi selamlarlar.

LÜBA.- Annem nerede?

ALEKSANDRA.- Bebeği emzirmeye gitti.

PİYOTR.- Bari epey mantar toplayın. Bu sabah köyden bir kız çok beyazlarını getirdi. Şu sıcak olmasaydı, ben de sizinle gelmek isterdim.

LİZANKA.- Baba, ne olur sen de bizimle gel.

ALEKSANDRA *(kocasına).*- Haydi sen de onlarla git, yoksa oturmaktan şişmanlayacaksın.

PİYOTR.- Haydi hemen gidelim, bir dakika gidip sigaramı alayım *(çıkar).*

---

1) Allah aşkına susun. Hem ne hakla?.

VI. SAHNE

Aynı kişiler, Piyotr'suz

ALEKSANDRA.- Öteki gençler nerede?

LÜBA.- Stepa bisikletle istasyona gitti. Mitrofan Ermiliç babamla kente gitti. Küçükler ise kroket oynuyorlar, Vanya köpekleri evin önünde, şuralarda dolaştırıyor.

ALEKSANDRA.- Stepa herhangi bir karara vardı mı?

LÜBA.- Gönüllü olarak gitmeye karar verdi. Dün babama karşı oldukça kabaydı.

ALEKSANDRA.- Bu ona da zor geliyor! *Il n'y a pas de patience qui tienne.*(1) Zavallı çocuk kariyer yapmak istiyor, ona, git tarlaları sür deniliyor!

LÜBA.- Ama hayır, babam ona böyle bir şey demedi, ona dedi ki...

ALEKSANDRA.- Her neyse, önemli değil! Artık Stepa'nın hayata atılmasının zamanı geldi. Önerdiği her şeye baban karşı çıkıyor. Hah işte o.

(Papaz bir köşeye çekilir ve bir kitaba dalar.)

VII. SAHNE

Aynı kişiler ve Stepa *(bisikletçi kıyafetiyle)*

ALEKSANDRA.- *Quand on parle du soleil, on en voit les rayons.*(2) Şimdi senden söz ediyorduk. Lüba, babana karşı biraz kaba davrandığını söylüyordu.

STEPA.- Hiç de değil! Bana kendi görüşünü söyledi, ben de ona kendi görüşümü söyledim. Görüşlerimiz birbirine uymuyorsa suç benim mi? Lüba hiçbir şeyden anlamaz ve her şeyi yargılamaya kalkar!

---

1) Sabır taşı olsa çatlar.
2) İyi adam lafının üzerine gelir.

ALEKSANDRA.- Sonuçta neye karar verdiniz?

STEPA.- Babamın neye karar verdiğini bilemiyorum, bana öyle geliyor ki, kendisi de bilmiyor. Ben ise, süvari birliğine gönüllü olarak katılmaya karar verdim. Bizde durmadan sorunlar çıkarılır. Oysa mesele çok basit. Okulumu bitirdim. Askerlik görevimi yapmam gerek. Subayları sarhoş ve kötü yetişmiş olan düzenli ordu yerine arkadaşlarımın bulunduğu süvari birliğine katılacağım.

ALEKSANDRA.- Peki baban bunu niye kabul etmiyor?

STEPA.- Babam için ne diyeyim, kafasındaki sabit fikrin etkisinde, görmek istediğinden başka bir şey görmek istemiyor. Askerlik hizmeti bir utançtır, iğrenç bir meslektir, bu nedenle askerlik yapmaman gerekir diyor, bu yüzden bana para vermeyecekmiş.

LİZANKA.- Hayır Stepa, böyle söylemedi, ben oradaydım, askerlik hizmetinden kaçınamazsan, en azından seni askere çağırana kadar bekle, ama gönüllü olarak yazılırsan bu mesleği kendin seçmiş olursun dedi.

STEPA.- Sonuçta askerlik yapmayı o değil ben istiyorum! Oysa zamanında o da subaymış!

LİZANKA.- Para konusunda ise sadece, bütün ilkelerine aykırı olan bir tutum için katkıda bulunamayacağını söyledi.

STEPA.- Burada söz konusu olan ilkeler değil! Herkesin askerlik görevini yapması gerekir, hepsi bu!

LİZANKA.- Ben sadece duyduklarımı söyledim.

STEPA.- Biliyorum sen de Lüba gibi hep babamın tarafını tutuyorsun! Teyze biliyor musun, Liza hep babamın tarafını tutar.

LÜBA.- Hayır ama, dürüst olalım.

ALEKSANDRA.- Biliyorum, Liza nerede anlamsız ve mantıksız bir düşünce varsa ondan yana olur. *Elle flaire cela de loin.*(1)

1) Uzaktan bunun kokusunu alır.

VIII. SAHNE

Aynı kişiler ve Vanya *(elinde bir telgrafla koşarak gelir)*

VANYA *(Lüba'ya)*.- Tahmin et, kim geliyor!

LÜBA.- Boşver tahmini, kim? Telgrafı ver. *(Elini uzatır. Vanya ise elini çeker.)*

VANYA.- Vermeyeceğim, ve kim olduğunu da söylemeyeceğim. Peki neden öyle kızardın.

LÜBA.- Saçmalama, telgraf kimden?

VANYA.- Evet, evet, kıpkırmızı kesildin! Alina teyze, kızarmış değil mi?

LÜBA.- Ne saçmalık! *(Vanya'ya)* Haydi söyle kimden, Alina teyze kimden?

VANYA.- Çeremşanovlardan.

LÜBA.- Ah!

VANYA.- Telgrafın ondan olduğunu tahmin ettin, yoksa kızarmazdın!

LÜBA *(telgrafı alır ve okur)*.- "Ekspresle saat üçte oradayız, Çeremşanov." Yani prenses, Boris ve Tonya. Bu beni çok mutlu etti!

VANYA.- Gerçekten mi? Stepa bak, nasıl da kızarıyor hâlâ!

STEPA.- Kes artık, durmadan aynı şeyi tekrar edip duruyorsun!

VANYA.- Böyle konuşuyorsun, çünkü sen de Tonya'ya vurgunsun. Hem biliyor musunuz, kura çekmelisiniz, çünkü bir kardeşle bir kız kardeşin başka bir kardeş ve kız kardeşle evlenmesine izin yok.

STEPA.- Haydi, saçmalama! Sus!

LİZANKA.- Ekspresle geliyorlarsa, neredeyse gelirler!

LÜBA.- Doğru! Mantar toplamaya gitmeyeceğiz demektir!

(Piyotr elinde bir sigara tabakası içeri girer.)

IX. SAHNE

Aynı kişiler ve Piyotr Semenoviç

LÜBA.- Piyotr amca, gidemiyoruz!

PİYOTR.- Neden?

LÜBA.- Çeremşanovlar geliyor. En iyisi bir tenis maçı yapalım. Stepa, ister misin?

STEPA.- Seve seve!

LÜBA.- Ben Vanya'yla sen de Lizanka'yla olacaksın, tamam mı? Topları almaya gideyim, topları toplasınlar diye çocukları da getireceğim. *(Çıkar.)*

X. SAHNE

Aynı kişiler, Lüba'sız

PİYOTR.- Gezim suya düştü!

VASİLİ *(çıkmaya çalışır)*.- İzninizle.

ALEKSANDRA.- Hayır, bekleyin peder. Sizle konuşacaklarım var, hem sonra Nikolay İvanoviç neredeyse gelir.

VASİLİ *(yeniden oturur ve bir sigara yakar)*.- Belki daha epey beklemem gerekecek.

ALEKSANDRA.- İşte bir araba, belki odur.

PİYOTR.- Çeremşanovlar nereliler? Anneleri Galitzinli değil mi?

ALEKSANDRA.- Evet, ta kendisi, Roma'da teyzesiyle yaşayan kadın.

PİYOTR.- Onu yeniden görmekten çok mutlu olacağım! Onu, birlikte düet yaparak şarkı söylediğimiz Roma'dan beri görmedim. Çok güzel bir sesi vardı. İki çocuğu var değil mi?

ALEKSANDRA.- Evet, çocuklarıyla birlikte geliyor.

PİYOTR.- Sarintsevlerle bu kadar yakın olduklarını bilmiyordum.

ALEKSANDRA.- Yakın olduklarından değil, geçen yıl, yurt dışında karşılaştılar, öyle sanıyorum ki prenses, Lüba'yı beğeniyor ve oğluna nişanlamayı düşünüyor. *C'est une fine mouche, elle flaire jolie dot.*(1)

PİYOTR.- Ama Çeremşanovlar zengin değil mi?

ALEKSANDRA.- Evet, ama prens sağlığında her şeyini kaybetti ve içkiden öldü. Bunun üzerine Prenses yüksek yerlere başvurarak servetin küçük bir bölümünü kurtarabildi. Ancak şunu itiraf etmek gerekir ki, çocuklarını çok iyi yetiştirdi. *İl faut lui rendre cette justice.*(2) Kızı çok iyi bir müzisyen, oğlu ise üniversiteyi bitirdi, sevimli bir çocuk. Ama öyle sanıyorum ki zavallı kız kardeşim bu ziyarete pek sevinemeyecek. Misafir kabul edecek durumda değil. İşte Nikolay!

(Nikolay İvanoviç girer.)

XI. SAHNE

Aynı kişiler ve Nikolay İvanoviç

NİKOLAY *(Aleksandra ile Piyotr'un elini sıkar).*- Merhaba! *(Papaza)* Ah! Vasili Nikanoroviç! *(Ona elini uzatır.)*

ALEKSANDRA.- Kahve kaldı. İster misin? Biraz soğudu ama ısıttırabiliriz. *(Zili çalar.)*

NİKOLAY.- Hayır, teşekkür ederim, kahve içtim! Maşa nerede?

ALEKSANDRA.- Bebeği emziriyor!

NİKOLAY.- İyi mi?

ALEKSANDRA.- İyi iyi, ya siz, işinizi halledebildiniz mi?

NİKOLAY.- Evet, neyse, çay ya da kahve kaldıysa bana da verin! *(Papaza)* Kitabımı geri mi getirdiniz, okudunuz mu?

1 Anasının gözü, iyi bir drahomanın kokusunu aldı.
2 Hakkını vermek lazım.

Biliyor musunuz, yol boyunca hep sizi düşündüm!

(Uşak içeri girer selam verir. Nikolay Ivanoviç ona elini uzatır. Aleksandra Ivanovna omuzlarını silker, ve kocasıyla göz göze gelirler.)

XII. SAHNE

Aynı kişiler ve Bir uşak

ALEKSANDRA.- Semaveri yakmak gerek!

NİKOLAY.- Hayır hiç gerek yok, inanın, eğer varsa soğuk bir çay içerim.

XIII. SAHNE

Aynı kişiler, Missi

MİSSİ *(babasının geldiğini görünce kroketi bırakır ve babasını kucaklamaya gelir)*.- Baba, benimle oynamak ister misin?

NİKOLAY *(onu okşayarak)*.- Hemen mi, bırak da biraz dinleneyim! Git oyna, ben sonra gelirim.

XIV. SAHNE

Aynı kişiler, Missi'siz

ALEKSANDRA.- Sonunda mahkeme şu köylüleri mahkûm etti mi?

NİKOLAY *(çayını içerken)*.- Eh, Evet! Zavallı insanlar her şeyi itiraf etti. *(Papaza)* Renan'ın sizi ikna edebileceğini sanmıyordum...

ALEKSANDRA.- Ama siz bu mahkûmiyet kararını tasvip etmiyorsunuz, değil mi?

NİKOLAY *(rahatsız bir şekilde).*- Hayır, tabi ki tasvip etmiyorum. *(Papaza)* Sizin için ne İsa'nın Tanrılığı ne de Hıristiyanlık tarihi önemli, ama Kilise önemli.

ALEKSANDRA.- Onların itiraf ettiklerini kendi ağzınızla söylüyorsunuz, sonra da hayır çalmadılar ama aldılar, *et vous leur avez donné un démenti.*(1)

NİKOLAY *(papazla konuşmaya hazırlanırken birden Aleksandra'ya döner).*- Sevgili Alina, lütfen iğneli sözlerinle beni rahatsız etme.

ALEKSANDRA.- Ama ben sadece...

NİKOLAY.- Bu zavallı köylülerin, ihtiyaçları olan ağaçları kesmelerinden dolayı mahkûm edilmelerine neden rıza göstermediğimi gerçekten öğrenmek istiyorsan

ALEKSANDRA.- Ya gelip bu semavere de ihtiyaçları olduklarını söyleseler?

NİKOLAY.- Bu zavallı insanların, bana ait olduğu söylenen birkaç ağacı kestiler diye hapse girmelerine neden rıza göstermediğimi gerçekten öğrenmek istiyorsan!

ALEKSANDRA.- Ne demek size ait olduğu söylenen?

PİYOTR.- Yine mi tartışma! En iyisi ben bahçeye gideyim!

NİKOLAY.- Varsayalım ki bu koru bana ait olsun -ki bana ait olması imkânsız- şu halde iki bin hektardan fazla bir koruluğa sahibiz demektir, hektar başına iki yüz ağaçtan dört yüz bin ağaç eder. Bu zavallı insanlar on ağaç kesmişler, yani ormanın kırk binde birini. Size soruyorum, bunun için bir adam ailesinden koparılıp hapse atılır mı?

STEPA.- Eğer bu kırk binde bir için bir şeyler yapılmazsa, o zaman kırk binden geri kalanı da çok kısa zamanda kesilir!

NİKOLAY.- Teyzene cevap vermek için bunu böyle söyledim.

---

1) Diye tekzip ediyorsunuz.

Yoksa gerçekte, bu ağaçlar üzerinde benim hiçbir hakkım yok. Toprak herkese aittir ve biz toprakta bizatihi çalışmadığımızdan, onun üzerinde hiçbir hakkımız yoktur.

STEPA.- Nasıl hiç çalışmadınız? Mala-mülke göz kulak olmadınız mı?

NİKOLAY.- Neden bahsediyorsun sen? Bir kez bile gidip görmediğim bu ağaçları nasıl korumuş ve göz kulak olmuş olabilirim? Ama gel de bunu başkalarına haksızlık etmek düşüncesinden utanç duymayan birine anlat?

STEPA.- Burada kimse kimseye haksızlık etmiyor!

NİKOLAY.- Eğer biri tembel olmaktan ve başkalarının sırtından geçinmekten utanç duymuyorsa, kuşkusuz bu söylediklerim ona kanıtlanamaz; ve üniversitede size öğretilen tüm ekonomi politikası sadece kendi körlüğünüzün doğru olduğunu ortaya koymaya yarar.

STEPA.- Tam tersine, bilim tüm önyargıları çürütür.

NİKOLAY.- Neyse, önemli değil! Benim için önemli olan şu ki, bu köylülerin yerinde olsaydım, aynı şeyi ben de yapardım, bunu yapınca da kendimi hapiste bulmak umutsuzluğuna düşerdim; sonuçta, madem ki bana yapılmasını istediğim şeyi başkalarına yapmak istiyorum, bu zavallılar hakkında dava açmak benim için imkânsız bir şey, ve onları sıkıntıdan kurtarmak için elimden geleni yapmalıyım.

(Piyotr, Aleksandra ve Stepa hep bir ağızdan konuşmaya başlarlar.)

PİYOTR.- Böyle düşünürseniz, bir şeye sahip olmak imkânsız olur.

ALEKSANDRA.- Bu durumda, çalmak çalışmaktan daha doğru olacaktır!

STEPA.- Sen her zaman kanıtlara sığınıyorsun ve cevap vermiyorsun. Şunu diyorum, tasarruf eden kişinin, tasarruftan yararlanmaya da hakkı vardır.

NİKOLAY *(gülerek)*.- Hep birlikte konuşursanız, size cevap ye-

tiştiremem. *(Piyotr'a)* Dediğin gibi, insanın hiçbir şeye sahip olmaması gerekir.

ALEKSANDRA.- Eğer böyleyse, o zaman insan giysiye, bir parça ekmeğe de sahip olamaz demektir! O zaman her şeyden vazgeçmek gerekir, yaşam da çekilmez olur!

NİKOLAY.- Hayat asıl bizim yaşadığımız şekliyle çekilmezdir.

STEPA.- Bu durumda, bize de ölmek düşüyor! Bu da sizin doktrininizin yaşam için hiçbir anlamının olmadığını gösteriyor!

NİKOLAY.- Tersine, doktrinimin sadece yaşam için bir anlamı vardır. Her şeyden vazgeçmemiz gerekiyor; sadece bize gelir getiren ve hiç görmemiş olduğumuz bir ormandan değil, aynı zamanda giysilerimizden, hatta ekmeğimiz üzerindeki hakkımızdan bile vazgeçmemiz gerekiyor.

ALEKSANDRA.- Çocuklarımızın ekmeğinden de değil mi?

NİKOLAY.- Evet, o ekmekten de, ama sadece ekmekten değil, aynı zamanda tüm kişiliğimizden de! İncil öğretisinin özeti şu: Kendi benliğimizi yok etmek için elimizden geleni yapmalıyız.

STEPA.- Yani ölmek için.

NİKOLAY.- Başkaları uğruna ölürken başkalarına ve kendine yararlı oluyorsan, evet! Ancak insan yalnız ruhsal bir varlık değil, ama aynı zamanda bedenin içinde bir ruhtur; beden bizi kendimiz için yaşamaya zorlarken ruh bizi Tanrı için, başkaları için yaşamaya götürür, öyle ki güçlerin eşit olduğu bu çatışmanın ortasında Tanrı'ya ne kadar yaklaşırsak o kadar iyi olur. Bu nedenle Tanrı yolunda ne kadar mücadele edersek bizim için o kadar iyi olur, bunun yanı sıra bedenimizin hayvani tarafı kendisi için çaba gösterebilir.

STEPA.- Öyleyse böyle bir arada kalmışlığı neden sürdürelim ki; böyle yaşamaktansa her şeyi terk edip ölmeli.

NİKOLAY.- Çok şahane olurdu. Bunu yapmaya çalış, böylece hem senin için hem de başkaları için iyi olur.

ALEKSANDRA.- Bütün bunlar *c'est tire par les cheveux*[1]. Kendi açımdan, ben bunlardan hiçbir şey anlamadım.

NİKOLAY.- Elimden başka bir şey gelmez. Sizi anlamaya zorlayamam! Yeter artık!...

STEPA.- Evet, gerçekten de, yeter! Ben de anlamıyorum! *(Çıkar.)*

XV. SAHNE

Aynı kişiler, Stepa'sız

NİKOLAY *(papaza)*.- Eh peki, kitabım hakkında ne düşünüyorsunuz?

VASİLİ *(çok sıkıntılı bir şekilde)*.- Ne diyeceğimi bilemiyorum. Tarih bölümü üzerinde iyice çalışılmış gibi geldi bana, ama tez ispat edilemiyor, belki de böyle bir delil imkânsız olduğu içindir. İsa'nın Tanrılığını ya da Tanrı olmadığını tarihsel açıdan ispat etmenin bir yolu yoktur. Çürütülemez bir tek delile sahibiz...

(Bu konuşma sırasında Piyotr ile Aleksandra peder Vasili ile Nikolay'ı yalnız bırakarak dışarı çıkarlar.)

NİKOLAY.- Kilise'den mi söz ediyorsunuz?

VASİLİ.- Elbette, gerçekte, azizlerin tanıklıklarının hepsinden oluşan bu Kilise'den söz ediyorum.

NİKOLAY.- Hiç kuşkusuz ki öyle, güvenebileceğimiz böylesi sarsılmaz bir otoriteye sahip olmamız çok iyi olurdu. Ne var ki, böyle bir otoritenin arzu edilmesi hiçbir şekilde onun var olduğunu göstermez.

VASİLİ.- Özür dilerim, onun varlığının şu şekilde ispat edildiğini iddia edebilirim. Çünkü Tanrı kendi Yasasının kötü yorumlanmasına izin veremez, işte bu nedenle Kiliseyi kurmuş olmalı... bir bakıma Gerçeğinin bekçisi gibi.

---

1) Mantığa pek uygun düşmüyor.

NİKOLAY.- Pekâlâ. Ama yine de bu gerçekleri ispat etmeniz gerekirdi. Şimdi ise bununla ilgili gerçeklerin hakikate uygunluklarını ispat etmek gerekir.

VASİLİ.- Onlara inanmak gerekir.

NİKOLAY.- İnanmak, evet inanmak gerek, inanmadan... başkalarının sana söylediklerine değil de, kendi düşüncenin, kendi aklının getirdiklerine inanmak... Tanrı'ya, gerçek ebedi yaşama inanmak.

VASİLİ.- Kendi haline bırakılan aklımız bizi yanıltabilir: Her insanın kendi aklı vardır.

NİKOLAY *(birden bire canlanır).*- Ama bu korkunç bir küfürdür! Tanrı bize kutsal bir araç verdi, onun aracılığıyla gerçeği tanıyabiliriz, yalnız onun aracılığı bizleri bir araya getirip birleştirebilir. Ama biz buna inanmıyoruz.

VASİLİ.- İnsanlar arasında o kadar görüş ayrılıkları varken buna nasıl inanılır?

NİKOLAY.- İki kere iki dört eder, bize yapılmasını istemediğimiz şeyi başkalarına da yapmamalıyız, her şeyin bir nedeni olmalı, vesaire gibi şeylerde bir görüş farklılığı olduğunu nerede gördünüz? Bu gerçekler herkesçe kabul ediliyor, çünkü aklımıza yatkınlar; ama Tanrı'nın Tûr Dağı'nda Musa'ya ne açınladığı, ya da Buda'nın güneşe uçtuğu, Muhammet ve İsa'nın göğe kaldırıldıkları gibi konulara gelince burada görüşler farklı olabilir!

VASİLİ.- Hayır, gerçeğe varanlar İsa'nın Tanrılığı konusunda aynı inançta birleşmişlerdir.

NİKOLAY.- Hayır bu konuda da birleşmemiş, ayrılmışlardır. Hem sonra ben neden Budist Lamasından daha çok size inanacağım, sizin inanışınızda doğduğum için mi?

(Tenis oynayan çocukların sesi yükselir.)

- Aut.
- Hayır aut değil.

VANYA.- Ben gördüm.

(Konuşma sırasında uşak sofraya çay ve kahve getirir.)

NİKOLAY.- Kilise'nin birliği oluşturacağını nasıl iddia edebilirsiniz? Tersine, en berbat ayrılıklar onun aracılığıyla oluşturuldu. "Sizleri kaç kez, tavuğun civcivleri kanatları altına topladığı gibi toplamak istedim..."

VASİLİ.- Bu İsa'nın zamanındaydı, İsa topladı da.

NİKOLAY.- İsa bizleri, hepimizi birleştirmişti; ama sonradan onu iyi anlamadığımızdan ayrıldık. İsa tüm Kiliseleri yok etti.

VASİLİ.- Peki "Bütün Kiliselere söyleyin!" sözü ne için?

NİKOLAY.- Mesele sözlerde değil, -sözcüklerin önemi yok ve Kilise hakkında bir şey anlatmıyorlar- mesele doktrinin ruhundadır. İsa'nın doktrini evrenseldir, tüm inançları içinde taşır, özel olan her şeyi kendinden uzaklaştırır; diriliş gibi, İsa'nın Tanrılığı gibi, Kilise Sırları gibi, yani anlayacağın ayrılığa neden olacak her şeyi.

VASİLİ.- Bu sizin Hıristiyanlık doktrinini yorumlama biçiminiz! Oysa gerçekte bu doktrin bütünüyle İsa'nın Tanrılığına ve dirilişine dayanır.

NİKOLAY.- Evet, işte onun içindir ki, Kiliseler bu denli yıkıcıdırlar! Tam, kesin ve sarsılmaz gerçeğe sahip olduklarını ilan ederek bizi birbirimizden ayırıyorlar. Bu olay havarilerin ilk karşılaşmalarından sonra başladı. O andan itibaren, biricik ve mutlak gerçeğe sahip olduklarını iddia etmeye başladılar. Bir tek Tanrı olduğu ve dünyanın bir başlangıcı olduğunu söylediğimde herkes benimle aynı fikirdedir; bu Tanrı kabulü bizleri birleştirecektir. Ama, bir Brahma Tanrısı, bir Yehova Tanrısı, ya da bir Üçlü-Birlik vardır dersem, işte bu tür bir Tanrı kabulü bizi birbirimizden ayıracaktır. İnsanlar birleşmek isterler, bu nedenle de böyle bir sonuca ulaşmak için çareler bulurlar: Ne var ki, tek güvenli birleşme çaresini; saf gerçeğe ulaşma çabasını göz ardı ederler.

VASİLİ.- Peki saf gerçeği, mutlak gerçeği bilmeden nasıl bulacaksınız?

NİKOLAY.- Evet, en korkuncu da bu ya zaten, herkesin kur-

tarması gereken bir ruhu, yerine getirmesi gereken Tanrı isteği vardır; bizler ise sadece başkalarını eğitmek ve kurtarmakla meşgulüz. Peki onları neyle eğitiyoruz? Bunu düşünmek bile korkunç. 19. yüzyılın sonunda biz hâlâ Tanrı'nın dünyayı altı günde yarattığını, tufanı çıkardığını ve Tevrat'ın öteki saçmalıklarını öğretiyoruz; sonra İsa'nın bize suyla vaftiz olmamızı söylediğini ve İsa'nın var olmayan bir göğe çıktığını öğretiyoruz. Tüm bunlara alıştık, aslında bu korkunç bir şey. İyiliğe, gerçeğe açık, saf bir ruha sahip bir çocuğu ele alalım; çocuk dünya nedir, yasası nedir diye soruyor, ona açık bir gerçekten söz edeceğimize, kafasını her çeşit saçma ve korkunç yalanlarla dolduruyoruz ve bu yalanları da Tanrı'ya mal ediyoruz! Bunun korkunç bir şey olduğunu söylüyorum, bu en büyük cinayettir! Bizler, sizler, Kilisemizle tüm bunları yapıyoruz!

VASİLİ.- İsa'nın doktrinine rasyonel açıdan bakılırsa bu böyledir.

NİKOLAY.- Nasıl bakarsanız bakın, olan olacaktır.

(Uzunca bir sessizlik. Sonra peder Vasili kalkar, Nikolay'dan izin ister. Aleksandra Ivanovna içeri girer.)

XVI. SAHNE

Aynı kişiler, Aleksandra İvanovna

ALEKSANDRA *(kendisiyle vedalaşan pedere)*.- Güle güle peder, sonunda sizin de aklınızı çelecek, onu dinlemeyin!

VASİLİ.- Hayır, Kutsal Kitapları derinlemesine incelememiz gerektiğini söylemekte haklı. Bu ihmal edilemeyecek kadar önemli bir konu. *(Çıkar.)*

XVII. SAHNE

Aynı kişiler, Peder Vasili'siz

ALEKSANDRA.- Nikolay, gerçekten de bu zavallı çocuğa acı-

mıyor musunuz! Papaz olsa da hâlâ bir çocuk; kesin kanılara sahip olamaz.

NİKOLAY.- Bu tür kanılara sahip olabilmesi için zamana ihtiyacı var, hatayla pişmesi, aldatmaya alışması gerekir değil mi? Hayır hayır, tam tersi. Zaten iyi ve dürüst bir insan!

ALEKSANDRA.- Size inanmaya kalkarsa o zaman başına ne gelir?

NİKOLAY.- Hiç kimse bana inanmaya mecbur değil, ama bu genç papaz gerçeği görebilirse, hem kendisi için hem de herkes için iyi olur!

ALEKSANDRA.- Herkes senin gibi düşünseydi çok iyi olurdu, ne var ki hiç kimse sana inanmıyor, en başta karın olmak üzere.

NİKOLAY.- Bunu sana kim söyledi?

ALEKSANDRA.- Eh! Bunu karına anlatmaya çalış! Seni anlamayacağına garanti veririm, kendi öz çocuklarını bırakıp başkalarınınkilerle uğraşmayı görev bilmeyi ne ben ne de dünyada hiç kimse anlayamaz. Bunu Maşa'ya anlatmaya bir çalış bakalım!

NİKOLAY.- Ben, Maşa'nın beni anlayacağından eminim! Zaten, Alina, özür dilerim; başkalarından o denli etkilenmemiş olsaydı, çoktan beni anlamış ve birlikte yürüyor olacaktık...

ALEKSANDRA.- Sarhoş Efim ve benzerleri uğruna kendi çocuklarını geçim sıkıntısına sokmaya gelince; hayır! Maşa'nın direnmesine neden olsam da bana kızmaya hiç hakkın yok.

NİKOLAY.- Oh! Sana kızgın değilim. Tersine, karıma kendimi anlatabilme fırsatını verdiğin için sana teşekkür ederim. Demin yolda tam da bunu düşünüyordum. Şimdi hemen Maşa'ya bunu anlatacağım, göreceksiniz, beni onaylayacak, çünkü Maşa akıllı ve iyi bir kadındır!

ALEKSANDRA.- Bu konuda onu tanıdığım kadarıyla kuşkuluyum!

NİKOLAY.- Benim ise hiç kuşkum yok. Burada söz konusu olan benim ürettiğim bir düşünce değil, hepimizin bildiği gibi, İsa'nın bize açınladığı gerçek söz konusu.

ALEKSANDRA.- Evet, size göre İsa'nın açınladığı gerçek bu, bana göre ise onun söylediği gerçek başka.

NİKOLAY.- Ama iki gerçek olamaz ki! (Dışarıdaki tenis oyuncularından bağırtılar duyulur.)

LÜBA.- Out!

VANYA.- Hayır, biz görmedik!

LİZANKA.- Topun nereye düştüğünü gördüm.

VANYA.- Doğru söylemiyorsun!

NİKOLAY *(kısa bir aradan sonra)*.- Gerçek, her an ölebilir, ve hiçliğe geçebilir ya da iradesine göre yaşamamızı buyuran Tanrı'nın huzuruna çıkabiliriz demektir.

ALEKSANDRA.- Peki ya sonra?

NİKOLAY.- Tanrı'nın ve vicdanımın benden istediği şeye boyun eğmekten başka ne yapabilirim bu dünyada? Vicdanım ve Tanrı insanlara eşit muamele etmemi istiyor, onların hepsini seviyor ve hepsine hizmet ediyorum.

ALEKSANDRA.- Kendi öz çocuklarınız hariç?

NİKOLAY.- Hayır, elbette kendi öz çocuklarımızı da düşünmeliyiz, ancak vicdanımızın bize buyurduğu şeyi yapmak koşuluyla. Önemli olan, hayatımın bana ait olmadığını anlamaktır, sizinki de size ait değildir, tüm hayatlarımız Tanrı'ya aittir. Tanrı bizi bu dünyaya gönderdi ve bizden iradesini yerine getirmemizi istiyor: Tanrı'nın iradesi ise...

ALEKSANDRA.- Maşa'yı bu düşüncelerle mi ikna edebileceğinizi düşünüyorsunuz?

NİKOLAY.- Elbette!

ALEKSANDRA.- Onun çocuklarını büyütmeyi, yetiştirmeyi bırakacağını mı düşünüyorsunuz? Hayatta buna razı olmayacaktır!

NİKOLAY.- Evet, beni anlayacaktır, o zaman onun üzerindeki etkinizin kalmadığını göreceksiniz!

ALEKSANDRA.- Hiçbir zaman!

(Mariya Ivanovna içeri girer.)

XVIII. SAHNE

Aynı kişiler, Mariya İvanovna

NİKOLAY.- Maşa, bu sabah seni uyandırmadım ya?

MARİYA.- Hayır, uyumuyordum zaten. Peki senin günün nasıl geçti?

NİKOLAY.- Evet, iyi geçti sayılır.

MARİYA.- Neden çayı soğuk soğuk içiyorsun? Sana söylediler mi, Çeremşanova oğlu ve kızıyla birlikte geliyor?

NİKOLAY.- Gelsinler, gelmelerinden memnunsan ben de memnun olurum.

MARİYA.- Onu severim, çevremde genç insanların bulunmasından zevk alırım, ama galiba şu ara pek sırası değil.

ALEKSANDRA *(kalkarak)*.- Sizi baş başa bırakıyorum! Gidip biraz oyun seyredeyim. *(Çıkar.)*

XIX. SAHNE

Aynı kişiler, Aleksandra'sız

MARİYA *(uzun bir sessizlikten sonra)*.- Konuşmamız gerek. Ama şimdi sırası mı bilemiyorum.

NİKOLAY.- Ben de tam Alina'ya diyordum ki...

MARİYA.- Ne diyordun?

NİKOLAY.- Yok önce sen söyle!

MARİYA.- Seninle Stepa hakkında konuşmak istiyordum. Mut-

laka bir karara varmalıyız. Zavallı çocuk askıda gibi, ne olacağını bilmiyor. Bana soruyor, ama ben de ne karar vereceğimi bilemiyorum.

NİKOLAY.- Kendi hayatının kararını kendisi vermeli!

MARİYA.- O, bildiğin gibi muhafız alayına girmek istiyor, ama bu kararı senin iznin olmadan alamıyor, hem sonra *(daha da heyecanlanarak)* paraya da ihtiyacı var, ama sen bir şey vermiyorsun!

NİKOLAY.- Maşa, Tanrı aşkına heyecanlanma, dinle beni, ona para vermeye ne razıyım ne de vermeyi reddediyorum. Orduya gönüllü yazılmak bana çılgınca geliyor. Bunu ancak vahşi insanlar yapar. Stepa böyle bir hareketin alçaklığını, iğrençliğini göremiyorsa ya da bencilce çıkarı ona her şeyi unutturuyorsa...

MARİYA.- Bak! Şu sıralar yapılan her şey sana çılgınca ve iğrenç geliyor! O hayatını yaşamak istiyor. Sen yaşadın!

NİKOLAY *(heyecanlanarak)*.- Ben anlamadan yaşadım, beni eğitecek kimse yoktu, ama Stepa'nın kararının sorumluluğu sadece kendisine aittir.

MARİYA.- Nasıl sadece kendisine ait, ona para vermiyorsun ki!

NİKOLAY.- Bana ait olmayan bir şeyi veremem.

MARİYA.- Nasıl sana ait olmayan?

NİKOLAY.- Başka insanların emekleri bana ait değildir. Stepa'ya para vermek için bu parayı başkalarından almam gerek. Bunu yapmaya da hakkım yok, bunu yapamam. Servetimin efendisi olduğum sürece bu serveti vicdanım nasıl emrederse öyle kullanırım. Yüz köylünün tüm çabalarıyla ortaya koyduğu emeği bir hafif süvari erinin serseri yaşamını sürdürebilmesi için kullanamam. Servetimi elimden alsınlar, işte o zaman sorumluluğum kalkacaktır.

MARİYA.- Bunu istemediğimi ve isteyemeyeceğimi iyi biliyorsun. İstediğim tek şey, çocuklarımı yetiştirmek ve onların hayata atılmalarını sağlamaktır. Bu çok mu zor!

NİKOLAY.- Sevgili Maşa! Mesele bu değil! Demin konuşmaya başladığında ben de seninle açıkça konuşmaya karar verdim. Bu böyle devam edemez! Birlikte yaşıyoruz, ama birbirimizi anlamıyoruz. Hatta birbirimizi anlamamak için çaba sarf ediyoruz sanki!

MARİYA.- Seni anlamak istiyorum, ama anlayamıyorum. Sana ne olduğunu anlayamıyorum.

NİKOLAY.- Anlamaya çalış. Bana, zamanı değil diyeceksin; ama gerçekte böyle ciddi bir konuda konuşmak için her zaman uygundur. Sadece benim fikirlerimi değil, ama kendini ve kendi yaşamını da anlamaya çalış! Bizler neden yaşadığımızı bilmeden yaşayamayız.

MARİYA.- Böyle yaşamadık mı, hem de çok mutlu şekilde! *(Kocasının yüzünde bir hoşnutsuzluk ifadesi görür.)* Tamam Nikolay, seni dinliyorum.

NİKOLAY.- Daha önce nedenini bilmeden öylesine yaşıyordum; ama öyle bir an geldi ki keşfettiğim şeylerden dolayı dehşete düştüm. Başkalarının emeğine dayanarak yaşadığımızın farkına vardım, çocuklarımızı da aynı şeyleri yapmaları yönünde eğitiyoruz. Yaşlılık ve ölüm zamanı geldiğinde kendi kendimize: "Ne için yaşadım? Sadece kendimize benzeyen parazitler meydana getirmek için mi?" diye soracağız. Böylesi bir yaşantı bile aslında pek eğlenceli değil. Bu ancak Vanya gibi, aşırı yaşam gücü olanlar için katlanılabilir.

MARİYA.- Ama herkes bu şekilde yaşıyor.

NİKOLAY.- Bu nedenle herkes mutsuz.

MARİYA.- Hiç de değil!

NİKOLAY.- Her ne olursa olsun, ben son derece mutsuz olduğumu fark ettim, seni ve çocukları da mutsuz kılıyorum. Kendi kendime şöyle sordum: "Tanrı beni bunun için mi yarattı?" Birden yanıtın "Hayır" olduğunu anladım. O zaman da kendi kendime şöyle dedim: "Peki öyleyse Tanrı bizi neden yarattı?" *(Mariya'nın zile basarak çağırdığı bir uşak girince susar.)*

XX. SAHNE

Aynı kişiler ve Uşak

MARİYA *(uşağa)*.- Biraz sıcak süt getir.!

NİKOLAY.- O zaman yanıtı İncil'de buldum. İncil'den, kendimiz için yaşamaya hakkımız olmadığını öğrendim. Bağdaki işçilerle ilgili öykü üzerinde derin derin düşünürken bu bana açıkça açınlandı. Bu öyküyü anımsıyor musun?

MARİYA.- Evet, biliyorum. İşçiler...

NİKOLAY.- Bu öykü bana hatamı çok açık bir şekilde gösterdi. Bütün bu işçilerin bağın kendilerine ait olduğunu sanmaları gibi ben de hayatımın bana ait olduğunu sanıyordum. Bu nedenle hayatım bana korkunç geliyordu. Ama hayatımın bana ait olmadığını ve dünyaya Tanrı' nın bizden istediklerini yapmak için gönderildiğimi öğrenir öğrenmez

MARİYA.- Hiç kuşkusuz bunu hepimiz biliyoruz!

NİKOLAY.- Eğer bunu bilseydik, şimdi yaşadığımız gibi yaşamazdık; çünkü böyle bir yaşantı, Tanrı'nın bizden istediklerini yerine getirmek demek değil, tam tersidir.

MARİYA.- Nasıl tam tersidir! Yaşarken hiç kimseye kötülük yapmıyorsak?

NİKOLAY.- Nasıl kimseye kötülük yapmıyoruz diyebilirsin? Bu işçilerin bağda düşündükleriyle aynı şeydir. Onlar gibi...

MARİYA.- Evet öyküyü biliyorum. Bağ sahibi hepsine aynı ücreti vermişti.

NİKOLAY *(bir sessizlikten sonra)*.- Hayır o öykü değil! Maşa, şunu düşün, bizim sadece bir tek yaşamımız var, bu yaşamı yararlı bir şekilde yaşamak ya da yitirmek elimizdedir.

MARİYA.- Ben ne düşünebilir ne de tartışabilirim. Geceleri uyuyamıyorum, bebeği doyuruyorum, üstelik evi de idare

etmem gerekiyor, sen ise bana yardımcı olacağına, benimle anlamadığım konuları konuşuyorsun!

NİKOLAY.- Maşa!

MARİYA.- Şimdi konuklarımız geliyor!

NİKOLAY.- Bu konuyu yeniden ele alıp tartışırız değil mi?

(Öperek) Değil mi?

MARİYA.- Evet, ama sen de biraz eskiden ne isen o olmaya bak!

NİKOLAY.- Bu imkânsız! Dinle beni...

(Avludan araba sesi gelir.)

MARİYA.- Şimdilik imkânsız, geldiler! Karşılamaya gideyim. *(Çıkar.)*

VANYA *(sandalyenin üzerinden zıplar)*.- Lüba, ben oyunu bırakmıyorum, sonuna kadar oynayalım! Haydi!

LÜBA *(ciddi bir şekilde)*.- Lütfen, saçmalama.

(Aleksandra İvanovna, kocası ve Lizanka'yla birlikte verandaya gelir. Nikolay Ivanoviç ise düşünceli bir halde dolaşır.)

XXI. SAHNE

Nikolay İvanoviç, Aleksandra İvanovna, Piyotr Semenoviç ve Lizanka

ALEKSANDRA.- Onu ikna edebildin mi?

NİKOLAY.- Alina, aramızda geçen şeyler çok önemli! Bunu şakaya almanın yeri değil. Ben hiç kimseyi ikna edemem; insanı ikna edecek olan hayat, gerçek ve Tanrı'dır, hem sonra Maşa'nın ikna olmaması imkânsızdır, bugün yarın ikna olacaktır... Korkunç olan insanların düşünmeye hiç vakitleri olmamasıdır. Kim geldi?

PİYOTR *(karısının arkasından içeri girer)*.- On sekiz yıldır gör-

mediğim Çeremşanovlar, Katiş Çeremşanova. Son gördüğümde birlikte Don Juan'ın şarkısını söylemiştik; *la ci darem la mano (şarkıyı mırıldanır).*

ALEKSANDRA *(kocasına).*- Nikolay'la tartıştığımızı sanma! *(Nikolay'a dönerek)* Şaka yapmıyorum, ama sizinle konuştuğu anda Maşa'yı ikna edebileceğinizle ilgili garip düşüncenize katılmıyorum.

NİKOLAY.- Peki, peki. İşte geldiler. Lütfen Maşa'ya söyler misiniz, odama çıkıyorum! *(Çıkar.)*

Perde İner

İKİNCİ PERDE

BİRİNCİ BÖLÜM

Bir hafta sonra köyde aynı yerde. Sahne büyük bir salonda geçer. Kurulmuş sofra, üzerinde semaver, çay ve kahve. Duvara dayalı kuyruklu bir piyano ve üzerinde notalar. Sofrada Mariya İvanovna, prenses ve Piyotr Semenoviç otururlar.

I. SAHNE

Mariya İvanovna, Piyotr Semenoviç ve Prenses

PİYOTR.- Evet prenses, birlikte şarkı söylemeyeli epey oldu. Siz Rozina'yı ben ise... Şimdi ben Don Basilio'yu bile söyleyemem.

PRENSES.- Şimdi çocuklar söyleyebilirlerdi. Ama zaman değişti.

PİYOTR.- Evet, ama iyiler yine... Sizin kızınız çok ciddi! İyi piyano çalıyor. Gençler nerede, yoksa hâlâ uyuyorlar mı?

MARİYA.- Gece ay ışığında at gezintisine çıktılar. Geç döndüler. Bebeğe süt verirken onları duydum.

PİYOTR.- Benim hanımefendi ne zaman dönecek? Birini gönderdiniz mi?

MARİYA.- Erkenden yola koyuldular. Pek yakında gelmesi gerek.

PRENSES.- Aleksandra İvanovna, Peder Gerasim'i getirmek için mi onunla gitti?

MARİYA.- Evet, bu düşünce birden aklına geldi ve hemen harekete geçti.

PRENSES.- *Quelle énergie! Je l'admire.*[1]

1) Ne enerji! Ona hayranım.

PİYOTR.- *Oh, pour ceci ce n'est pas ce qui nous manque.*[1] *(Sigarasını çıkarır.)* Zamane gençleri kalkana kadar sigara içeyim ve köpeklerle parka gideyim.

II. SAHNE

Prenses ve Mariya İvanovna

PRENSES.- Sevgili Mariya İvanovna bana öyle geliyor ki, siz bu olanlardan çok etkileniyorsunuz. Onu anlıyorum. Keyfi yerindeyken parasını fakirlere dağıtmasında ne sakınca var ki?... Aslında bizler kendimizi gereğinden fazla düşünüyoruz.

MARİYA.- Sorun bununla bitseydi haydi neyse, ama siz ne onu tanıyor ne de durumu daha tam olarak biliyorsunuz. Bu yaptığı yoksullara yardım etmek değil, bu her şeyin alt üst ve yok olması demek.

PRENSES.- Sizin ailevi sorunlarınıza girmek istemezdim, ama izin verirseniz...

MARİYA.- Ben sizi aileden biri olarak görüyorum, özellikle de şimdi.

PRENSES.- Ben sizin yerinizde olsam ihtiyaçlarımı açık seçik ona söyler ve uzlaşmanın yollarını arardım.

MARİYA *(telaşla).*- Sınır mınır tanıdığı yok, her şeyi vermek istiyor. Bu yaşımda aşçı ve hizmetçi olmamı istiyor.

PRENSES.- Olamaz. Hayret!

MARİYA *(mektubu çıkarır).*- Yalnızız, ve size her şeyi anlatmaktan memnunluk duyarım. Dün akşam bana bir mektup yazdı. Mektubu size okumak istiyorum.

PRENSES.- Ne? Aym çatı altındasınız ve size mektup mu yazıyor? Ne kadar ilginç!

MARİYA.- Ben mektup yazmasını anlıyorum. Konuşurken o

---

2) Bizde eksik olan bu değil.

kadar heyecanlanıyor ki, her defasında sağlığından endişe duyuyorum!

PRENSES.- Mektupta ne yazıyor?

MARİYA.- İşte! *(Okur.)* "Sen beni, yerine yeni bir şey koymadan mevcut hayatımızı yıkarak nasıl bir aile hayatı içine girmek istediğimi söylememekle suçluyorsun. Seninle konuşurken heyecanlanıyorum. Bu nedenle sana mektup yazıyorum. Neden eskisi gibi bir hayat süremeyeceğimizi sana birçok kez açıkladım. Böyle bir yaşantı sürmenin doğru olmadığına ve Hıristiyanca yaşamanın gerekliliğine seni bu mektupla ikna edemem. Ama iki şeyden birini seçebilirsin. Ya gerçeğe inanarak ardımdan gelirsin, ya da bana güvenerek ve kendini tümüyle bana adayarak bana gelebilirsin." *(Okumayı keser.)* Ne birini ne de ötekini kabul edemiyorum, ben onun dediği gibi yaşamanın gerekli olduğuna inanmıyorum, çocuklara acıyorum, ona da artık güvenemiyorum. *(Okumaya devam eder.)* "Planım şöyle: Topraklarımızın hepsini köylülere dağıtacağım, kendimize sadece 50 dönümlük bir arazi, büyük bir bahçe, bostan ve sulak bir çayır bırakacağım. Kendimiz çalışacağız. Ne kendimizi ne de çocukları zorlamayacağız. Bize kalanlarla gelirimiz beş yüz rubleyi bulacaktır."

PRENSES.- Çocuklu bir ailenin beş yüz rubleyle geçinmesi imkânsız!

MARİYA.- İşte onun planı. Evi okul yapılmak üzere hibe edecek, bizler de bahçedeki iki odalı kulübede yaşamaya mahkûm olacağız.

PRENSES.- Bunun marazi bir durum olduğunu anlıyorum. Peki buna ne yanıt verdin?

MARİYA.- Ona yapamam dedim, yalnız olsaydım peşinden gelirdim, ama çocuklarla asla, dedim. Düşünün bir, Kolinka'ya süt veriyorum. Diyorum ki, her şey böyle birden mahvedilemez. Ben bunun için mi evlendim? Ben artık yaşlandım ve tükendim. Sekiz çocuk doğurmak ve onları büyütmek kolay mı?

PRENSES.- Sorunun bu kadar vahim olduğunu doğrusu tahmin edemezdim.

MARİYA.- Durumumuz işte böyle, şimdi ne olacak bilemiyorum. Dün Dimitrovki köylülerinin borçlarını bağışladı, toprakların hepsini de onlara vermeye kararlı.

PRENSES.- Buna engel olmanız gerek. Çocuklarınızın haklarını kollamak zorundasınız. Mal varlığını idare edemeyecek durumdaysa idareyi size devretsin.

MARİYA.- Ben bunu istemiyorum.

PRENSES.- Bunu çocukların hatırına yapmanız gerekir. Mal varlığını sizin adınıza geçirsin.

MARİYA.- Saşa ve kız kardeşim bunu ona söylediler.

PRENSES.- Evet, şimdi daha iyi anlıyorum, bu düşündüğümden de daha ciddi bir durum.

MARİYA.- Papaz da, papaz da onun tarafını tutuyor.

PRENSES.- Dün akşam bunu fark ettim.

MARİYA.- Kız kardeşim Moskova'ya noterle görüşmeye gitti, onu ikna etsin diye beraberinde Peder Gerasim'i de getirecek.

PRENSES.- İnsanın kendi ailesini mahvetmesinin Hıristiyanlıkla bir ilgisi olmadığını düşünüyorum.

MARİYA.- Ama o, Peder Gerasim'e de inanmayacaktır. Bu konuda öyle katı ki, konuştuğu zaman kendisine karşılık veremiyorum. En korkuncu da bana sanki haklıymış gibi görünüyor.

PRENSES.- İşte bu yüzden onu seviyorsunuz.

MARİYA.- Neden, bilmiyorum ama, bildiğim bir şey var, o da bunun korkunç olması. Her şey böyle askıda kalacak. İşte Hıristiyanlık.

(Dadı içeri girer.)

III. SAHNE

Aynı kişiler ve Dadı

DADI.- Kolinka ağlıyor, uyandı.

MARİYA.- Şimdi geliyorum... Karnını üşüttü, endişeleniyorum, geldim geldim.

(Öteki kapıdan elinde bir tomar kâğıtla Nikolay İvanoviç girer.)

IV. SAHNE

Mariya İvanovna, Prenses ve Nikolay İvanoviç

NİKOLAY.- Hayır, bu olamaz!

MARİYA.- Ne oldu?

NİKOLAY.- Bir çam ağacımız yüzünden Piyotr'u hapse atmışlar.

MARİYA.- Nasıl?

NİKOLAY.- Olay şöyle olmuş: Ağacı kesmiş, onu sulh mahkemesine vermişler, mahkeme de üç ay hapse mahkûm etmiş. Karısı geldi.

MARİYA.- Ne yani olamaz mı?

NİKOLAY.- Hayır şimdi olmaz. Ancak bir tek şekilde olur. O da orman sahibi olmayacaksın. Ben de orman sahibi olmayı reddediyorum. Peki bu durumda ne yapmalı?... Ona gideyim, ne ettik de adam hapse girdi, bu duruma müdahale edebilir miyim bir bakayım... *(Verandaya çıkar, Boris ve Lüba'yla karşılaşır.)*

V. SAHNE

Aynı kişiler, Boris ve Lüba

LÜBA.- Merhaba baba! *(Öper.)* Nereye gidiyorsun?

NİKOLAY.- Köye gidiyorum. Şimdi orada aç bir insanı ağaç kestiği için ite kaka hapse atacaklar...

LÜBA.- Gerçekten Piyotr mu kesmiş?

NİKOLAY.- Evet, Piyotr. *(Çıkar.)*

VI. SAHNE

Aynı kişiler, Nikolay İvanoviç'siz

LÜBA *(semaverin yanına oturur)*.- Çay mı yoksa kahve mi istersiniz?

BORİS.- Fark etmez.

LÜBA.- Hep aynı şeyler, bunun sonu yok.

BORİS.- Ben onu anlamıyorum, ama halkın yoksul ve cahil olduğunu ve onlara yardımcı olunması gerektiğini biliyorum. Ancak hırsızlığı özendirmemek gerek.

LÜBA.- Nasıl?

BORİS.- Tüm çabalarımızı, tüm bilgilerimizi bu uğurda harcayabiliriz, ama hayatlarımızı asla.

LÜBA.- Babam özellikle hayatımızı ortaya koymamız gerektiğini söylüyor.

BORİS.- Bunu anlayamıyorum. İnsan hayatını mahvetmeden de insanlara yardım edebilir. Hayatıma bir düzen vermek istiyorum. Eğer sen istersen...

LÜBA.- Ben, sen ne istersen onu istiyorum, hiçbir şeyden de korkum yok.

BORİS.- Ya bu küpeler, ya bu giysiler.

LÜBA.- Küpeleri satabilirim, bu giysiler olmasa bile insan hoş görünebilir.

BORİS.- Babanla tekrar konuşmak istiyorum, ne dersin köye onun yanına gitsem, onu rahatsız etmem değil mi?

LÜBA.- Kesinlikle hayır. Dün hep sana hitaben konuştu, seni sevdi galiba.

BORİS *(kahvesini içer).*- Ben gidiyorum.

LÜBA.- Haydi git, Lizanka'yla Tonya'yı uyandırayım. *(Ayrı yönlerden çıkarlar.)*

Perde İner

İKİNCİ BÖLÜM

(Sahne değişir. Sokakta, bir izbenin önünde İvan Ziyabrev üzerinde bir tulumla yerde yatar.)

I. SAHNE

İvan Ziyabrev, tek başına

İVAN.- Malaşka!

(Küçük bir kız kucağında bebekle çıkar: Bebek ağlar.)

II. SAHNE

İvan Ziyabrev ve Malaşka

İVAN.- Su... İçecek su!

(Malaşka izbeye döner, ardından bebek ağlaması duyulur, bir testi suyla döner.)

İVAN.- Neden ufaklığı dövüyorsun, seni annene şikâyet edeceğim.

MALAŞKA.- İstersen söyle. Açlıktan ağlıyor.

İVAN *(suyu içer)*.- Demkinlerden süt isteseydin.

MALAŞKA.- Gittim, evde kimse yoktu.

İVAN.- Keşke ölsem! Zil mi çaldı?

MALAŞKA.- Evet, çaldı. Bir bey geliyor.

(Nikolay Ivanoviç içeri girer.)

III. SAHNE

Aynı kişiler ve Nikolay İvanoviç

NİKOLAY.- Neden buraya çıktın?

İVAN.- İçerisi sıcak ve sinek dolu.

NİKOLAY.- Seni niye sıcak bastı?

İVAN.- Şimdi hepten yanıyorum.

NİKOLAY.- Peki Piyotr nerede, evde mi?

İVAN.- Evde mi? Böyle bir zamanda! Tarlaya, toplanmış buğdayları demetlemeye gitti.

NİKOLAY.- Peki bana neden onu hapse attılar dediniz.

İVAN.- Nasıl olur, köy korucusu onun peşinden tarlaya gitti.

(Karnı burnunda bir köylü kadın, elinde yulaf demeti ve tırmıkla içeri girer, girdiği anda da Malaşka'nın ensesine bir tokat akşeder.)

IV. SAHNE

Aynı kişiler ve Köylü kadın

KÖYLÜ KADIN.- Çocuğu neden yalnız bıraktın? Ağladığını görmüyor musun, aklın fikrin sokakta.

MALAŞKA *(ağlar)*.- Ben henüz dışarı çıkmıştım, babam su istedi.

KÖYLÜ KADIN.- Ben sana gösteririm *(beyefendiyi fark eder)*. Hoş geldiniz saygıdeğer babamız Nikolay İvanoviç, sefiller, tek başına perişan oldum, tüm işlere ben koşuyorum. Burada son işçiyi de hapse götürdüler, bu aylak adam da ortalıkta dolaşıyor.

NİKOLAY.- Ne diyorsun, hasta olduğunu görmüyor musun?

KÖYLÜ KADIN.- O hasta da ben hasta değil miyim? İşe gelince hasta, saçlarımdan sürüklemeye ve eğlenmeye gelince hasta değil. Köpek gibi gebersin, umurumda değil.

NİKOLAY.- Günah değil mi?

KÖYLÜ KADIN.- Günah olduğunu biliyorum, ama yüreğime söz geçiremiyorum. Hamile olmama rağmen iki kişinin işi-

ni yapıyorum: Çalışanlar ortadan yok oldular, hasat kalkmadı. Hasadı kaldırmam gerek, eve gelip çocuklara bakmam gerek.

NİKOLAY.- Yulaf tarlasını biçecek ve sapları demetleyecek işçileri bulurum.

KÖYLÜ KADIN.- Bu bir şey değil, demetlemeyi ben de yaparım ama yakında doğuracağım. Nikolay İvanoviç, kocam ölecek mi, çok fena hasta.

NİKOLAY.- Bilmiyorum. Çok hasta. Onu hastaneye götürmeyi düşünüyorum.

KÖYLÜ KADIN.- Aman Allahım *(ulur gibi ağlar)*, götürme onu, bırak burda ölsün, *(kocasına döner)* sana ne oluyor?

İVAN.- Ben hastaneye yatmak istiyorum. Burada köpekler toplanmış bile.

KÖYLÜ KADIN.- Artık bilemem. Kafayı yedim. Malaşka, yemeğe çağır.

NİKOLAY.- Yemekte ne var?

KÖYLÜ KADIN.- Patatesle ekmek, başka ne yemeği olacak ki.

(İzbeye girer. Domuzların homurtusu çocukların bağırışlarına karışır.)

V. SAHNE

Aynı kişiler, Köylü kadınsız

İVAN *(ayağa kalkar)*.- Of Allahım, ölsem de kurtulsam...

(Boris girer.)

VI. SAHNE

Aynı kişiler ve Boris

BORİS.- Size nasıl yardımcı olabilirim?

NİKOLAY.- Başkaları burada hiçbir şekilde yardımcı olamaz-

lar. Kötülük burada kök salmış. İnsanın burada kendi mutluluğunu neyin üzerine kurduğunu görmesi yararlı olacaktır. İşte sana bir aile: Beş çocuk, hamile bir eş, hasta bir koca, yemek olarak sadece patates. Şu andaki sorun, gelecek yıl acaba karnımız doyacak mı? Hiçbir şekilde yardımcı olamayız. Nasıl yardımcı olabiliriz ki. Kadına yardımcı bulabilirim. Ama kimi? Ona yardımcı olacak kişi de kendi işinden ve yoksulluğundan dolayı kendi topraklarını ihmal etmiş olacaktır.

BORİS.- Özür dilerim ama, öyleyse burada işiniz ne?

NİKOLAY.- Kendi durumumuzu çözmeye çalışıyorum, bahçemizi temizleyen kim, evimizi yapan kim, giysilerimizi diken kim, bizi besleyen ve giydiren kim?

(Mujikler oraklarla, köylü kadınlar tırmıklarla gelirler ve selam verirler.)

VII. SAHNE

Aynı kişiler, Mujikler ve Köylü kadınlar

NİKOLAY *(içlerinden birini durdurur)*.- Ermil, bunların tarlasını biçmek üzere seni tutabilir miyim?

ERMİL *(başını sallar)*.- Seve seve çalışırdım ama, kendi işim daha önemli, şimdi oraya gidiyorum, İvan'a ne olmuş, yoksa ölüyor mu?

BAŞKA MUJİK.- Sevastiyan amca bu işi yapmaz mı? Onu kiralıyorlar da.

SEVASTİYAN.- Sen git kendin kiralan. Gün karın doyurma günü.

(Geçip giderler.)

VIII. SAHNE

Aynı kişiler, Mujikler ve Köylü kadınlar olmadan

NİKOLAY.- Bütün bu insanlar yarı aç, yalnızca ekmek ve suy-

la yaşıyorlar, çoğu da hasta ve yaşlı. Bak o ihtiyarın fıtığı var, sabahın dördünden akşam saat ona kadar anca boğaz tokluğuna çalışıyor. Ya biz?...

BORİS.- Ne yapabiliriz ki?

NİKOLAY.- Bu kötü durumu hissetmemek mümkün mü? Bunu nasıl halledeceğimi bilmiyorum. İşin püf noktası burada... en azından benim başımdan böylesi geçti. Yaşıyordum, ama nasıl yaşadığımı bilmiyordum, Tanrı'nın oğlu olduğumun, hepimizin Tanrı'nın çocukları ve hepimizin kardeş olduğunun farkında değildim. İnsanların eşit haklara sahip olduğunu anladığım vakit bütün dünyam alt üst oldu. Yeri gelmişken bunu size açıklayayım; bugün ailem nasıl körse öyle kördüm, ama şimdi gözlerim açıldı ve bunları görmemem mümkün değil. Ve bunları görerek eskisi gibi de yaşayamam, bundan sonra ne gerekiyorsa o yapılmalı.

(Köy korucusu, Piyotr, karısı ve çocuğu yürürler.)

IX. SAHNE

Aynı kişiler, Köy korucusu, Piyotr, Karısı ve Çocuk

PİYOTR *(Nikolay İvanoviç'in ayaklarına kapanır).*- Tanrı aşkına beni bağışla. Mahvoldum. Karım bütün işlerin altından kalkamaz. Hiç olmazsa kefaleti ödeyebilsek.

NİKOLAY.- Ben gidip kefaleti yatırayım. *(Köy korucusuna dönerek)* Şimdi serbest bırakamazlar mı?

KÖY KORUCUSU.- Onu götürmemiz emredildi. Kalk.

NİKOLAY.- Sen git, ben gerekeni yaparım, adam kiralayacağım. Bu benim işim. Böyle de yaşanır mı? *(Gider.)*

Perde İner

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Sahne, yaklaşık bir hafta sonra aynı kır evinde büyük salonda geçer. Dışarda kar yağmaktadır. Tonya piyanoda Schumann'ın bir sonatını çalar. Stepa piyanonun yanında durmaktadır. Boris oturmaktadır. Parça bitince Lüba ile Lizanka coşkuyla alkışlarlar.

I. SAHNE

Tonya Çeremşanova, Lüba, Lizanka, Stepa ve Boris Çeremşanov

LÜBA.- Özellikle Andante, ne hoş değil mi!

STEPA.- Hayır, Şerzo! Hem zaten hepsi birlikte güzel!

LİZANKA.- Evet, çok güzel!

STEPA *(Tonya'ya)*.- Böyle bir sanatçı olduğunuzu düşünmemiştim. Çok ustaca, profesyonelce çaldınız. Öyle görünüyor ki zorluklar sanki sizin için yok, sadece nasıl ifade edeceğinizi düşünüyorsunuz. İfadeniz de çok ince.

LÜBA.- Çok asilce.

TONYA.- Tam istediğim gibi olmadığını hissediyorum. Daha çok eksiğim var.

LİZANKA.- Daha neler! Şaka mı yapıyorsun!

LÜBA.- Schumann çok iyi, ancak gördüğüm kadarıyla Chopin'i daha bir içten çalıyorsunuz.

STEPA.- Evet, daha çok lirizm var.

TONYA.- Kıyaslamamak gerek.

LÜBA.- Chopin'in prelüdünü anımsıyor musunuz?

TONYA.- George Sand prelüdü denilen prelüd mü? *(Prelüdün ilk notalarını çalar.)*

LÜBA.- Hayır, bu değil! Bu çok güzel, ama biraz modası geçmiş. Lütfen bunu çal.

TONYA *(başka bir parçanın başını çalar)*.- Yoksa bu mu, re minörlü?

LÜBA.- Evet işte bu!

TONYA.- Ah, bu şahane bir parça! Kaoslu bir şey, evrenin yaratılışından önceki gibi.

STEPA *(gülerek)*.- Gerçekten de, öyleyse lütfen bunu bize çalın! Yoksa yoruldunuz mu. Sayenizde çok güzel bir sabah geçirdik! *(Tonya yerinden kalkar, gidip pencereden bakar.)*

TONYA.- Yine mujikler!

LÜBA.- Müzikte değerli olan da bu işte! Saül'ü anlıyorum. Bana eziyet eden şeytan değil, ama yine de Saül'ü anlıyorum, bize her şeyi unutturan bir sanat müzik... *(Pencereye yaklaşır ve dışarıya bağırır)* Ne istiyorsunuz?

MUJİKLER.- Nikolay İvanoviç'i görmeye geldik!

LÜBA.- Burada değil. Bekleyin!

TONYA *(Lüba'ya)*.- Müzikten hiç anlamayan bir adamla nişanlandın.

LÜBA.- Olamaz.

BORİS *(içeri yeni girer)*.- Müzik mi... ben müziği severim... aslında sevmem! Daha çok şarkılardan hoşlanırım.

TONYA.- Ya Chopin'in prelüdlerini? Onları şahane bulmuyor musun?

BORİS.- Benim görüşüme göre müziğin hiç önemi yok, ona önem verenlere tüm kalbimle acıyorum. *(Gençler sofraya otururlar ve şekerlemelerden alırlar.)*

LİZANKA *(Boris ile Lüba'ya)*.- Nişanlanmanız ne güzel! Şekerlemelerden tatmak da güzel!

BORİS.- Bütün bunları annem hazırlıyor. Bunda benim hiç katkım yok.

TONYA.- Çok güzel de hazırlıyor.

LÜBA.- Müziği değerli kılan, bizi alıp gerçek dünyanın ötesine götürmesidir. Demin kendimi çok üzgün hissediyor-

dum; Tonya piyano çaldıktan sonra her şey aydınlandı! Gerçekten de aydınlandı!

LİZANKA.- Chopin'in valsleri artık kabak tadı vermeye başladı, ama neyse...

TONYA.- Bu... *(çalar).*

(Nikolay Ivanoviç içeri girer ve teker teker gençleri selamlar.)

II. SAHNE

Aynı kişiler ve Nikolay İvanoviç

NİKOLAY *(Lüba'ya).*- Annen nerede?

LÜBA.- Bebeğin yanında galiba.

STEPA *(uşağı çağırır).*

LÜBA.- Baba, Tonya öyle güzel piyano çalıyor ki! Peki sen neredeydin?

NİKOLAY.- Köyde.

(Uşak içeri girer.)

III. SAHNE

Aynı kişiler ve Uşak

STEPA *(geçmekte olan Çeremşanov'un oda hizmetçisine).*- Başka bir semaver getirin!

NİKOLAY *(elini oda hizmetçisine uzatır).*- Günaydın dostum.

(Uşak da son derece rahatsız olmuş bir şekilde elini uzatır, sonra çıkar, arkasından da Nikolay çıkar.)

IV. SAHNE

Aynı kişiler, Uşak ve Nikolay İvanoviç olmadan

STEPA.- Zavallı Afanasi! Kendini amma rahatsız hissetti! Anlamıyorum. Sanki biz bir şeyde kabahatliyiz gibi!

V. SAHNE

Aynı kişiler ve Nikolay İvanoviç

NİKOLAY *(eşikte yeniden görünür).*- Neredeyse neler hissettiğimi size söylemeden gidecektim: Bunun benim açımdan uygun olmayacağını düşündüm! *(Tonya'ya)* Siz bizim konuğumuzsunuz, eğer söyleyeceklerim sizi incitirse, sizden özür diliyorum, çünkü mutlaka konuşmam gerek! Lüba demin Tonya'nın çok güzel piyano çaldığını söyledin. Sizler kızlı erkekli bir araya gelmiş, sağlıklı 6-7 gençsiniz! Saat dokuza kadar uyudunuz. Sonra zengin bir kahvaltı yaptınız, atıştırmaya devam ediyor, müzik dinliyor ve de kendi aranızda sohbet ediyorsunuz! Orada, benim geldiğim yerde ise, insanlar sabahın üçünden beri ayaktalar. İçlerinden bazıları hayvanlara bütün gece bakmak gerektiğinden hiç uyumadılar. Ellerinden geldiği kadar, yaşlısı, hastası, çoluk çocuğu, hamilesi ya da çocuklusu, hepsi çalışmalarının meyvelerini alalım diye var güçleriyle çalışıyorlar. Bu yetmezmiş gibi içlerinden biri, eve tek para getiren biri hapse atılmak üzere. Gerekçe de geçen baharda, bana ait olduğu söylenen ormandan birkaç ağaç kesmiş olması. Evet, bizler, pisliklerimizi kölelerimiz toplasınlar diye yatak odasında bırakmış, iyi yetişmiş ve iyi giyinmiş olarak buradayız. Yiyip içiyoruz ve bizi can sıkıntısından hangi müzisyen kurtaracak diye tartışıyoruz! Demin sizleri gördüğümde aklıma bu düşünce geldi, bunu size söylemeden edemedim. Kendi kendinize bunun böyle devam edip edemeyeceğini bir sorun! *(Durmadan gıdıp gelir.)*

LÜBA.- Senin gibi düşünseydik o zaman hayat imkânsız olurdu.

STEPA.- Neden yaşantımızı sürdüremeyecekmişiz? Köylüler sırf yoksullar diye müzik konusunda konuşmaya hakkımız olmadığını anlayamıyorum! Biri ötekini ortadan kaldırmaz. Eğer bir adam...

NİKOLAY *(çok öfkeli).*- Bir adamın eğer yüreği yoksa, yüreği taştansa...

STEPA.- Tamam, susuyorum!

TONYA.- Evet, gerçekten bu sorun korkunç, çağımızın sorunu! Bana göre bu sorun korkmadan ele alınıp çözümlenmeli.

BORİS.- Bu sorunun çözümünü beklerken yapmamız gereken, kötülüğe katılmadan yaşayabilmektir.

NİKOLAY.- Her neyse! Sizleri rahatsız ettiysem özür dilerim! İçimdekileri söylemeden edemedim. *(Çıkar.)*

VI. SAHNE

Aynı kişiler, Nikolay İvanoviç'siz

STEPA *(Boris'e)*.- Kötülüğe katılmadan nasıl yaşayacağız? Tüm varlığımız bu düzenin devamına bağlı.

BORİS.- İşte baban bunun için bize, her şeyden önce insanın sahip olduğu şeylerden kopması ve başkalarından hizmet görmek yerine, onlara hizmet edebilecek şekilde yaşama biçimini değiştirmesi gerektiğini söylüyor.

TONYA.- Gördüğüm kadarıyla sen tamamiyle Nikolay İvanoviç'in tarafını tutuyorsun.

BORİS.- Tabii ki evet, ilk kez olaylara böyle bakmaya başladım! Köylülerin sefil yaşamlarının ne kadar acınacak biçimde bizim zevklerimizle bağlantılı olduğunu görebilmemiz için bakmaya alışmış olduğumuz gözlüklerimizi çıkartmalıyız!

(Lüba alçak sesle Tonya'yla konuşur. Tonya kalkıp piyanoya geçer ve Chopin'in bir noktürnünü çalar.)

STEPA.- Ne güzel! Bu, bütün sorunları çözüyor.

BORİS.- Hayır, bu, sorunları karmakarışık etmekten ve çözümünün ileri bir tarihe atılmasından başka bir işe yaramaz!

VII. SAHNE

Aynı kişiler, Mariya İvanovna ve Prenses

LÜBA.- Bu teyzem. *(Aleksandra Ivanovna'yı karşılamaya gider.)*

(Piyano çalmaya devam ederler. İçeriye Aleksandra Ivanovna, Peder Gerasim ve boynunda haçı ile bir papaz ve noter girer. Herkes ayağa kalkar.)

VIII. SAHNE

Aynı kişiler, Aleksandra İvanovna, Peder Gerasim ve Noter

GERASİM.- Lütfen devam edin. Çok hoş.

(Prenses takdis edilmek üzere yaklaşır, aynı zamanda papaz da yaklaşır.)

ALEKSANDRA.- Ben ne söylersem yaparım, her şey dediğim gibi oldu. Peder Gerasim'i buraya gelmeye ikna ettim, kendisi işi için Kursk'a gidiyor. Noter de burada. Kâğıtlar imzaya hazır.

MARİYA.- Kahvaltı etmez mıydiniz?

(Noter kâğıtları masaya koyup dışarı çıkar.)

IX. SAHNE

Aynı kişiler, Notersiz

MARİYA.- Peder Gerasim'e geldiği için çok teşekkür ederim.

GERASİM.- Ne yapalım! Yolumun üzerinde değildi ama, Hıristiyanlık görevi bunu gerektiriyor.

(Aleksandra İvanovna gençlerle fısıldaşır. Gençler de sanki sözleşmişler gibi, Boris hariç hepsi verandaya çıkar. Papaz da çıkmak ister.)

X. SAHNE

Mariya İvanovna, Aleksandra İvanovna, Prenses, Peder Gerasim, Papaz ve Boris.

GERASİM.- Kalın, pastör ve ruhani peder olarak yararınız dokunabilir. Mariya İvanovna'nın bir itirazı yoksa lütfen kalın.

MARİYA.- Bir itirazım yok, Peder Vasili'yi severim. Ona akıl danışmak isterdim, ama o yaşı gereği yeterince yetkin değil.

GERASİM.- Elbette, elbette.

ALEKSANDRA *(yaklaşır)*.- Görüyor musunuz, Peder Gerasim, yalnız siz yardım edebilir ve akıl verebilirsiniz. Adam okumuş, tahsilli, ama biliyorsunuz ki, tahsil tek başına zararlı olabilir. Biraz zihni karışmış. İddia ettiğine göre Hıristiyanlık yasaları uyarınca insanın hiçbir şeye sahip olmaması gerekiyormuş. Bu mümkün olabilir mi?

GERASİM.- Güzel olan aklın gururu ve iradesi, Kilise büyükleri bu soruna açıklık getirdiler. Ama bu duruma siz nasıl geldiniz.

MARİYA.- Size her şeyi anlatayım. Evlendiğimizde o, dine karşı tamamen ilgisizdi, ve biz böyle yaşadık, çok güzel yaşadık, mutlu günlerdi, ilk yirmi yıl. Sonra düşünmeye başladı. Belki de bunda kız kardeşinin ölümü ya da okuduklarının bir etkisi oldu, düşünmeye başladı, İncil'i okumaya, dinin gereklerini yerine getirmeye, kiliseye gitmeye, rahiplerle görüşmeye başladı. Sonra bütün bunları bırakıp tüm yaşantısını değiştirdi: Kendini çalışmaya adadı, hizmetçilerin kendisine hizmet etmesini istemiyor, en önemlisi de şimdi her şeyini dağıtmaya kalkışması. Daha dün ormanı toprağıyla birlikte köylülere dağıttı. Korkuyorum, altı çocuğum var. Onunla bir konuşun. Sizinle görüşmek ister mi, gidip ona sorayım. *(Çıkar.)*

XI. SAHNE

Aynı kişiler, Mariya İvanovna'sız

GERASİM.- Yok hayır, çok az kimse her şeyden el çekti. Mal varlıkları kendisine mi yoksa karısına mı ait?

PRENSES.- Adamın, bütün mesele de bu ya.

GERASİM.- Rütbesi ne?

PRENSES.- Yüksek rütbeli değildi, galiba süvari yüzbaşısıydı, ordu mensubuydu.

GERASİM.- Birçokları bazı şeylere eğilim duyarlar, örneğin Odessa'da bir hanım ruh çağırmaya ilgi duymaya başladı, sonra da zararlı olacak şeyler yapmaya başladı, bereket versin Tanrı'nın yardımı ile onu tekrar Kiliseye kazandırdık.

PRENSES.- İşin kötüsü, oğlum onun kızıyla evlenecek ve bu evliliği onaylamış bulunuyorum. Kızcağız rahata ve zenginliğe alışmış, bu nedenle kız kendi hayatını güvenceye almalı ve oğluma yük olmamalı. Bu şahane genç adamın bir işçi olduğunu düşünün bir.

(Mariya İvanovna ve Nikolay Ivanoviç içeri girerler.)

XII. SAHNE

Aynı kişiler, Mariya İvanovna ve Nikolay İvanoviç

NİKOLAY.- Merhaba Prenses, *(papaza dönerek)* afedersiniz adınız nedir?

GERASİM.- Takdis edilmek istiyor musunuz?

NİKOLAY.- Hayır, istemiyorum.

GERASİM.- Gerasim Federov. Çok memnun oldum. *(Uşak kahvaltılık ve şarap getirir.)* Çok hoş bir hava. Hasat için çok uygun.

NİKOLAY.- Tahminimce Aleksandra İvanovna'nın daveti üze-

rine geldiniz. Beni saplantılarımdan kurtarıp doğru yola getirmek için burada bulunuyorsunuz. Eğer böyle ise lafı uzatmadan konuya girelim. Kilisenin öğretisini reddettiğimi inkâr etmiyorum. Daha önce Kilisenin öğretisine inanıyordum, şimdi ise inanmıyorum. Bana gerçeği gösterirseniz, onu tüm yüreğimle kabul etmeye hazırım.

GERASİM.- Kilisenin öğretisine inanmadığınızı nasıl söyleyebilirsiniz. Kiliseye inanmıyorsanız, peki o zaman neye inanıyorsunuz.

NİKOLAY.- Ben İncil'i yazan Tanrı'nın buyruklarına inanıyorum.

GERASİM.- Kilise de zaten bu yasaları öğretiyor.

NİKOLAY.- Kilise bu yasaları öğretmiş olsaydı, inanırdım, ama Kilise tamamen tersini öğretiyor.

GERASİM.- Kilise tersini öğretemez, çünkü Kilisenin temelleri Tanrı sözlerine dayanır. Kiliseye yetki vermiştir, şeytani güçler o yetkiyi elinden alamaz.

NİKOLAY.- Bu sözler bu konuyla ilgili değil. Bildiğimize göre Kiliseyi İsa kurdu. Ama gördüğüm kadarıyla Kilise sizin, neden?

GERASİM.- Çünkü Kitapta şöyle yazıyor: İki ya da üç kişi onun adına bir araya gelirse, o da onların arasında olacaktır.

NİKOLAY.- Bu da konumuzla ilgili değil. Ayrıca bu hiçbir şeyi ispat etmiyor.

GERASİM.- Kiliseyi nasıl reddedebilirsiniz? İyilikler yalnız onda vardır.

NİKOLAY.- Bir zamanlar Kiliseyi destekliyordum, onun Hıristiyanlığa karşı çalıştığına kanaat getirince desteklemeyi bıraktım.

GERASİM.- Kilise hata yapmaz, çünkü içinde sadece gerçek vardır. Ondan ayrılanlar yanılıyorlar, çünkü Kilise kutsaldır.

NİKOLAY.- Size daha önce de söyledim, ben bunu kabul etmiyorum. Kiliseyi reddediyorum. İncil'de şöyle bir söz var: Onları yaptıkları işlerden, meyvelerinden tanıyınız. Bildiğim kadarıyla Kilise sadece yemin etmeyi, öldürmeyi ve idam cezasını onaylamakla kalmayıp ayrıca takdis de ediyor.

GERASİM.- Kilise Tanrı tarafından kendisine verilen yetkileri kullanıyor.

(Konuşma sırasında Stepa, Lüba, Lizanka, Tonya, Boris, Aleksandra İvanovna yavaşça içeri girerler. Kimisi ayakta durur, kimisi de oturur.)

NİKOLAY.- İncil yalnız öldürmeyi değil, insanın kardeşine karşı öfkelenmesini bile yasaklıyor, buna karşın Kilise orduları kutsuyor. İncil yemin etmeyi de yasaklıyor. Kilise ise yemini kabul ediyor; İncil'in dediğine göre...

GERASİM.- Size bir şey hatırlatmak isterim. Pilatus İsa'ya, "Tanrı adına yemin ederek söylemeni istiyorum" der, İsa da yemini kabul ederek şöyle der: "Evet, o ben'im."

NİKOLAY.- Neler söylüyorsunuz öyle. Çok komik.

GERASİM.- Bu nedenle Kilise herkesin İncil'i kendisine göre yorumlamasını yasaklamıştır. İnsanların yanlış saplantılara kapılmamaları için Kilise bir anne gibi, kapasitelerine göre çocuklarına yiyecek verir. Bir şey daha ilave edeyim: Kilise insanlara taşıyamayacakları yükler yüklemiyor, sadece onlardan Tanrı yasalarına uymalarını istiyor: "Sev, öldürme, çalma, zina yapma" diyor.

NİKOLAY.- Evet, beni öldürme, benim çaldıklarımı benden çalma. Biz hepimiz halktan çaldık, halkın topraklarını elinden aldık, sonra "çalma" diye yasalar çıkardık, Kilise de bunu kutsuyor.

GERASİM.- Sizin aklınıza şaşıyorum, gururlu aklınızı yenmeniz gerekiyor.

NİKOLAY.- Ben size sadece bir Hıristiyan olarak nasıl davranmam gerek, onu soruyorum. Ben günahımı biliyorum,

halkın malını ve topraklarını çaldım. Bundan sonra nasıl davranmalıyım. Bu topraklara sahip olmaya devam mı edeyim? Aç halkın emeğini sömürmeye devam mı edeyim? *(Uşağı göstererek)* Yoksa atalarımın çaldığı toprakları onlara iade mi edeyim?

GERASİM.- Kilise'nin saygın bir üyesine yakışır bir şekilde davranmanız gerekir. Sizin bir aileniz ve yetiştirmeniz, bakmanız gereken çocuklarınız var.

NİKOLAY.- Neden?

GERASİM.- Çünkü Tanrı size bu görevi verdi. İyilik yapmak istiyorsanız, yapın. Topraklarınızın bir bölümünü verebilirsiniz. Yoksulları da ziyaret edebilirsiniz.

NİKOLAY.- Genç zengin adama zengin olarak asla Tanrı'nın Krallığına giremeyeceği söylendi.

GERASİM.- Eğer mükemmel olmak istiyorsan.

NİKOLAY.- Ben mükemmel olmak istiyorum. İncil'de Göklerdeki Babanız gibi mükemmel olun, diye yazıyor.

GERASİM.- Bu sözün de neden söylendiğini iyi anlamak gerekir.

NİKOLAY.- Ben anlamaya çalışıyorum. *Dağdaki Vaaz* her şeyi açık ve net bir şekilde anlatmış.

GERASİM.- Aklın gururu.

NİKOLAY.- Ne gururu. Büyük kimselerden saklanan gerçek, küçük çocuklar tarafından biliniyor.

GERASİM.- Bu durumu kabul etmiş olanlara, gururlu olanlara açık değil.

NİKOLAY.- Kendisini herkesle eşit sayan, onlarla eşit koşullarda yaşaması gerektiğine inanan, herkesle kardeş olduğuna inanan ben mi gururluyum, yoksa siz mi, kendini özel, kutsal kişiler olarak görüp yanlış saplantılara kapılan ve İsa'nın öğretilerini yanlış yorumlayan sizler mi gururlusunuz?

GERASİM.- Ben buraya kimin haklı kimin haksız olduğunu tartışmaya ve sizin öğretilerinizi dinlemeye gelmedim.

Aleksandra İvanovna'nın daveti üzerine sohbet etmeye geldim. Siz benden iyi biliyorsunuz her şeyi, onun için keselim artık. Tanrı adına yeniden düşünmenizi rica ediyorum sizden, çünkü kendinize karşı çok katısınız.

MARİYA.- Bir şeyler yiyebilir miyiz?

GERASİM.- Teşekkür ederim.

(Aleksandra ile Peder Gerasim birlikte çıkar.)

XIII. SAHNE

Mariya İvanovna, Prenses, Nikolay İvanoviç, Papaz ve Boris

MARİYA *(papaza)*.- Bundan sonra ne olacak?

PAPAZ.- Ne mi olacak, benim düşünceme göre Nikolay İvanoviç çok doğru konuştu, Peder Gerasim ise onun karşısında doğru dürüst bir kanıt gösteremedi.

PRENSES.- Konuşmasına izin vermediler, en önemlisi de durumu bir çeşit yarışma haline sokmaları onun hoşuna gitmedi. Herkes dinliyordu, o alçakgönüllülük gösterip çekip gitti.

BORİS.- Tevazudan oldukça uzaktı ve ne söylediyse hepsi yanlıştı. Öyle açık ki, ona söylenecek bir söz yok.

PRENSES.- Gördüğüm kadarıyla sen her zamanki kabına sığmaz halinle Nikolay İvanoviç'le hemfikir olmaya devam ediyorsun. Böyle düşünüyorsan senin evlenmemen gerekir.

BORİS.- Ben, ne doğruysa onu dile getiriyorum, bunu ona söylemeden edemem.

PRENSES.- Bunları özellikle senin söylememen gerekir.

BORİS.- Neden?

PRENSES.- Çünkü sen yoksulsun ve senin dağıtacağın bir şeyin yok. Hem sonra bu bizim meselemiz değil de ondan.

(Çıkar, onun arkasından da Nikolay İvanoviç ile Mariya Ivanovna hariç herkes dışarı çıkar.)

XIV. SAHNE

Nikolay İvanoviç ile Mariya İvanovna

NİKOLAY *(oturmuş acı acı gülümseyerek derin derin düşünmektedir).*- Maşa, söyle bana bütün bunlar niye? Bu adamı niye çağırdın? Bu dırdırcı kadınla bu papaz ikimizi ilgilendiren bir işe burunlarını niye sokuyorlar? Bu işi kendi aramızda halledemez miydik?

MARİYA.- Sen çocuklarımı beş parasız bırakarak mahvetmek isterken ne yapabilirdim? Oturup da bunu yapmanı seyredemezdim! Böyle davranmamın nedeninin para sevgisi olmadığını biliyorsun; kendim için hiçbir şey istemiyorum.

NİKOLAY.- Evet, biliyorum ve sana güveniyorum. Kötü olan inanmaman! Gerçeğe inanmadığını söylemek istemiyorum. Gerçeği gördüğünü biliyorum, ama ona inanmaya karar vermemişsin. Ne gerçeğe ne de bana güveniyorsun. Başkalarına, kız kardeşine, prensese ve herkese güvenmeyi tercih ediyorsun.

MARİYA.- Yok hayır, sana hep güvendim; sadece çocuklarımızı dilenciler haline sokmak üzere olduğunu görünce...

NİKOLAY.- Bana güvenin olmadığını işte bu gösteriyor. Bu düşüncelerle mücadele etmediğimi ve bunların beni durdurmadığını mı sanıyorsun? Ama şimdi tamamen ikna oldum: Görevimi sadece yapmak değil, mutlaka yerine getirmem gerek, önerdiğim şey çocuklarımız için yapabileceğimiz tek mantıklı şeydir. Çocuklar olmasaydı beni izlemeye hazır olduğunu hep söylüyorsun. Ben de diyorum ki, çocuklar olmasaydı sen nasıl yaşıyorsan yine öyle yaşamaya devam ederdin. Böyle bir durumda kendi kendimize kötülük ederdik. Şimdi ise onlara haksızlık ediyoruz.

MARİYA.- Ne yapabilirim ki? Seni anlayamıyorum.

NİKOLAY.- Ben ne yapabilirim? Kız kardeşin Alina ile ne istediğinizi, noteri neden getirttiğinizi ve ona ne tür bir belge hazırlattığınızı biliyorum. Mal varlığımı senin üzerine geçirmemi istiyorsunuz. Bunu yapamam, birlikte geçirdiğimiz yirmi yıl boyunca seni sevdiğimi biliyorsun! Seni hâlâ seviyorum ve senin iyiliğini istiyorum, işte bu nedenle bu intikal belgesini imzalayamam. Maldan mülkten ancak onların gerçek sahipleri olan köylüler için vazgeçebilirim. Bunu sana devredemem... Bunu onlara vermem gerekir! Noterin burada bulunmasından memnunum. Görevim neyse onu mutlaka yerine getirmem gerekir.

MARİYA.- Ama bu korkunç! Neden bu kadar zalimsin? Malmülk sahibi olmanın gerçekten günah olduğuna inanıyorsan, o zaman malını mülkünü bana ver, kurtulursun! *(Ağlar.)*

NİKOLAY.- Ne söylediğinin farkında değilsin. Malımı mülkümü sana devredersem o zaman seninle birlikte yaşayamam. Gitmek zorunda kalırım. Bu koşullarda yaşayamam, köylülerin, senin ya da benim adıma baskı görmelerine katlanamam. Birini seç!

MARİYA.- Ne kadar da zalimsin! Bu Hıristiyanlık demek değildir: Bu kötü ve zalimce bir şey! Ama ben, hayatımı senin istediğin gibi yaşayamam. Çocuklarıma ait olanı alıp yabancılara veremem; bunun için mi beni terk etmek istiyorsun! Öyle olsun, defol git! Beni sevmediğini görüyorum! Bu koşullar altında birlikte yaşamanın ne anlamı olabilir?

NİKOLAY.- Çok iyi, bu intikal belgesini imzalayacağım! Maşa, sen benden imkânsızı istiyorsun, beni buna zorluyorsun! *(Masaya gider ve imzalar.)* Bunu sen istedin! Ben bu şekilde yaşayamam! *(Elleriyle alnını tutarak kendini dışarıya atar.)*

MARİYA *(çağırarak)*.- Lüba! Alina! *(Girerler.)* İmzaladı ve gitti! Şimdi ben ne yapacağım? Bana çekip gideceğini söy-

ledi, dediğini yapacağını çok iyi biliyorum! Koşun onu durdurun!

LÜBA *(pencereden bakarak).*- Gitti!...

Perde İner

ÜÇÜNCÜ PERDE

BİRİNCİ BÖLÜM

Sahne, Sarintsevlerin Moskova'daki evinde geçer. Büyük bir salon. Kağıtlarla tıka basa dolu bir masa, kitaplarla dolu dolapların arasına bir tezgâh kurulmuş, tahtalar çerçeveli tabloları ve büyük aynayı kapatacak şekilde duvara dayanmıştır. Nikolay Ivanoviç tezgâhın önünde oturmuş bir marangozun gözetiminde bir tahtayı rendelemektedir.

I. SAHNE

Nikolay İvanoviç ve Marangoz

NİKOLAY *(rendeyle bir kez rendeledikten sonra)*.- Böyle daha iyi değil mi?

MARANGOZ *(omuzlarını silker)*.- Kötü değil! Yeniden deneyin! Bastırmaktan korkmayın! İşte böyle!

NİKOLAY.- Sizin gibi yapabilmek isterdim, ama daha iyisini beceremiyorum.

MARANGOZ.- Ekselansları neden marangozluk yapmaya kalkıyor? Marangozluk ölmüş; bu meslekte ekmek paranızı kazanamazsınız!

NİKOLAY *(çalışmaya devam ederek)*.- Boş oturarak yaşamaktan utanıyorum.

MARANGOZ.- Beyim, sizin hayattaki kısmetiniz de buymuş. Tanrı size servet verdi: Serveti korumanız gerekir.

NİKOLAY.- Ama hayır, işin püf noktası da bu ya! Tanrı'nın bana böyle bir şey verdiğine inanmıyorum. İnsanlar sadece kendi benzerlerinden çaldıkları servetleri biriktirdiler.

MARANGOZ *(düşündükten sonra)*.- Aman Allahım, dediklerinizi doğru olabilir! Ama yine de çalışmaya ihtiyacınız yok.

NİKOLAY.- Beni, özellikle her türlü aşırı lüksün olduğu bu

evde hayatımı kazanmayı isterken görmek size tuhaf gelebilir.

MARANGOZ *(gevrek gevrek güler)*.- Keh keh, siz beyler hepiniz böylesiniz! Her şeyi yapmayı istersiniz! Haydi, en azından şu tahtayı rendelemeyi bitirin!

NİKOLAY.- Size eskiden utanmadan bu şekilde yaşadığımı söylersem belki de bana inanmayacak ve benimle alay edeceksiniz, İsa'nın öğretisinden sonra sizinle kardeş olduğumuza inandığım şu anda böyle bir yaşam sürmekten utanıyorum!

MARANGOZ.- Utanıyorsanız, o zaman malınızdan mülkünüzden kurtulun, size kim engel olabilir ki!

NİKOLAY.- Evet, ben de bunu yapmak istiyordum. Ama bunu başaramadım. Her şeyi karıma devretmek zorunda kaldım.

BİR SES *(dışardan)*.- Baba, girebilir miyim?

NİKOLAY.- Tabii! İstediğin zaman girebilirsin.

II. SAHNE

Aynı kişiler ve Lüba

LÜBA *(eşikte)*.- Merhaba, Yakov!

MARANGOZ.- Günaydın genç bayan.

LÜBA *(babasına)*.- Boris demin kışlasına teslim olmaya gitti. Yasalara aykırı şeyler yapmasından çok korkuyorum!

NİKOLAY.- Korkacak ne var? Vicdanı ne emrederse öyle davranacaktır.

LÜBA.- İşin korkunç tarafı da bu! Tüm yaşamını mahvedecek.

NİKOLAY.- Oraya dönmeden önce gelip beni görmemekle iyi etti. Ona vicdanından başka bir şeyi dinlememesini söyleyeceğimi bilir. Bana istifa ettiğini açıkladı. Dünyada, temeli cinayet işlemeye dayalı, bundan daha hayvanca,

daha zalimce ve bundan daha haksız bir meslek olamaz. Hem sonra, sizden daha üst bir derecede bulunan insanlara körü körüne itaat ve hizmet etmekten daha alçaltıcı bir şey olamaz. Bütün bunları ona benden daha büyük olan vicdanı söylüyor.

LÜBA.- Öyle ama, işte özellikle bu husus beni endişeye düşürüyor! Bu tür düşünceler kesinlikle korkunç şeyler yaptıracak kendisine!

NİKOLAY.- Ondaki Tanrı'nın sesi olan vicdanı, ona davranışlarında yol gösterecektir. Benden öğüt almaya gelseydi, ona bir tek öğüt verirdim: Her işinde sırf aklıyla değil de, sadece bütün varlığı kendisini buna mecbur kılıyorsa harekete geçmesini isterdim. Tersi durumda daha beteri başına gelebilir. Ben İsa'nın, babanı, karını, çocuklarını bırakıp beni izleyeceksin buyruğunu işte bu şekilde izlemek istiyordum. Evet, bu buyruğu neredeyse gerçekleştirecektim, ama sizin yanınıza yeniden geldim, şimdi de Moskova'da, bu evde lüks içinde oturuyorum. Bu buyruğu yerine getirmem böylece hayal oldu, istediğim gibi yapamıyorum, çok aptalca ve alçaltıcı bir duruma soktum kendimi! Basitçe ve çalışarak yaşamak istiyorum. Öte yandan bu çevrede uşaklarla, hizmetçilerle yaşıyorum, bu, göstermelik olmaktan pek uzak değil. Bak, Yakov Nikanoroviç'in de bana güldüğünü hissediyorum.

MARANGOZ.- Hayır, hem sonra size niye gülecekmişim? Bana ücretimi ödüyorsunuz, bana çay veriyorsunuz; tersine size minnettarım.

LÜBA.- Baba, gidip Boris'i görsem iyi olmaz mı acaba?

NİKOLAY.- Tatlım, durumun senin için ne kadar zor olduğunu biliyorum! Ama korkmaman gerek. Bak ben hayatı anlamış bir insanım. Boris'in davranışlarından hiçbir gerçek kötülük gelmez. Senin için kötü görülen her şey aslında yürek için sevgi kaynağıdır. Kimi zamanlarda şeytan ile Tanrı arasındaki terazi hemen hemen eşitlenir. Dışardan yapılacak her türlü girişim bu gibi durumlarda

çok tehlikelidir ve kötülüğün galip gelmesinden başka bir işe yaramaz.

LÜBA.- Acı çekmenin ne gibi yararı olabilir?

NİKOLAY.- Senin söylediğin, doğurmak üzere olan bir annenin acı çekmesi neye yarar demesine benziyor? Bir çocuğun dünyaya gelmesi için kadının acı çekmesi gerektiğini bilmiyor musun? Tinsel doğuşta da aynı şey geçerlidir. Sana tek bir şey söyleyebilirim: Boris gerçek bir Hıristiyandır, bu yüzden de özgürdür. Sen onun gibi olmazsan, onun gibi Tanrı'ya inanmazsan, en azından Tanrı'ya onun aracılığıyla, kendini bırakıp senin yerine inanmasına inanmaya çalışmalısın! *(Nikolay İvanoviç'in bu konuşması sırasında marangoz dışarı çıkar.)*

III. SAHNE

Mariya, Lüba ve Nikolay İvanoviç

MARİYA *(dışardan)*.- Girebilir miyim?

NİKOLAY.- Tabii! Bakıyorum da bütün aile burada toplanmak üzere sözleşmiş.

MARİYA.- Papazımız Peder Vasili geldi. Episkoposluğa çağrılmış: Papazlık görevini bırakmaya zorlayacaklarmış.

NİKOLAY.- Gerçekten burada mı? Lüba onu çağır! Beni görmekten çok memnun olacağını sanıyorum. *(Lüba çıkar.)*

IV. SAHNE

Aynı kişiler, Lüba'sız

MARİYA.- Buraya seninle Vanya'dan söz etmek için geldim! Gittikçe daha çekilmez bir hal alıyor, çalışmak istemiyor, kendisiyle konuşmaya çalıştım, küstahlaşmaya başlıyor.

NİKOLAY.- Sevgili Maşa, biliyorsun ki ne senin yaşama tar-

zını ne de çocukları yetiştirme ile ilgili düşüncelerini bilmek istiyorum. Hiç kuşkusuz çocuklarımın dönüşü olmayacak şekilde mahvolmalarına, hiçbir şey yapamadan seyirci kalmak çok korkunç bir şey.

MARİYA.- Ne yaptığımıza karışmak istemiyorsun, ama hiç olmazsa bir şeyler öner. Bir fikrin var mı? Ne önerirsin?

NİKOLAY.- Ben sadece yapacağınız birinci şeyin bu ayartıcı lüksten kurtulmak olacağını söyleyebilirim.

MARİYA.- Ve çocuklarımızı köylü olmaya zorlamak öyle mi? Ben buna razı olamam!

NİKOLAY.- Öyleyse benim fikrimi sorma! Bütün bu sıkıntılar kaçınılmazdır.

(Peder Vasili içeri girer, Nikolay'la kucaklaşırlar.)

V. SAHNE

Aynı kişiler ve Peder Vasili

NİKOLAY *(Vasili'ye)*.- Merhaba evladım! Bir karara vardığınız doğru mu?

VASİLİ.- Evet, daha fazla bu şekilde yaşayamazdım.

NİKOLAY.- Biliyordum; ama bu kadar çabuk karar vereceğini düşünmüyordum.

VASİLİ.- Bu kaçınılmazdı. Benim mesleğimi, temel konularda tereddütle sürdürmek imkânsızdır. Günah çıkartmam, ayin yapmam gerekir; bunların yalan olduğunu bile bile bunu nasıl yapardım?

NİKOLAY.- Şimdi ne yapacaksınız?

VASİLİ.- Episkopos tarafından sorguya çekilmek üzere çağrıldım. Bir manastıra sürgüne gönderilmekten korkuyorum, bir ara sizin yardımınızı dilemeyi düşündüm, sonra bu düşünceden vazgeçtim. Bu korkakça olurdu. Beni en çok düşündüren karım ve çocuklarımdır.

NİKOLAY.- Neredeler?

VASİLİ.- Kayınpederimde kalıyorlar. Kaynanam onları almaya geldi. Bu benim için çok zor oldu, isterdim ki... *(Konuşmasını keser, gözyaşlarını zor tutar.)*

NİKOLAY.- Haydi, Tanrı yardımcı olur!

VI. SAHNE

PRENSES *(odaya hızla girer)*.- Sonunda korktuğumuz başımıza geldi. Boris yemin etmeyi reddetti! Tutuklanma tehlikesiyle karşı karşıya. Ben biraz önce oradaydım, beni içeri almadılar. Nikolay İvanoviç, lütfen siz gider misiniz?

LÜBA.- Nasıl reddetti! Bunu nereden öğrendiniz?

PRENSES.- Ben oradaydım. Olanları bana Vasil Andreyeviç anlattı. Olayın içindeymiş. Huzura çıkmış ve neden askerlik hizmetine devam edemeyeceğini ve askerlik yemini yapmayacağını açıklamış. Bütün bunlar Nikolay İvanoviç'in marifetleri.

NİKOLAY.- Prenses, bütün bunlar öğretilebilir mi?

PRENSES.- Bilmem, ama bildiğim kadarıyla Hıristiyanlığın bundan ibaret olmadığıdır. *(Papaza dönerek)* Peder, hiç olmazsa siz bir şeyler söyleyin.

PAPAZ VASİLİ.- Ben artık papaz değilim!

PRENSES.- Olsun, bunun bir sakıncası yok. Zaten siz hep böyle yapıyorsunuz. Keyfiniz yerinde. Hayır ben bu işi sonuna kadar takip edeceğim. Bu ne lanet olası bir Hıristiyanlık ki, insanlar bu yüzden ıstırap çekip yok oluyorlar. Tabii size göre hava hoş, size dokunulmayacağını biliyorsunuz. Ama benim bir tek oğlum var, ve siz onu mahvettiniz.

NİKOLAY.- Sakin olun; Prenses!

PRENSES.- Evet, onu mahveden sizsiniz. Onu mahvettiğiniz

gibi şimdi de kurtarın. Gidin, onunla konuşun ve onu ikna edin, bu saçma fikirlerden vazgeçsin. Bu bize göre değil, bu ancak zenginlere özgü bir şımarıklık.

LÜBA *(ağlayarak)*.- Baba bir şeyler yapalım.

NİKOLAY.- Ben gideyim. Belki bir yardımım dokunur. *(Üzerindeki önlüğü çıkarır, Prenses de ona giyinmesinde yardım eder.)*

PRENSES.- Az önce oğlumu görmeme izin vermediler. Sizinle geliyorum. Bu kez oğlumu göreceğim. *(Giderler.)*

Perde İner

İKİNCİ BÖLÜM

Kışlada. Yazı odasında, bir masanın önünde bir memur oturmaktadır. Kapının önünde bir nöbetçi bir ileri bir geri yürümektedir. Odaya bir general ve yaveri girerler. Memur sıçrayarak ayağa kalkar, nöbetçi hazırol durumuna geçer.

I. SAHNE

General, Memur ve Yaver

GENERAL.- Albay nerede?

MEMUR.- Yeni askere alınmış olanları görmeye gitti komutanım!

GENERAL.- Buraya gelmesini söyleyin!

MEMUR.- Emredersiniz komutanım.

GENERAL.- Ne yazıyorsunuz öyle? Teğmen Çeremşanov'un ifadesini mi?

MEMUR.- Evet, komutanım.

GENERAL.- İfadeyi verin bana!

(Memur ona ifadeyi verir ve çıkar.)

II. SAHNE

Aynı kişiler, Memursuz

GENERAL *(ifadenin yazılı olduğu kağıdı yaverine uzatır).*- Alın ve lütfen bütün yazılanları bana yüksek sesle okuyun!

YAVER *(okur).*- "Bana yöneltilen sorular sırasıyla şöyledir: 1- Neden yemin etmeyi reddediyorum? 2- Neden askerlik hizmetine geri dönmeyi reddettim? 3- Neden sadece orduya karşı değil aynı zamanda devlet otoritesine karşı

da hakaretlerde bulundum? Birinci soruyu şöyle yanıtlıyorum: Yemin etmeyi reddediyorum, çünkü İsa'nın öğretisine inanıyorum. İsa İncil'de hiçbir şekilde yemin etmememizi buyuruyor. (Matta 5, 33-38; Yakup 5, 12.)"

GENERAL.- İşte bunlar böyleler. Kutsal Kitaplardaki metinleri tartışıyor ve kendilerine göre yorumluyorlar!

YAVER *(okumaya devam eder)*.- "İncil'de şöyle yazıyor: Hiçbir şekilde ant içmeyin. Sözünüz kesinlikle "Evet" ve kesinlikle "Hayır" olsun. Bunlardan ötesi kötü olandandır. Yakup'un Mektubunda ise, yine en önemli sorun budur: Yemin etmeyi bırakın. Ne gök, ne yer, ne de başka bir şey üzerine yemin edin! Evet'iniz evet olsun; Hayır'ınız hayır olsun ki, yargılanmayasınız. Yemin etmek İncil'de açık bir şekilde yasaklanmamış olsaydı bile, yine de insanların iradelerine boyun eğmeyi reddederdim. İsa'nın öğretisinden dolayı, insanların iradeleriyle aynı olmayan Tanrı'nın iradesine itaat etmek zorundayım."

GENERAL.- İşte böyle, Ah bana bir izin verselerdi, bu gibi şeyler hiç olmazdı!

YAVER *(okuyarak)*.- "Devlet otoritesinin temsilcilerine hizmet etmeyi reddetmemin nedeni..."

GENERAL.- Şu edepsizliğe bakın!

YAVER *(okumaya devam eder)*.- "Çünkü bu insanların istekleri kötü ve canicedir. Benden, kendimi ve başkalarını, öldürmeye hazırlamamı istiyorlar. Oysa bu istek her iki Ahid'de yasaklanmış olduğu kadar kendi vicdanımıza da aykırıdır. Üçüncü soruya gelince..."

(Albay ve memur içeri girerler. Selamlaşır ve el sıkışırlar.)

III. SAHNE

Aynı kişiler, Memur ve Albay

ALBAY.- Bu ifadeyi mi okuyorsunuz?

GENERAL.- Evet, görülmemiş bir küstahlık! Devam edin!

YAVER *(okuyarak)*.- Devlet otoritesi için böylesine hakaret dolu ifadeler sarf etmeme neyin sebep olduğunu soran üçüncü soruya gelince; Tanrı'ya hizmet etme ve Tanrı adına işlenen utanç verici cinayetleri herkese duyurma arzusu beni buna sevk etti. Bu arzu inşallah ömrüm boyunca beni terk etmez. İşte bunun içindir ki..."

GENERAL.- Of, bu kadar saçmalık yeter! Şimdi bütün meseleöteki insanları zehirlemeden önce bu yaban otunu nasıl ayıklayacağımızda. *(Albaya)* Bu zavallıyla konuştunuz mu?

ALBAY.- Evet onunla uzun uzun konuştum. Vicdanının sesini dinlemesini söyledim, bu şekilde davranmakla hiçbir yere varamayacağını, bunun sadece kendisini mahvedeceğini söyledim. Ona ailesinden söz ettim. Çok öfkeli, aynı zamanda keçi gibi inatçı.

GENERAL.- Onu akıl yoluna getirmek boşa zaman harcamak olur. Biz askeriz, eylem adamıyız, boş konuşmalarla vakit geçiremeyiz! Onu buraya getirsinler! *(Yaver ile memur dışarı çıkarlar.)*

IV. SAHNE

General ile Albay

GENERAL *(oturur)*.- Hayır bu olay ötekilere benzemez. Bu çeşit akıllılara böyle davranılmaz. Böyle tiplere karşı kararlı tedbirler alacaksın. Tedbirleri hasta şahsın üzerinde anında uygulayacaksın. Bu hastalıklı keçi bütün sürüyü mahvedebilir. Böyle durumlarda kendisi yok prensmiş, yahut annesi, nişanlısı varmış, bütün bunlar bizi hiç mi hiç ilgilendirmemeli. Karşımızdaki sadece bir asker. Bizim görevimiz de sorumluluğumuzu yerine getirmektir.

ALBAY.- Benim düşünceme göre, alelacele bir karar almakta hata yapabiliriz.

GENERAL.- Saçma. Kararlılık, yalnızca kararlılık. Benim elimde böyle tipler vardı. Bunlara gösterilmesi gereken kendilerinin bir hiç olduğudur. Ve aynı zamanda dişlinin sadece ufak bir parça olduğunu ve çarkın hareketini engelleyemeyeceğini ona anlatmak gerekir.

ALBAY.- Bu denenebilir!

GENERAL.- Denenecek bir şey yok. Ben kırk dört yıldır Çara hizmet ediyorum. Hayatımı bu işe adadım ve adamaya devam ediyorum. Sümüklü bir yeniyetme çıkacak, dini bazı ifadelerle beni eğitmeye kalkacak. Olacak iş mi? Bu tür konuşmaları gitsin papazla yapsın. O benim için ya bir asker ya da bir tutukludur. O kadar basit.

(Boris, iki asker eşliğinde odaya girer. Yaver ve zabıt kâtibi onları izler.)

V. SAHNE

Aynı kişiler, iki asker, Boris, Kâtip ve Yaver

GENERAL *(parmağıyla Boris'i gösterir)*.- Onu şuraya getirin!

BORİS.- Bana böyle davranmaya hakkınız yok! Sizin benim üzerimdeki yetkiniz sadece...

GENERAL.- Susun! Benim otoritemi kabul etmiyorsunuz değil mi? Otoriteme boyun eğmeniz için sizi zorlayabilirim!

BORİS *(sandalyeye oturur)*.- Bunu başaramazsınız! Bağırmakla kötü yapıyorsunuz!

GENERAL.- Size susun diyorum! Beni dinleyin! Onu ayağa kaldırın!

(Askerler onu ayağa kaldırır.)

BORİS.- Sizi dinlemeye hiç niyetim yok. Beni öldürebilirsiniz, ama size boyun eğmeye zorlayamazsınız.

GENERAL.- Deli mi ne! Bu adamı hastaneye göndermeli, iyice muayene etsinler! Üniformasını da giysin!

ALBAY.- Üniforma giymeyi reddediyor.

GENERAL.- Bu durumda ellerini ve ayaklarını bağlasınlar! *(Boris'e)* Şimdi beni iyi dinleyin! Ben, sizin başınıza geleceklerle ilgilenmiyorum, ama kendi çıkarınız için düşünmenizi tavsiye edeceğim. Bir kalede ömrünüzü çürütebilirsiniz ve bu da kimseye bir yarar sağlamaz. İnanın bana, kendinize gelin! Öfkelendiniz, demin ben de öfkeliydim *(omzuna vurur)*. Haydi yemininizi edin ve bütün bu saçmalıkları bir yana bırakın! *(Yaverine)* Papaz burada mı? *(Boris'e)* Peki buna ne diyorsunuz? *(Boris susar.)* Neden bir şey demiyorsunuz? İnanın ki bu söylediklerim sizin yararınızadır! Hep altta kalan ezilir. Yine aynı şekilde düşünebilirsiniz, yeter ki bu düşünceleri kimseye açmayın. Ne diyorsunuz?

BORİS.- Söyleyecek başka bir şeyim yok!

GENERAL.- Sizi kışlanın papazı ile baş başa bırakıyorum. O sizi mutlaka ikna edecektir. Hoşça kalın! Pek yakında yeniden sağduyulu olmanızı kutlamayı umut ediyorum. Papazı getirtin! *(Albay, general ve yaveri birlikte çıkarlar.)*

VI. SAHNE

Boris, Kâtip ve Askerler

BORİS *(askere ve memura)*.- Bu adamların nasıl konuştuklarını gördünüz! Onlar sizi kandırdıklarının bilincindeler ve bunu çok iyi biliyorlar. Onları dinlemeyin! Silahlarınızı atın ve çekip gidin! Bırakın sizi disiplin taburunda öldüresiye kırbaçlasınlar! Bu bile bu yalancıların kölesi olmaktan daha iyidir!

KÂTİP.- Ama ordusuz yapılabilir mi! Bu imkânsız bir şey!

BORİS.- Bu konuda yorum yapmak bize düşmez. Yorumlamamız gereken Tanrı'nın bizden ne istediğidir. Tanrı bizden şunu istiyor...

ASKERLERDEN BİRİ.- "İsa'yı sevenler ordusu" gibi bir cümle olduğu söyleniyor.

BORİS.- Böyle bir şey hiçbir yerde geçmiyor. Bu, bazı kişilerin uydurması.

ASKER.- Nasıl olabilir! Bunu bana başpapaz söyledi. Onların bundan haberi yok mu?

(İçeri jandarma subayı ile stenograf girer.)

VII. SAHNE

Aynı kişiler, Jandarma subayı ve Stenograf

JANDARMA SUBAYI *(kâtibe)*.- Prens Çeremşanov burada mı?

KÂTİP.- Evet efendim işte burada!

JANDARMA SUBAYI *(Boris'e)*.- Yemin etmeyi reddeden Prens Boris Çeremşanov siz misiniz?

BORİS- Evet.

JANDARMA SUBAYI.- Lütfen oturun!

BORİS.- Birbirimize söyleyecek bir şeyler olduğunu sanmıyorum.

JANDARMA SUBAYI.- Ben aynı fikirde değilim. Size söyleyeceklerimin sizin için yararı olabilir. Bana hem askerlik yapmayı hem de askerlik yeminini etmeyi reddettiğinizi söylediler, bu davranışınız devrimci bir gruba dahil olduğunuz kuşkusunu uyandırıyor. Sorgulamamı bu yönde yapacağım. Bu doğruysa, sizi ordudan alıp devrimci harekete ne kadar katılmışsanız o oranda ya hapse ya da siyasi suçlu olarak sürgüne göndereceğiz. Tersi durumda ise sizi askeri yetkililerin eline bırakacağız. Size her şeyi açıkça söyledim, umarım siz de yanıtlarınızda aynı açıklığı gösterirsiniz.

BORİS.- Birincisi *(polis memurunun üniformasını göstererek)* bu üniformayı taşıyanlara hiçbir şekilde güvenemem, ikincisi de mesleğiniz öyle bir meslek ki bu mesleğe saygı duymam imkânsız, tersine kötü bir meslek olan bu mesleği tüm kalbimle aşağılık buluyorum. Bununla birlikte

sorularınıza cevap vereceğim. Ne öğrenmek istiyorsunuz?

JANDARMA SUBAYI.- Önce dininiz ne?

BORİS.- Hıristiyan Ortodoks Kilisesi denen dine mensup değilim.

JANDARMA SUBAYI.- Peki öyleyse hangi dine mensupsunuz?

BORİS.- Bunu tanımlayamam.

JANDARMA SUBAYI.- Bir deneyin...

BORİS.- Diyelim ki, temeli *Dağdaki Vaaz*'a dayanan bir Hıristiyanlık!

JANDARMA SUBAYI *(stenografa).*- Bunu kaydedin! *(Boris'e)* Devrimci bir gruba mensup olduğunuzu kabul ediyor musunuz? İvasenkov'u tanır mısınız?

BORİS.- Hayır.

JANDARMA SUBAYI.- Ya Klein'i?

BORİS.- Ondan söz edildiğini duydum, ama onunla hiç karşılaşmadım.

JANDARMA SUBAYI.- Şu halde hiçbir devrimci gruba mensup olmadığınızı söylüyorsunuz. Ama yine de Devleti tanımadığınızı belirtiyorsunuz? Devleti yok etmek mi istiyorsunuz?

BORİS.- Kuşkusuz evet, bunun için her şeyi yapmaya hazırım!

JANDARMA SUBAYI *(stenografa).*- Bunu kaydedin! *(Boris'e)* Bunun için ne tür bir çaba göstermek niyetindesiniz?

BORİS.- Yalanı ve oynanan oyunu açığa çıkarmak ve gerçeğin propagandasını yapmak.

JANDARMA SUBAYI.- Bu propagandaların dışında başka çareler de düşünüyor musunuz?

BORİS.- Şiddeti yalnızca reddetmekle kalmayıp onu günahların en büyüğü olarak kabul ediyorum.

VIII. SAHNE

Aynı kişiler ve Papaz

JANDARMA SUBAYI *(papazın içeri girdiğini görünce).*- Galiba bu kadarı yeter! Benim kanaatime göre tehlikeli biri değilsiniz. Sizin meseleniz bizim birimi ilgilendirmez. Kısa zamanda serbest bırakılacağınızı umut ederim! *(Papaza)* Peder sıra sizin! *(Papaz göğsünde bir haç taşıyan yaşlı bir adamdır. Boris'e doğru ilerler. Elini sıkar.)*

BORİS *(jandarma subayına).*- Size bir şey sormak istiyorum. Bu saçma ve zalimce işi neden kendinize meslek edindiniz? Size bu işi bırakmanızı tavsiye ederim.

JANDARMA SUBAYI *(gülümser).*- Tavsiyeniz için teşekkür ederim. Bunun nedenleri var. Saygılarımla. *(Papaza hitap ederek)* Yerimi size bırakıyorum. *(Çıkar.)*

IX. SAHNE

Aynı kişiler, Jandarmasız ve Stenografsız

PAPAZ *(Boris'e).*- Evladım, neden üstlerinize karşı gelerek kendinize işkence ediyor ve neden Çara ve vatanınıza hizmet etmeyi reddediyorsunuz?

BORİS *(gülerek).*- Hıristiyanlık görevimi yerine getirmek amacıyla bundan böyle askerlik yapmayı reddediyorum.

PAPAZ.- Nasıl olur? Oysa İncil'de insanın sevdikleri için hayatını feda etmesi gerektiği yazılı.

BORİS.- Evet, ama başkalarının hayatını alarak değil! Hayatımı adamak! İşte özellikle düşündüğüm şey bu.

PAPAZ.- Evladım, yanlış düşünüyorsun. Hem sonra neden askerlik yemini etmeyi reddediyorsun?

BORİS.- İyi biliyorsunuz ki, yemin etmemiz İncil'de yasaklanmıştır!

PAPAZ.- Hiç de değil. Pilatus, Rabbimiz İsa'ya Allah adına Mesih misin diye sorduğunda İsa da şöyle cevap vermişti:

Evet! Bu da yemin etmenin yasak olmadığını gösterir.

BORİS.- Sizin gibi yaşlı bir adam, nasıl olur da bunları söylemeye utanmaz?

PAPAZ.- Evladım, dik kafalılık etmemenizi tavsiye edeceğim. Dünyayı değiştirmek bize düşmez. Yemininizi edin ve gerisini düşünmeyin! Günaha gelince, bırakın neyin günah olup olmadığına Kilise karar versin!

BORİS.- Bu kadar günahı üzerinize almak sizi korkutmuyor mu?

PAPAZ.- Hangi günahları. Güçlü bir dini eğitim aldım. Otuz yıldan beri papazlık yapıyorum. Herhangi bir konuda günah işlediğimi sanmıyorum.

BORİS.- Onca insanı kandırıyorsunuz, peki bütün bunun günahı kimin boynuna.

PAPAZ.- Bu sorunu çözmek bize düşmez. Bizim yapmamız gereken büyüklerimize itaat etmektir.

BORİS.- Beni rahat bırakın! Size acıyorum, bana söylediklerniz midemi bulandırıyor! Deminki generalin yerinde olsaydınız, durumunuz daha doğal olurdu. Ama siz haçla geliyor ve İsa'yı İsa adına inkâr etmem için beni ikna etmeye çalışıyorsunuz! Defolun gidin! *(Çok kızgın bir şekilde)* Defolun! Lütfen beni hiç kimseyi göremeyeceğim bir yere götürün! Tüm bu komediden bıktım!

PAPAZ.- Haydi hoşça kal.

(Yaver eşikte belirir.)

X. SAHNE

Aynı kişiler ve Yaver

YAVER.- Sonuç ne oldu?

PAPAZ.- Çok dikkafalı.

YAVER.- Yemin etmeyi kabul etmedi mi?

PAPAZ.- Hiç bir şekilde!

YAVER.- Bu durumda onu hastaneye sevk edeceğim: Orada muayene ederek aklı başında mı, değil mi anlarlar.

PAPAZ.- Evet, yapılacak en iyi şey bu! *(Çıkar.)*

XI. SAHNE

Aynı kişiler, Papazsız

YAVER *(Boris'e)*.- Benimle gelir misiniz! Sizi götürmek için emir aldım.

BORİS.- Nereye?

YAVER.- Hastaneye, bir süre için. Orada daha rahat edersiniz ve durumunuzu iyice düşünmek için epey boş zamanınız olacak.

BORİS.- Durumumu yeterince düşündüm. Olsun. Haydi gidelim! *(Çıkarlar.)*

Perde İner

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Sahne değişir. Hastanede bekleme odası.

I. SAHNE

Uzman ve Pratisyen doktor,
Deli gömleği giymiş hasta subay,
Özel üniformalarıyla hastabakıcılar

HASTA SUBAY.- Size söylüyorum, bana bu şekilde davranmakla beni daha da hasta ediyorsunuz. Artık kendimi daha iyi hissettiğimi biliyorsunuz. Ben tamamen sağlığıma kavuştuğuma eminim.

UZMAN DOKTOR.- Telaşlanmayın. Hastaneden çıkmanız konusunda sizinle aynı görüşteyim. Ama siz de biliyorsunuz ki, özgürlük sizin için tehlikeli. Size bakılacağını bilsem!

HASTA SUBAY.- Tekrar içkiye başlayacağımı mı düşünüyorsunuz. Ben artık tövbe ettim. Burada geçirdiğim her gün daha kötüye gidiyorum. Yapmanız gerekenin tersini yapıyorsunuz. Acımasızsınız. Tabii size göre hava hoş.

UZMAN DOKTOR.- Sakinleşin. *(Hastabakıcılara işaret eder. Onlar da hastayı arkadan kavrarlar.)*

HASTA SUBAY.- Sizin için özgür bir ortamda ahkâm kesmek kolay. Bizim o deliler arasında ne durumda olduğumuza aldırmıyorsunuz. *(Hastabakıcılara dönerek)* Defolun!

UZMAN DOKTOR.- Sizden rica ediyorum. Lütfen sakinleşin.

HASTA SUBAY.- Sizden rica ve talep ediyorum. Beni serbest bırakın.

(Hastabakıcılar üzerine atlayarak, kısa bir mücadeleden sonra onu götürürler.)

II. SAHNE

Uzman doktor ve Pratisyen

PRATİSYEN.- Tekrar başladı. Az kalsın size çarpacaktı.

UZMAN DOKTOR.- Alkolik ne yaparsın? İyi ki tedavisi var.
(İçeri yaver girer.)

III. SAHNE

Aynı kişiler ve Yaver

YAVER.- Merhaba!

UZMAN DOKTOR.- Günaydın.

YAVER.- Size ilginç bir vaka getirdim. Prens Çeremşanov. Askerlik görevini yapmayı İncil'e dayanarak reddediyor. Jandarmaya gönderdiler. Onlara itaat etmeyi reddetti. Pek hayra alâmet değil. Papaz da ona telkinde bulundu, ama boşuna.

UZMAN DOKTOR *(gülümser).*- Her zamanki gibi. Son durak burası. Ne yapalım getirin.

(Pratisyen çıkar.)

IV. SAHNE

Aynı kişiler, Pratisyensiz

YAVER.- Çok kültürlü bir genç. Nişanlısı da çok varlıklıymış. Hayret. Gerçekten ait olduğu yer burası sanırım.

(Boris'i getirirler.)

V. SAHNE

Aynı kişiler ve Boris

UZMAN DOKTOR.- Saygılarımla. Lütfen oturun. Sizinle sohbet edelim. Bizi yalnız bırakın.

(Yaver çıkar.)

VI. SAHNE

Aynı kişiler, Yaversiz

BORİS.- Eğer mümkünse sizden bir ricam olacak. Beni bir yere tıkacaksanız, bunu derhal yapın. Çünkü dinlenmek istiyorum.

UZMAN DOKTOR.- Özür dilerim, ama bazı kurallara uymak zorundayız. Bazı sorularıma cevap vermek zorundasınız. Kendinizi nasıl hissediyorsunuz? Hastalığınız nedir?

BORİS.- Hiçbir hastalığım yok. Gayet sağlıklıyım.

UZMAN DOKTOR.- Ama herkes gibi davranmıyorsunuz.

BORİS.- Ben Hıristiyan olduğum için, insanları öldüremem.

UZMAN DOKTOR.- Vatanı düşmanlardan korumak ve toplumun düzenini sağlamak gerek. Düzeni bozmaya çalışanları hizaya sokmak gerek.

BORİS.- Şu anda düşmanlarımız bize saldırmıyor. Düzeni bozanlar ise aslında devletin içindekilerdir.

UZMAN DOKTOR.- Ne demek istiyorsun.

BORİS.- Şöyle ki, kötülüklerin kaynağı olan votka, devlet tarafından üretiliyor ve satılıyor, sözde din de insanlar kandırılarak devlet tarafından yaygınlaştırılıyor ve benden istenen askerlik hizmeti de gerçek bir yıkımdır. Yerine getirmemi istedikleri ahlâksızlığı da devlet benden istiyor.

UZMAN DOKTOR.- Öyleyse, sizin görüşünüze göre ne hükümete ne de devlete gerek var.

BORİS.- Onu bunu bilmem. Kötülüklerin bir parçası olmak istemiyorum.

UZMAN DOKTOR.- Böyle düşünürseniz o zaman dünyanın hali ne olacak! Bu durumda geleceği görecek akla ihtiyacımız var.

BORİS.- Akıl bunun için verilmedi. Sevgi ve iyiliğe dayanan bir toplum düzeninde bir kişinin kalkıp kötülüğe karşı itiraz etmesi bir tehlike oluşturmaz.

UZMAN DOKTOR.- İzin verin de sizi bir muayene edelim. Lütfen uzanın. *(Etrafta fısıldaşırlar.)* Herhangi bir ağrı hissediyor musunuz?

BORİS.- Hayır. *(Başka bir yerine bastırır.)*

UZMAN DOKTOR.- Derin bir nefes alın ve nefesinizi tutun. Teşekkür ederim. *(Cebinden bir mezura çıkartıp Boris'in alnını ve burnunu ölçer.)* Şimdi lütfen gözlerinizi kapatarak bir iki adım atın.

BORİS.- Böyle davranmaktan hiç utanmıyorsunuz, değil mi?

UZMAN DOKTOR.- Ne demek istiyorsunuz.

BORİS.- Bunların hepsi saçmalık. Sağlıklı olduğumu siz de çok iyi biliyorsunuz. Beni buraya onların kötülüklerine suç ortağı olmadığımdan dolayı gönderdiler. Bu konuda onlara söyleyecek bir şeyim yok. Bu nedenle benim hasta olduğumu uydurdular. Siz de bu konuda onlara yardımcı oluyorsunuz. Bu çok büyük bir kötülüktür, üstelik de ayıptır. Bırakın bunları.

UZMAN DOKTOR.- Bu kafayla bir yere varamazsınız.

BORİS.- Kuşkusuz bir yere varamam, bana istediğiniz gibi işkence yapabilirsiniz. Ne isterseniz yapın, size hiçbir şekilde yardımcı olmayacağım. *(Yüksek sesle)* Bırakın beni.

(Doktor zil çalar. İki hastabakıcı içeri girer.)

VII. SAHNE

Aynı kişiler ve İki hastabakıcı

UZMAN DOKTOR.- Sakinleşin. Sinirleriniz yıpranmış o kadar. Bizim bölüme geçer misiniz?

(Pratisyen içeri girer.)

VIII. SAHNE

Aynı kişiler ve Pratisyen

PRATİSYEN.- Çeremşanov'un ziyaretçileri var.

BORİS.- Kim geldi?

PRATİSYEN.- Sarintsev, kızıyla geldi.

BORİS.- Onları görmek isterim.

UZMAN DOKTOR.- Burada kabul edebilirsin.

(Uzman doktor çıkar, ardından da pratisyen ve hastabakıcılar çıkarlar.)

IX. SAHNE

Boris, Nikolay İvanoviç ve Lüba

LÜBA *(Boris'e doğru koşar ve onu öper).*- Zavallı Boris'im.

BORİS.- Hayır değilim, bana acıma! Kendimi çok mutlu hissediyorum! *(Nikolay İvanoviç'e)* Merhaba? *(Onu öper.)*

NİKOLAY.- Size çok önemli bir şey söylemek için geldim. Birincisi, bu gibi durumlarda aşırı davranmak küçük adımlar atmaktan daha kötü sonuçlar doğurur; ikincisi ise, gelecekte ne yapacağınıza ve ne diyeceğinize bakmadan İncil'e göre davranmalısınız. Yetkililerin önüne çıkarıldığınızda, İncil bu konuda bize diyor ki, ne söyleyeceğinizi önceden düşünmeyin! Davranışlarınıza gelince, onları şunu ya da bunu yap diyen aklınız emrettiği için değil, tüm varlığınız sizi bunları yapmaya mecbur kıldığı için yapın.

BORİS.- Evet, bana da özellikle işte böyle oldu. Tüm bu yanlışlıkları görünce kendime engel olamadım ve içimden geldiği gibi konuştum. Önceleri bu bana dizginlenmesi gereken korkunç bir şey gibi göründü; ama başlar başlamaz her şey basit ve hoş geldi! *(Lüba gözyaşları dökerek oturur.)*

NİKOLAY.- Her şeyin ötesinde, sakın ne dünyanın övgüsünü kazanmak için ne de size değer verenlere yaranmak için bir şey yapın. Kendi açımdan tüm içtenliğimle diyorum ki, yemin edip orduda kalsanız bile size eskisi gibi saygı

duyacak ve sizi seveceğim, hatta belki size daha çok değer vereceğim, çünkü önemli olan dünyada yapılan işler değil, insanın kendi ruhunda yaptıklarıdır! *(Koridordan delilerin sesleri gelir.)*

LÜBA.- Ne korkunç! Siz de burada kalmaya devam edeceksiniz! *(Ağlar.)*

BORİS.- Ah, bu beni korkutmuyor! Artık hiçbir şey beni korkutmuyor! Huzur içindeyim, tek kaygım senin bütün bunlara karşı tutumun. Bana yardımcı ol. Bana yardım etmek ister misin?

LÜBA.- Senin sevincini nasıl paylaşabilirim?

NİKOLAY.- Neşeli olmak. Bu imkânsız! Ben de neşeli değilim artık. Onun için acı çekiyorum ve kendimi onun yerine seve seve koyardım. Ancak acı çekiyorum ve bunun iyi bir şey olduğunu hissediyorum.

LÜBA.- İyi de, onu ne zaman bırakacaklar?

BORİS.- Kimse bilmiyor. Geleceği düşünmüyorum. Sevinç dolu olan, şu andır! Bunu daha da güzelleştirebilirsin.

(Prenses içeri girer.)

X. SAHNE

Aynı kişiler ve Prenses

PRENSES.- Daha fazla bekleyemem. *(Nikolay'a)* E peki, onu ikna edebildiniz mi? Söyle sevgili Boris'im, mantıklı olmaya karar verdin değil mi? Ah bir bilsen ne kadar acı çektim! Seni yetiştirmek ve seninle gurur duymak için otuz yılımı verdim! Ve artık tamam diye düşünürken, birden seni yitirdiğimi görüyorum! Hapis, rezalet. Hayır Boris...

BORİS.- Dinle anne!

PRENSES *(Nikolay'a)*.- Peki siz neden bir şey demiyorsunuz? Onun mahvolmasına siz neden oldunuz; şimdi onu kur-

tarmaya çalışmalısınız! Lüba, sevgili kızım onunla konuşun!

LÜBA.- Ama ben ne yapabilirim ki!

BORİS.- Anneciğim lütfen anla, bazı şeyler mümkün değildir! Orduya hizmet etmek, benim için, kanatlanıp uçmak kadar imkânsız bir şeydir.

PRENSES.- Bah! Öyle sanıyorsun! Bunlar çılgınlıktan başka bir şey değil! Birçokları askerlik yaptı, şimdi hâlâ askerlik yapıyorlar! Sen ve Nikolay İvanoviç, Hıristiyanlıkla yakından uzaktan ilgisi olmayan yeni bir Hıristiyanlık dini icat ettiniz. Bu icat ettiğiniz şey, çevrenizdeki herkese acı getiren şeytani bir dindir.

BORİS.- Ama İncil'de böyle yazılı!

PRENSES.- Hayır, böyle şeyler yazılı değil! Eğer böyle şeyler yazıyorsa, o zaman İncil aptalca ve iğrenç bir kitaptır! Sevgili Boris'im sana yalvarırım, acı bana *(boynuna atılır ve hıçkıra hıçkıra ağlamaya başlar)*. Bütün yaşamım üzüntüyle geçti. Sen benim mutluluk ışığımdın, şimdi ise bu mutluluğu kedere dönüştürüyorsun! Boris acı bana!

BORİS.- Çok üzgünüm anne, benim için çok zor, ama böyle bir söz veremem!

PRENSES.- Beni reddetme! En azından deneyeceğini söyle!

NİKOLAY.- Evet, bunu düşüneceğini söyle, sonra da gerçekten bir düşün!

BORİS.- Peki peki, bunu yapabilirim! Anne sen de bana acımalısın! Bu benim için de çok zor bir durum! Aklımı yitirebilirim!

XI. SAHNE

Aynı kişiler ve Uzman doktor

UZMAN DOKTOR *(girer)*.- Bayan ziyaretinizi burada kesseniz iyi olur. Oğlunuz çok büyük bir stres altında. Benim gö-

rüşüme göre ziyaretlerinize bir süre ara verseniz iyi olur. Perşembe sabahı yeniden gelebilirsiniz.

PRENSES.- Peki peki gidiyorum, ama bana bir daha düşüneceğine dair söz ver, acı bana, perşembe günü yeni haberlerini bekliyorum! *(Onu öper.)*

NİKOLAY *(elini sıkar ve Boris'e).*- Evet bütün bunları Tanrı'nın yardımıyla yarın ölecekmiş gibi bir düşünün. En uygun tarafı seçmenin en emin yolu budur. Hoşça kal!

BORİS *(Lüba'ya yaklaşır).*- Bana ne söyleyecektin?

LÜBA.- Ne diyebilirim ki? Sana yalan söylemeyeceğim. Hem kendine hem de başkalarına böylesine işkence etmek ihtiyacını neden duyuyorsun anlayamıyorum. Anlayamıyorum, işte söyleyeceklerim bu kadar! *(Ağlar ve prenses ile Nikolay'ın eşliğinde çıkar.)*

XII. SAHNE

Boris, yalnız

BORİS.- Ne kadar zormuş Tanrım! Bana yardım et, ne olur! *(Dua eder.)*

(İçeri hastabakıcılar girer.)

XIII. SAHNE

(Hastabakıcılar giyinmesini söylerler. Boris giyinir.)

Perde İner

DÖRDÜNCÜ PERDE

BİRİNCİ BÖLÜM

Moskova'dayız. Üçüncü perdeden sonra aradan bir yıl geçmiştir. Sarintsev'in evinde büyük bir balonun hazırlıkları yapılmaktadır. Bir uşak piyanonun arkasında duran çiçekleri düzenlemektedir. İçeriye çok zarif, ipek bir giysi içinde Mariya Ivanovna ve kız kardeşi Aleksandra İvanovna girerler.

I. SAHNE

Mariya İvanovna, Aleksandra İvanovna ve Uşak

MARİYA.- Bu bir balo sayılmaz, sadece *adolescents*[1] için dansı bir gece düzenliyorum. Çocuklarımın dans etmek için başka yere gitmelerini istemiyorum. Makovlarda eğlence düzenlendi ve onlar da iştirak ettiler. Buna karşılık vermeliyim.

ALEKSANDRA.- Korkarım, Nikolay bundan pek hoşlanmayacak.

MARİYA.- Ne yapalım! *(Uşağa)* Evet o köşeye koy. Onu incitmek istemediğimi Tanrı biliyor. Artık eskisi gibi mızmız değil!

ALEKSANDRA.- O hâlâ öyle, ama pek göstermiyor! Öğleden sonra odasına çıkarken çok keyifsiz bir hali vardı.

MARİYA.- Tanrı aşkına ne yapalım? Yine de yaşamak gerek. Sekiz çocuğumuz var, eğer onları evde eğlendiremezsek, Allah bilir nerede eğlenirler. Her şeye karşın Lüba'nın bu kadar mutlu olmasından çok memnunum.

ALEKSANDRA.- Evlenme teklif etti mi?

---

1) Gençler.

MARİYA.- Ne dediği önemli değil. Lüba'yla konuştu, o da evet dedi.

ALEKSANDRA.- Bu Nikolay için büyük bir darbe olacak.

MARİYA.- Bundan haberi var. Bilmemesine imkân yok.

ALEKSANDRA.- Nikolay, ondan hoşlanmıyor.

MARİYA *(uşağa)*.- Meyveleri büfenin üzerine koy. Kimden? Aleksandr Mihailoviç'ten mi? Evet, kuşkusuz ondan hoşlanmaz, çünkü doğal olarak Aleksandr onun bütün teorilerini çürüten bir yadsımadır: Tatlı, sevimli, kibar ve mükemmel bir hayat adamıdır. Kızımın Boris Çeremşanov'la olan macerasını düşünüyorum da ne büyük bir kâbustu o öyle! Boris'e ne oldu biliyor musun?

ALEKSANDRA.- Evet. Lizanka onu görmeye gitti. Hâlâ hastanede. Çok zayıflamış olduğunu söylüyorlar, doktorlar aklı konusunda oldukça endişeliler.

MARİYA.- O Nikolay'ın teorilerinin kurbanı oldu. Boşa harcanmış bir yaşam! Buna hiç acımadım... *(Piyanist içeri girer.)*

II. SAHNE

Aym kişiler ve Piyanist

MARİYA *(piyaniste)*.- Piyanoyu denemek için mi geldiniz? Oturun, rica ederim ve biraz bekleyin! Çay almaz mıydınız?

PİYANİST.- Hayır, hepinizi selamlıyorum *(piyanoya gider)*.

MARİYA *(kız kardeşine)*.- Hiç pişman olmadım, Boris'i severdim, ama Lüba'ya uygun bir eş değildi. Özellikle Nikolay'ın fikirlerini kabul ettikten sonra.

ALEKSANDRA.- Her şeye karşın olağanüstü bir ikna yeteneği var. Neler çekmedi ki! Ona isterse kaleye geri dönebileceğini söylüyorlar. O ise hep aynı şeyleri tekrar ediyor. Lizanka'nın dediğine göre mutlu, hatta çok neşeliymiş.

MARİYA.- Fanatiğin teki. İşte bizim Aleksandr Mihailoviç.

(Aleksandr Mihailoviç Starkovski frak giymiş olarak içeri girer.)

III. SAHNE

Aynı kişiler ve Starkovski

STARKOVSKİ.- Erken geldim *(iki bayanın ellerini öper).*

MARİYA.- Daha iyi ya!

STARKOVSKİ.- Lüba Nikolayevna nerede? Bu sabah bana boşa geçirdiği zamanı telafi etmek için çok dans edeceğini söyledi. Ben de ona yardımcı olacağım.

MARİYA.- Jüpon için kurdele seçmeye çalışıyor.

STARKOVSKİ.- Gidip ona yardım edeyim, izin verir misiniz?

MARİYA.- Tabii gidebilirsin.

(Starkovski çıkmak için kapıya yöneldiği sırada üzerine dekolte olmayan bir gece elbisesi giymiş olan Lüba'yla karşılaşır. Genç kızın elinde üzerine kurdeleler ve yıldızlar iliştirilmiş bir yastık vardır.)

IV. SAHNE

Aynı kişiler ve Lüba

LÜBA.- Ah, burada mısınız. Çok güzel! Gelin bana yardım edin! Küçük salonda üç yastık daha var; onları buraya getirin. Merhaba, merhaba!

STARKOVSKİ.- Hemen geliyorum. *(Koşarak çıkar.)*

V. SAHNE

Mariya İvanovna, Aleksandra İvanovna ve Lüba

MARİYA (Lüba'ya).- Dinle yavrum! Bu gece konuklarımızdan bazıları bana birçok soru yöneltecektir. Nişanınızı açıklayabilir miyiz?

LÜBA.- Hayır anne, rica ederim! Bırakalım istedikleri gibi konuşsunlar! Bu babamı çok üzecektir!

MARİYA.- O biliyor ya da tahmin ediyor. Ama er geç onun da öğrenmesi gerekecek! Bana kalırsa, bu akşam bunu ilan etmemiz yerinde olacaktır. *C'est le secret de la comédie.*[1]

LÜBA.- Hayır anne, rica ederim! Bu benim gecemi zehir eder. Hayır gerekmez!

MARİYA.- Peki nasıl istersen. *(Starkovski içeri girer.)*

VI. SAHNE

Aynı kişiler ve Starkovski

LÜBA.- Ya da... Belki... ama her halde balo bitmeden önce değil! akşam yemeğinden sonra. *(Starkovski'ye)* Haydi getirsenize?

MARİYA.- Gidip Nataşa'ya bir bakayım. *(Kız kardeşiyle birlikte çıkar.)*

VII. SAHNE

Lüba ve Starkovski

STARKOVSKİ *(çenesi ve elleriyle tuttuğu üç yastıkla birlikte yeniden görünür ve onları yere düşürür).*- Lüba Nikolayevna, lütfen rahatsız olmayın, ben toplarım. Siz seçebildiniz mi? Şimdi iş takmaya kaldı. *(Üzerine nişanlar ilişti-rilmiş yastıkları getirmeye çalışan Vanya'ya dönerek)* Vanya gel buraya.

VIII. SAHNE

Aynı kişiler ve Vanya

VANYA.- Hepsi bu. Başka yok. Lüba, hangimiz daha çok nişan takacak diye Aleksandr Mihailoviç ile bahse girdik.

STARKOVSKİ.- Senin için kolay, sen herkesi tanıyorsun, be-

1) Bu komedinin sırrı (Bunu herkes biliyor).

nim ise kızları önce esir etmem gerek ki sonra nişan kazanayım. Yani bildiğin gibi sana kırk puan avans vermiş oluyorum.

VANYA.- Sen damat adayısın, ben ise sadece bir çocuğum.

STARKOVSKİ.- Ben de damat adayı değilim ve çocuktan daha beterim.

LÜBA.- Vanya lütfen odama gidip iğne kutusunu getirir misin; şöminenin üstünde duruyor. Tanrı aşkına orada duran saatimi kırma olur mu?

VANYA.- Her şeyi kıracağım *(koşarak çıkar).*

IX. SAHNE

Lüba ve Starkovski

STARKOVSKİ *(Lüba'nın elini tutar).*- Lüba, izin verir misiniz? Öyle mutluyum ki! *(Elini öper.)* Mazurkayı benimle yapacaksınız, bununla yetinmek istemiyorum, bütün gece sizinle dans etmek istiyorum. Teklifimi kabul ettiğinizi aileme telgrafla bildirebilir miyim?

LÜBA.- Evet bu akşamdan itibaren bildirebilirsiniz!

STARKOVSKİ.- Bir şey daha. Babanız bu haberi nasıl karşılayacak. Ona söylediniz mi?

LÜBA.- Hayır, ama söyleyeceğim. Aileyi ilgilendiren bütün konuları nasıl karşılıyorsa bunu da öyle karşılayacaktır. Bana, nasıl istiyorsan öyle davran diyecektir. Ama içinden epey acı çekecektir.

STARKOVSKİ.- Çeremşanov olmadığım için mi? Sarayın mabeyincisi olduğum için mi?

LÜBA.- Evet, kendi kendimle uzun zamandır mücadele ettim, ona olan sevgim yüzünden kendi kendimi kandırdım. Onun isteklerine sırt çevirmem onu daha az sevdiğimden değil, sadece kendi kendime yalan söyleyememdendir. O da insanın kendi kendine yalan söylememesi gerekti-

ğini söyler. Artık kendi hayatımı yaşamak istiyorum.

STARKOVSKİ.- Evet, tek gerçek hayatın devam ettiğidir. Peki Çeremşanov'a ne oldu, biliyor musunuz?

LÜBA *(çok heyecanlanır).*- Lütfen bana ondan söz etmeyin! Acı çekerken onun hakkında kötü konuşmak istemiyorum. Bildiğim bir şey varsa o da dünyada aşk denilen bir duygu vardır ve ben ona karşı bu duyguyu hiç hissetmedim!

STARKOVSKİ.- Bu gerçekten doğru mu Lüba?

LÜBA.- Belki de sizi gerçek aşkla sevdiğimi söylememi bekliyorsunuz? Hayır, bunu da söyleyemem! Kuşkusuz sizi çok seviyorum ama bu demin dediğim şey değil henüz! İki duyguyu bir tek duygu haline bir getirebilsem...

STARKOVSKİ.- Ben kendi payıma düşene razıyım. *(Elini öper)* Lüba!

LÜBA *(ondan uzaklaşarak).*- Hayır, kendinize gelin. Gelenler var.

(Prenses, iki kızıyla birlikte girer.)

X. SAHNE

Aynı kişiler, Prenses, Tonya ve Diğer kızı

LÜBA.- Annem şimdi gelir.

PRENSES .- İlk gelen bizler miyiz?

STARKOVSKİ.- Her zaman bir ilk gelen olur!

(Stepa içeri girer. Vanya sepeti getirir.)

XI. SAHNE

Aynı kişiler, Stepa ve Vanya

STEPA.- Sizi dün gece İtalyanlarda görmeyi umut ediyordum.

TONYA.- Teyzemdeydik, fakirlere gitmiştik.

(İçeriye bayanlar, gençler, Mariya İvanovna girerler.)

XII. SAHNE

Aynı kişiler, Mariya İvanovna, Gençler, Bayanlar

PRENSES *(Mariya'ya)*.- Nikolay İvanoviç'i göremeyecek miyiz?

MARİYA.- Hayır, kocam yemekten sonra odasından çıkmaz.

BİR DAVETLİ *(Mariya'ya)*.- Genç Çeremşanov'dan bir haber var mı?

MARİYA.- Bildiğim kadarıyla zavallı çocuk hep hastanedeymiş.

PRENSES.- Ne inatçılık!

BİR BAŞKA DAVETLİ.- Böyle davranarak bir yere varılabilir mi hiç!

STARKOVSKI.- *Rond desdames! Les cavaliers en avant.*(1)

(İçeri Aleksandra Ivanovna girer.)

ALEKSANDRA *(kız kardeşine)*.- Nikolay'ın yanından geliyorum, son derece rahatsız. Balo hazırlıklarını gördü ve bundan son derece rahatsız. Mutlaka çekip gideceğini söylüyor. Odasına girmeden önce Aleksandr Petroviç ile yaptığı konuşmayı duydum.

MARİYA.- Ne diyordu?

ALEKSANDRA.- Burada yaşamanın artık imkânsız olduğunu ve mutlaka gitmesi gerektiğini söylüyordu.

MARİYA.- Bu adam sanki bana çektirmek için dünyaya gelmiş! *(Çıkar.)*

Perde İner

1) Haydi hanımlar ortaya! Kavalyeler öne!

İKİNCİ BÖLÜM

Aşağıdan piyano ve dans eden çiftlerin sesleri gelir. Nikolay İvanoviç paltosunu üzerine geçirmiş, masaya bir mektup koymaktadır. Yanı başında hırpani kılıklı bir serseri durmaktadır.

I. SAHNE

Aleksandr Petroviç ile Nikolay İvanoviç

ALEKSANDR.- Endişelenmeyin! Kafkasya'ya kadar beş kuruş ödemeden yürüyerek gideriz; oraya vardık mı, gerisi kolay.

NİKOLAY.- Yok, önce Tula'ya kadar trenle gidelim; daha sonra yaya yürürüz! Haydi, ben hazırım! *(Kapıya doğru yönelir, ama kapıda Mariya Ivanovna ile karşılaşır.)*

II. SAHNE

Nikolay İvanoviç, Aleksandr Petroviç ve Mariya İvanovna

NİKOLAY.- Niye geldin?

MARİYA.- Niye mi geldim? Bir çılgınlık yapmayasın diye? Neden böyle davranıyorsun?

NİKOLAY.- Neden mi? Çünkü böyle bir yaşamı sürdüremem de ondan. Bu korkunç, bu rezil yaşama katlanamıyorum artık!

MARİYA.- Asıl senin bu şekilde konuşman korkunç. Kendimi sana ve çocuklarıma adadığım bu yaşama nasıl rezil bir yaşam diyebiliyorsun. *(Bir serserinin varlığını hissedince fısıltı halinde Fransızca bir şeyler söyler.) Renvoyez au*

moins cet homme. Je ne veux pas qu'il soit temoin de cette conversation.(1)

ALEKSANDR *(bozuk Fransızca ile birkaç kelime mırıldanır).- Comprenez, moi toujours partir!*(2)

NİKOLAY.- Aleksandr Petroviç, beni dışarıda bekleyin! Hemen geliyorum.

(Aleksandr dışarı çıkar.)

III. SAHNE

Nikolay İvanoviç ve Mariya İvanovna

MARİYA.- Böyle bir adamın seninle ortak ne yanı olabilir ki? Gerçekte bu adam senin için karından daha önemli biri. Bu anlaşılamaz. Nereye gidiyorsun?

NİKOLAY.- Sana mektup bıraktım. Bu konuyu açıkça konuşmak istemedim. Bu bana zor geliyor. Ama beni zorlarsan, son bir kez mektupta ne yazdığımı sana sakin bir şekilde anlatayım.

MARİYA.- Aslında, senin için hayatını feda etmiş bir kadından neden bu kadar nefret ettiğini ve bu kadar acımasızca cezalandırdığını anlayamıyorum. Dışarıda sürttüğümü, güzel giysiler giydiğimi ve gönül eğlendirdiğimi söyleyebilir misin? Hayır, çünkü tüm yaşamımı aileme adadım ben; çocuklarıma kendim süt verdim, onları ben kendim yetiştirdim, yıllar boyunca da eğitimlerini ve mal varlığımızın idaresini yüklendim.

NİKOLAY.- Şimdi serzenişte bulunduğun tüm bu ağır sorumlulukları, sana önerdiğim yaşam tarzını reddederek kendin yüklendin!

MARİYA.- Ama bana önerdiğin yaşam tarzını sürdürmek im-

1) En azından bu adamı yollayın. Konuşmamıza tanık olmasını istemiyorum.
2) Anlaşıldı, ben her zaman gider!

kânsız! Bu dediğimi herkes onaylayabilir. Çocuklarımın senin istediğin gibi her şeyden mahrum kalmalarına katlanamazdım! Kendim çamaşır yıkayamazdım, mutfakta çalışamazdım.

NİKOLAY.- Ben senden bunları hiç istemedim ki.

MARİYA.- Ya da buna benzer şeylerdi. Sen kendini Hıristiyan sayıyorsun, herkese iyilik yapmak istiyorsun, insanlığı sevdiğini ileri sürüyorsun! Peki öyleyse bütün yaşamını sana feda etmiş bir kadına neden işkence ediyorsun?

NİKOLAY.- Sana nasıl işkence ediyormuşum? Tersine seni çok seviyorum, ama...

MARİYA.- Beni terk edip neresi olduğunu bilemediğim bir yere gitmek bana işkence etmek değil de nedir? Herkes ne diyecek? İki şeyden birini söyleyecekler; ya benim kötü bir kadın olduğumu ya da senin deli olduğunu.

NİKOLAY.- Bırakalım da bana deli desinler! Ne olursa olsun, ben artık bu şekilde yaşayamam!

MARİYA.- Bir danslı gece düzenledikse ne oldu yani? Hem de seni üzmemek için bütün mevsimde bir tek kez! Bunu yapmaya karar verdim; çünkü herkes bunun gerekli olduğunu söylüyordu. İstersen kız kardeşime sor, istersen Varvara Vasiliyevna'ya sor. Sen ise bu olayı bir suç işlenmiş gibi görüyor ve beni cezalandırıyorsun. Sonuçta beni ne acı çekmek ne de aşağılanmış olmak endişelendiriyor. En kötüsü, sen beni sevmiyorsun! Herkesi benden çok seviyorsun, günlerini senin yanında geçiren bu sarhoş Aleksandr Petroviç'i bile benden fazla seviyorsun! Ama ben seni hep sevdim, sensiz yaşayamam. Bütün bunlar ne için? Ne için? *(Ağlar.)*

NİKOLAY.- Sen benim yaşamımı, tinsel yaşamımı anlamak istemiyorsun.

MARİYA.- Seni anlamak isterdim, ama yapamıyorum. Gördüğüm kadarıyla Hıristiyanlık kavramı senin ailenden

nefret etmeni ve en fazla da benden nefret etmeni sağlamış. Bütün bunlar niye, işte bunu anlayamıyorum.

NİKOLAY.- Ama başkaları anlıyor.

MARİYA.- Kim başkaları? Senden para sızdıran bu serseri Aleksandr Petroviç mi?

NİKOLAY.- Evet, Boris ve Peder Vasili, neyse bunun bir önemi yok. Beni hiç kimse anlamamış olsaydı bile, yine bir şey değişmezdi.

MARİYA.- Peder Vasili pişman oldu ve kilisesine geri döndü.

NİKOLAY.- Evet, çok yazık. Ancak bu ne karayı ak yapmaya yeter ne de benim yaşamımı değiştirmeye. Maşa, senin bana ihtiyacın yok. Bırak da gideyim. Yaşamınıza katılmak için elimden geleni yaptım, o yaşama benim gözümde önemli olan tek şeyi sokmaya çalıştım, ama bunun imkânsız olduğunu gördüm. Çıkan tek sonuç hem kendime hem de size işkence etmek oldu; bu yaşantı sadece bana eziyet etmiyor aynı zamanda düşüncelerimin tüm değerini de yok ediyor. Herkesin benim ikiyüzlü biri olduğumu söylemeye hakkı var; sözlerimle yaşantımın bağdaşmadığını söylemeye hakları var; İncil'deki yoksulluğu vaaz ediyor ve lüks içinde yaşıyorum; her şeyi karıma devrettim bahanesiyle.

MARİYA.- Başkalarının ne düşündüğü seni ilgilendiriyor mu? Onların görüşleri seni bağlıyor mu?

NİKOLAY.- Kendimden utanıyorum, evet, hem zaten Tanrı'nın işlerini engelliyorum.

MARİYA.- Tanrı'nın işleri her türlü engele karşın yapılmalıdır diyen sen değil misin? Bütün bu soruları bir yana bırakalım, söyle bana, senin için ne yapabilirim!

NİKOLAY. Sana her şeyi söyledim.

MARİYA.- Ama Nikolay, biliyorsun ki bu mümkün değil. Biraz düşün! Lüba evlenmek üzere! Vanya üniversiteye girdi, Mişa ve Katya okula gidiyorlar, herkesi nasıl yüz üstü bırakabilirim?

NİKOLAY.- Ya ben, ya ben ne yapacağım?

MARİYA.- Söylediklerini uygulamaya koy. Katlan ve sev. Bu o kadar zor mu? Sadece bizle uyum içinde olmaya çalış, bizi ne kendi varlığından ne de sevginden mahrum et!

(Vanya girer.)

IV. SAHNE

Aynı kişiler ve Vanya

VANYA.- Aşağıdan seni istiyorlar!

MARİYA.- Söyle onlara, şimdi gelemem. Haydi git! *(Vanya çıkar.)*

V. SAHNE

Nikolay İvanoviç ile Mariya İvanovna

NİKOLAY.- Sen ne benim görüşümü anlamak ne de bende neler olup bittiğini görmek istiyorsun.

MARİYA.- Seni ne kadar çok anlamak istediğimi bir bilebilseydin.

NİKOLAY.- Hayır bu doğru değil, her gün birbirimizden uzaklaşıyoruz! Bir an için kendim benim yerime koy ve düşün! Birincisi; yaşamakta olduğunuz hayat çürümüş bir hayattır, çünkü sürdürdüğünüz bu yaşantının parası halktan çaldığınız topraklardan geliyor. Bundan başka bu yaşantının çocuklarımızı bozmakta olduğunu görmüyor musun? Hem sonra bizim eşitimiz olan insanların hizmetçi kılığında bize köleler gibi hizmet ettiğini görmeye nasıl katlanırım? Her yemek benim için bir işkence oluyor.

MARİYA.- Ama bu hep böyle olmuştur. Rusya'da ve dünyanın her yerinde bu böyle.

NİKOLAY.- Yapamam, hepimizin kardeş olduğunun bilincine vardığımdan beri bunu görmezlikten gelemem ve aynı zamanda acı çekmeme engel olamam.

MARİYA.- Bu senin suçun. Bu aklına soktuğun fikirler yüzünden.

NİKOLAY *(çok heyecanlanarak)*.- Bu akılsızlık korkunç bir şey. Bu sabah kenar mahallede açlıktan, besinsizlikten bir çocuğun ölmekte olduğunu gördüm; sonra eve döndüm, beyaz kravatlı bir uşağın bana dış kapıyı açmak için acele ettiğini gördüm. Koca oğlumun, hizmetçiden bir bardak su getirmesini istediğini işittim ve hizmetçiler ordusunun bizler için çalıştığını gördüm! Boris, gerçek uğruna hayatını feda etmek üzereyken, ailemin, gerçeği hayal meyal görmeye razı olmuş tek bireyi olan kızımın bir yalancıyla, bir aptalla evlenmek için hem gerçeği hem de sevmeye söz verdiği insanı terk etmiş olduğunu öğrenmiş bulunuyorum.

MARİYA.- İşte size başkalarını Hıristiyanca yargılama biçimi.

NİKOLAY.- Evet, biliyorum, hatalıyım! Ama sana kendimi anlatabilmeyi ne kadar isterdim! Sana anlatmak istediğim, kızımızın gerçeği reddetmiş olmasıdır.

MARİYA.- Senin gerçek dediğine bütün öteki insanlar hata diyorlar. Peder Vasili'ye bak! O da senin ona gerçeği söylediğini sanıyordu, ama şimdi Kiliseye geri döndü. Lizanka'ya mektup yazdı, sana mektubu gösterecek.

NİKOLAY *(çok kızgın bir şekilde)*.- Bunun hiç önemi yok! Ben gerçeği gerçekmiş gibi kabul ediyorum. Evime girip de bir Noel ağacını, bir balonun düzenlenmiş olduğunu, yüzlerce rublenin ziyan edildiğini görmek benim için çok zor, oysa binlerce insan açlıktan ölüyor! Acı bana! Artık dayanamayacağım! Bırak da gideyim!

MARİYA.- Sen gidersen ben de seninle birlikte gelirim! Ya da gidip kendimi trenin altına atarım! Tanrım ne işkence! Hem bütün bunlar ne için? *(Ağlar.)*

NİKOLAY *(kapıya doğru seslenir)*.- Aleksandr Petroviç! Özür dilerim sizinle birlikte gelemeyeceğim! Burada kalıyorum! *(Paltosunu çıkarır.)*

MARİYA *(onu öper)*.- İkimizin de pek fazla vakti kalmadı! Ri-

ca ederim, onca mutlu yıldan sonra bu son günlerimizi berbat etme! Bundan böyle gece düzenlemeyeceğime dair sana söz veriyorum, sen de bana işkence etme!

(Vanya ile Katya koşarak içeri girerler.)

VI. SAHNE

Aym kişiler, Vanya ve Katya

VANYA ve KATYA.- Anne, çabuk gel!

MARİYA.- Geliyorum geliyorum! Rica ederim kendine gel! Birbirimizi bağışladığımızı söyle! *(Nikolay'ın sustuğunu görünce iki çocukla birlikte dışarı çıkar.)*

VII. SAHNE

Nikolay İvanoviç, yalnız

NİKOLAY.- Bir çocuk, zavallı bir çocuk, ya da çok kurnaz bir kadın. Evet evet, kurnaz bir çocuk. Tanrım, senin işlerinde sana yardımcı olmamı istemiyorsun, bu çok açık; herkes beni parmakla göstersin diye aşağılanmamı istiyorsun; konuşuyor ama söylediğini yapmıyor. Haydi öyle olsun. Sen sana neyin gerekli olduğunu daha iyi bilirsin. Çılgınlık ve alçakgönüllülük istiyorsun. Keşke Tanrı'ya kavuşabilseydim!

(Lizanka içeri girer.)

VIII. SAHNE

Nikolay İvanoviç ve Lizanka

LİZANKA.- Nikolay amca, özür dilerim, Peder Vasili'den bir mektup aldım! Bana yazıyor, ama sana açmamı istiyor. Sana okumamı ister miydin?

NİKOLAY.- Evet, ne yazıyor?

LİZANKA *(mektubu açarak okur).*- "Size yazıyorum ama yazdıklarımı ve yeniden Kiliseye bağlandığımı lütfen Nikolay İvanoviç'e iletin. Kutsal Ortodoks Kilisesi'ni reddetmekle hata işlediğimi anladım, yeniden onun bağrına döndüğüm için memnunum. Aynı mutluluğu Nikolay Ivanoviç'e de dilerim ve beni bağışlamasını rica ederim."

NİKOLAY.- Bu zavallı adamı bu utanca sürüklediler. Ne korkunç.

LİZANKA.- Sana bir de Prenses Çeremşanova'nın aşağıda olduğunu bildirecektim. Seni görmek istiyor. Yeni geldi ve Boris konusunda son derece sıkıntılı. Onu görmesen iyi yaparsın.

NİKOLAY.- Hayır onu içeri al! Hiç kuşku yok ki, bugün benim için dert dolu bir gün olacak!

LİZANKA.- Peki, onu yukarı yollayacağım! *(Çıkar.)*

IX. SAHNE

Nikolay İvanoviç, yalnız

NİKOLAY.- Yeter ki, tüm yaşamımın Tanrı'ya hizmet için var olduğunu unutmayayım. Eğer beni sınıyorsan, bütün bunlara katlanabileceğimi bildiğinden gönderiyorsun! Babacığım ne olur bana yardım et, kendi isteğimi değil, senin isteğini yerine getireyim!

(Prenses içeri girer.)

X. SAHNE

Nikolay İvanoviç ve Prenses

PRENSES.- En sonunda beni kabul etmek lütfunda bulundunuz. Hayır, sizin elinizi sıkmak istemiyorum. Sizden nefret ediyor ve tiksiniyorum.

NİKOLAY.- Ne oldu?

PRENSES.- Ne mi oldu? Boris disiplin taburuna gönderilecek, bütün bunlar sizin yüzünüzden oldu!

NİKOLAY.- Prenses, benden bir ricanız varsa söyleyin! Ama bana hakaret etmek için geldinizse, sadece kendinize kötülük etmiş olursunuz! Bana gelince; bana kötülük edemezsiniz, çünkü size tüm yüreğimle acıyorum.

PRENSES.- Ne büyük bir Hıristiyanlık sevgisi böyle! Hayır hayır, Sarintsev beyefendi, beni kandıramazsınız! Artık sizi tanıyorum! Benim oğlumu mahvetmeniz sizin için hiçbir şey ifade etmiyor! Balolar düzenliyorsunuz. Oğlumun nişanlısı olan kızınız başka biriyle evlenmek üzere, tabii sizin izninizle, bu da tam marangozculuk oynarken, ya da basit bir yaşam sürmek iddiasında bulunduğunuz bir sırada oluyor. Ah ikiyüzlülüğünüze diyecek yok, ne kadar iğrençsiniz!

NİKOLAY.- Sakinleşin Prenses! Ve benden ne istediğinizi söyleyin!

PRENSES.- Sizden ne mi istiyorum? Boris'i disiplin taburuna göndermek üzereler, bunun düşüncesine bile katlanamıyorum, bütün bunlar da sizin yüzünüzden oldu, sizin yüzünüzden!

NİKOLAY.- Hayır ben değil Tanrı yaptı bunları! Ve Tanrı size ne kadar acıdığımı da biliyor! Onun iradesine karşı çıkmayın! O sizi sınıyor: Bu sınamayı alçakgönüllülükle karşılayın.

PRENSES.- Hayır! Alçakgönüllülükle katlanamam buna. Oğlum benim bütün dünyamdı, siz onu elimden aldınız ve onu mahvettiniz! Bunu sakin sakin kabullenemem, size ilk ve son kez söylemek için geldim, onun mahvolmasına siz neden oldunuz, onu kurtarmalısınız! Onu kurtarın, Hükümete başvurun, Çara başvurun, kimi isterseniz ona başvurun! Bu sizin göreviniz! Bunu yapmazsanız ben ne yapacağımı biliyorum! Oğlumun yaşamının hesabını vermek zorunda kalacaksınız!

NİKOLAY.- Ne yapmam gerektiğini bana söyleyin! Elimden geleni yapmaya hazırım!

PRENSES.- Bir kez daha tekrarlıyorum: Onu kurtarmalısınız, yoksa vay halinize! Elveda! *(Çıkar.)*

XI. SAHNE

Nikolay İvanoviç, yalnız

NİKOLAY *(Nikolay divana uzanır. Uzun bir sessizlik olur. Kapı açılır. Aşağıdan bir kadrilin neşeli müziği gelir. Stepa içeri girer.)*

XII. SAHNE

Nikolay İvanoviç ve Stepa

STEPA.- Babam burada değil, gelin.

(Küçük ve büyük çiftler içeri girerler.)

XIII. SAHNE

Nikolay İvanoviç, Stepa ve Çiftler

LÜBA *(fark eder).*- Ah burada mısınız, özür dileriz.

NİKOLAY *(kalkar).*- Zararı yok.

(Çiftler çıkarlar.)

XIV. SAHNE

Nikolay İvanoviç, yalnız

NİKOLAY.- Vasili Nikolayeviç Kilise'ye geri döndü. Boris'in benim yüzümden hayatı mahvoldu, Lüba bir mabeyinciyle evlenecek! Yanıldım mı acaba? Tanrım sana inanarak yanılmış olmam mümkün mü? Hayır Babacığım! Bu mümkün değil! Ne olur bana yardım et!

Perde İner

BEŞİNCİ PERDE

Bu dramın bu perdesi hiçbir zaman yazılamadı. Ancak kont Tolstoy'un çalışmaları arasında, yazarın bu oyunun nasıl bir sonla biteceğini gösteren bir çeşit "taslak" bulunmuştur. Yazar kahramanının sonundan memnun kalmadığından eserin redaksiyonunu yarıda kesmiş. Tolstoy'un "V. Perde, III. Sahne" olarak başlık koyduğu kısa taslak şöyledir:

MARİYA İVANOVNA VE DOKTOR Sarintsev'in hastalığını konuşurlar. SARİNTSEV çok değişmiştir, çok yumuşak huylu olmuş, ama çökmüştür.

İçeri SARİNTSEV girer. Doktorla görüşür. Tıbbi tedavinin yararsız olduğundan söz eder, önemli olan insan ruhunun sağlığıdır. Ama karısının hatırı için tedaviyi kabul eder.

İçeri TONYA ile STEPA, LÜBA ile STARKOVSKİ girerler. Topraklar üzerine konuşurlar. SARİNTSEV hiç kimseyle zıtlaşmamaya çalışır. Hepsi çıkar. LİZANKA'yla yalnız başınadır. "Hep tereddüt içindeyim, haklı mıydım yoksa haksız mıydım? Hiçbir sonuca varamıyorum. Boris'in yaşamını mahvettim; Peder Vasili Kilise'ye geri döndü. Ben sadece zayıflık örneğiyim. Belli ki Tanrı, yapmak istediği işi bensiz başkalarıyla yapmak istiyor. Bunu açıkça anladığımda huzura kavuştum. "Lizanka çıkar. Sarintsev dua eder. Prenses gelir, ona tabancayla ateş eder. Herkes koşuşturur. O ise kendisini kazaen vurduğunu söyler. Çara Boris'i bağışlaması için bir dilekçe yazar. Peder Vasili bir grup Dukhaborla* birlikte gelir. Sarintsev hatanın düzeltilmiş olduğu ve hayatını boşa geçirmediği düşüncesiyle huzur içinde ölür.

* Dukhabor Mezhebi: Dini törenleri, rahipleri, savaşı, askerliği, mülkiyeti, ticareti, resmi evlenme ve boşanmayı reddeden bir mezheptir

Lev Tolstoy'un, kendi yaşamından yola çıkarak kaleme aldığı bu eser, beş perdelik bir dramdır. Oyunun kahramanı, vicdanlı Rus soylusu Nikolay İvanoviç, tıpkı Tolstoy gibi, topraklarını ve malikânesini köylülere terk etmek istemektedir. Hıristiyanlığın özü olarak gördüğü İsa'nın *Dağdaki Vaaz*'ına dayanarak aristokrat yaşam tarzından vazgeçen Nikolay, kurulu düzeni, devleti, mülkiyeti ve askerliği reddeder. Her türlü şiddete karşı olan Nikolay İvanoviç, Kiliseyi ve ona hizmet eden ruhban sınıfını, şiddeti onayladığı ve dini yozlaştırdığı için tümden reddeder. Onurlu bir yoksulluğu tercih eden Nikolay'ın, idealleriyle gündelik yaşamı arasındaki gerilimi işleyen bu oyun, Tolstoy'un "Hıristiyan anarşizmi" olarak tanımlanan düşüncelerini sunuyor.

ISBN 975-7005-08-8

9 789757 005087